

HUMAK®

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Miksi ennakoida?

Näkökulmia ja menetelmiä nuorisoalan järjestöjen ennakointiin

Kimmo Lind & Aino Tormulainen (toim.)

OSAAMISKESKUS
KENTAURi

Kimmo Lind & Aino Tormulainen (toim.)

Miksi ennakoida? Näkökulmia ja menetelmiä nuorisoalan järjestöjen ennakointiin

ISBN 978-952-456-441-0 (painettu)

ISBN 978-952-456-439-7 (verkko)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkajulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 159
© Tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2023, Helsinki

Taittanut Emilia Reponen
Kuvitus Elisa Rasinkangas

HUMAK®

**OSAAMISKESKUS
KENTAURI**

Sisällys

Johdanto	5
TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS	7
Kansallinen ja globalisoituva ennakointi	8
Muutokset kansalaistoiminnassa ja vapaaehtoistoiminnassa	10
Toimintaympäristön muutokset nuorisoalan järjestöissä	13
Yhdessä tunnistetut muutokset nuorisoalan järjestötoiminnassa	14
Nuoret ja maailma muuttuvat – muutoksessa on pysyttävä mukana	17
ENNAKOINTI - NÄKÖKULMIA JA MENETELMIÄ	22
Miksi ennakointia ja mitä se oikeastaan on?	23
Ennakoinnin vaiheet	25
Yhdessä hahmoteltuja tulevaisuuden näkyjä ja ennakointiharjoituksia	27
JÄRJESTÖJEN TOIMINTATAPOJA – YHDEKSÄN ESIMERKKIÄ	31
Ehkäisevää päihdetyötä nuorilta nuorille – YAD Youth Against Drugs ry	33
Osallisuuden ja osallistumisen asialla – Nuorten Suomi ry	36
Lukiolaisbarometri nuorten hyvinvoinnin pulssilla - Suomen Lukiolaisten liitto	40
Kohderyhmälähtöistä ennakointia yhteiskunnallisen markkinoinnin menetelmää hyödyntäen - Music Against Drugs ry	43
Kokeilemalla kehittämisen ja oppimisen positiivinen kehä - Nuorten Akatemia	46
Jatkuvalla mediaseurannalla pysytään kiinni ajankohtaisissa teemoissa - Nyyti ry	49
Ennakoiden ideoita, mallia ja ilmiötietoa ulkomailta - Nicehearts ry	51
Hållbarhetsveckan - Kestävän kehityksen viikko - Finlands svenska 4H	54
Joutilaisuuden vallankumous – Miten luoda tilaa kukoistukseen johdattaville ajatuksille? - Nuorten palvelu ry	58
JOHTOPÄÄTÖKSET: ENTISEEN MALLIIN VAI UUTTA KEHITTÄEN?	60
Eräitä vinkkejä ennakointityöhön	63
Lähteet	66

Johdanto

Miksi ennakoita? Ennakoinnin merkitys korostuu nyt, kun maailma ympärillämme muuttuu nopeasti ja voimakkaasti. Järjestöjen kannalta olennaista on taito pystyä paremmin ennakoimaan ja ymmärtämään niitä muutoksia, jotka vaikuttavat järjestöjen jäsenten ja kohderyhmien elämään. Ennakoinnin avulla järjestöt voivat lisätä tulevaisuutensa hallintaa, monipuolistaa tulevaisuuden mahdollisuuksiaan sekä turvata omaa autonomiaansa. Ymmärrys toimintaympäristön muutoksista ja järjestön omasta tehtävästä lisää toimintamahdollisuuksia ja mahdollistaa aktiivista tulevaisuuteen vaikuttamista. Ennakointikykyinen järjestö ei ole ”lastu laineilla”, vaan erilaisia muutoksia, mahdollisuuksia, reittejä ja valintoja ennakolta pohtinut yhteisöllisesti ”kipparoitu alus”.

Ennakoinnin tarve koskee mielestämme aivan erityisesti nuorisoalan järjestöjä. Tätä julkaisua ja käsikirjaa tehdessämme pohdimme sitä, mikä mahdollisesti olisi nimenomaan nuorisoalan järjestöjen ennakoinnissa erityistä? Tulevatko tulevaisuuden ilmiöt esille ensimmäisenä juuri nuorisoalan järjestöissä? Jos ja kun olettamus on, että nuoret ovat tulevaisuus, näkevätkö juuri nuoret paremmin tulevaisuuteen?

Usein yhteiskunnalliset ja globaalit muutokset heijastuvat nimenomaan lapsiin ja nuoriin. Nuorten nopea elämismaailma ja nuorten elämässä tiuhaan vaihtuvat ilmiöt tekevät ennakoinnista turbulenttia ja haastavaa. Välttämättömyys tunnistaa nuorten elämään vaikuttavia asioita ja ilmiöitä koskettaa kuitenkin juuri nuorisoalan järjestöjä. Tällaisten järjestöjen voikin sanoa olevan erilaisten ennakointiin liittyvien haasteiden ytimessä. Ennakoinnin avulla nuorisoalan järjestöt voivat osaltaan olla luomassa positiivisia odotuksia tulevista ja antamassa uskoa siihen, että tulevaisuuteen on mahdollista vaikuttaa. Nuorisoalan järjestöillä on tulevaisuuteen viittaava kasvatustehtävä, joka vain aikuisten kanssa toimivilta järjestöiltä usein puuttuu tai se ei ainakaan ole kovin ilmeinen. Nuorilla ja heidän kanssaan toimivilla järjestöillä on siis mitä suuremmin mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuteen.

Edellä olevista pohdinnoista huolimatta emme esitä tässä julkaisussa lopullisia vastauksia, vaan tarjoamme erityisesti nuorisoalan järjestöille erilaisia näkökulmia ja menetelmiä ennakointityöhön. *Miksi ennakoita?* -julkaisu on Osaamiskeskus Kentaurin ennakointi- ja tulevaisuusosaamista sekä toimintaympäristöjen muutosteemoja yhteen kokoava materiaali. Aineistona tähän julkaisuun ovat toimineet syksyn 2022 aikana toteutetut työskentelytapaamiset kymmenen eri nuorisoalan järjestön kanssa. Lisäksi näkemystä on kerrytetty pitkin koko Osaamiskeskus Kentaurin matkaa esimerkiksi syksystä 2020 alkaen järjestetyissä *Kentauri keskustelee* -etätilaisuuksissa, joiden aiheina ovat olleet niin jäsenyyden muutokset, palvelutuotanto, harrastamisen Suomen malli, rahoitus kuin kansalaistoiminnan muutoskin.

Työstimme tätä julkaisua yhdessä nuorisoalalla toimivien järjestöjen kanssa. Syksyllä 2022 lähestyimme erilaisia nuorisoalan järjestöjä, niin pienempiä kuin isompiakin toimijoita, joilla on työnsä fokuksessa hiukan erilaisia näkökulmia. Tarjosimme järjestöille mahdollisuutta tulla mukaan ennakointiosaamisen jakamiseen käsikirjan muodossa. Iloksemme kymmenen järjestöä innostui miettimään mennyttä, nykyistä ja tulevaa kanssamme. Kentaurin asiantuntijat vetivät ennakointiteemaiset työskentelytapaamiset jokaisen järjestön kanssa, joihin järjestöistä osallistui yhdestä seitsemään osallistujaa. Suuret kiitokset eri keskustelutilaisuuksissa näkemyksiä esittäneille ja erityiskiitokset kaikille niille järjestötoimijoille, jotka tulivat tähän julkaisuun mukaan kirjoittajina

jakamaan järjestönsä kokemuksia ja case-esimerkkejä. Ennakointiteemaiset tapaamiset ja kirjoittajakutsumme ulottuivat myös järjestöjen luottamusjohtoon, mutta käytännön syistä (aika!) sekä tapaamisissa että case-tekstien kirjoittajina toimi pääasiassa järjestöjen operatiivista johtoa ja muuta henkilökuntaa. Luottamusjohdon ja nuorten itsensä ääni jäi siis julkaisusta valitettavasti vähemmälle, toimihenkilöiden kautta välittyneeksi.

Miksi ennakoida? -julkaisuun on koottu näkökulmia ja menetelmiä tulevaisuuden ennakointiin ja suunnitteluun, mutta pyrkien myös huomioimaan erilaisten järjestötoimijoiden arjen realiteetit. Julkaisussa tuodaan esille erilaisia toimintamalleja oikeiden, järjestöissä jo nyt käytössä olevien esimerkkien sekä menetelmien ja työkalujen avulla. Keskeisenä ajatuksena on nostaa esille järjestöjen omia kokemuksia tulevaan varautumisesta ja ennakoinnista. Nämä case-esimerkit ovat siis järjestötoimijoiden itsensä kirjoittamia ja keskenään hyvinkin erityyppisiä. Halusimme, että case-esimerkeissä esiintyisi jokin järjestölle keskeinen toimintatapa, menetelmä tai hanke, joka ilmentäisi erityisesti juuri kyseiselle järjestölle ominaista ja tärkeää tapaa kehittää toimintaansa muuttuvassa yhteiskunnassa. Emme siis halunneet case-esimerkeissä keskittyä järjestöjen strategia-työhön, vaan avata ennakointia enemmän käytännön toiminnan esimerkkien kautta. Ennakointi ei ole nimittäin mitään salatiedettä tai vaadi tutkintoa ja pitkää oppimäärää, vaan sitä voidaan tehdä monella tavalla, monenlaisissa yhteisöissä. Case-esimerkit ovatkin sangen moninaisia: hankesuunnittelun ja hankepolkujen ennakoinnin lähtökohdistista (Nuorten Akatemia) erilaisten tulevaisuuteen ja järjestöjen toimijoihin sekä kohde-ryhmiin vaikuttavien tiedonkeruutapojen ja vaikuttamistoiminnan (Suomen Lukiolaisten Liitto; Nyyti) sekä toimintamallien kehittämiseen (Finlands svenska 4H, Nuorten Suomi, Music Against Drugs, Nicehearts); jäsenkeskeisen toiminnan kehittämisestä (YAD) nuorten hyvän elämän ja inhimillisemmän työelämän kehittämiseen (Nuorten Palvelu).

Tämän käsikirjan tarkoituksena on innostaa nuorisoalan järjestöjä kehittämään omaa ennakointiaan. Ajatuksena on, että ennakoinnin olisi hyvä olla enemmän järjestön arjessa mukana oleva ajattelu- ja toimintatapa, kuin jokin yksittäinen asia ja tapahtuma, joka konkretisoituu ehkä vain järjestön strategiaa tehdessä tai päivitettäessä. Kokemuksemme mukaan järjestöt kaipaavat myös tulevaisuus- ja ennakointiosaamisen hyvien käytäntöjen jakamista. Ajassa tarvitaan kykyä arvostaa sekä järjestöjen alku- peräistä tarkoitusta että samanaikaista ketteryyttä ilmiölähtöiseen, toimijoiden yhteistyötä ja toiminnan vaikuttavuutta korostavaan toimintaan. Käsikirja on tarkoitettu ennen kaikkea kaikille nuorisoalan järjestötoimijoille – työntekijöille, luottamusjohdolle ja jäsenistölle – mutta myös muille järjestöalan ennakoinnista kiinnostuneille.

Toimintaympäristön muutos -luvussa käsittelemme yleisesti järjestökentän toimintaympäristön muutoksia sekä kokoamme Kentaurin keskusteluissa ja tapaamisissa esiin nousseita teemoja yhteen. Luvussa *Toimintaympäristön muutokset nuorisoalan järjestöissä* lisäämme tarkasteluun myös keskeisiä nuorten elämässä ja toiminnassa tapahtuneita muutoksia, tutkimuskirjallisuuden sekä järjestötoimijoiden nostamista teemoista. *Ennakointi – Näkökulmia ja menetelmiä* -luvussa tarkastelemme ennakoinnin luonnetta, eräitä keskeisiä menetelmiä ja vaiheita. *Järjestöjen toimintatapoja* -luku muodostuu yhdeksän eri järjestön kuvauksista omasta ennakoinnistaan ja niiden case-esimerkeistä. Käsikirjan viimeisessä luvussa *Johtopäätökset: Entiseen malliin vai uutta kehittäen?* tehdään johtopäätöksiä ja kehittämisehdotuksia. Julkaisun lopusta löytyy myös muutamia materiaalivinkkejä ja nostoja järjestöille sopivista ennakointimenetelmistä.

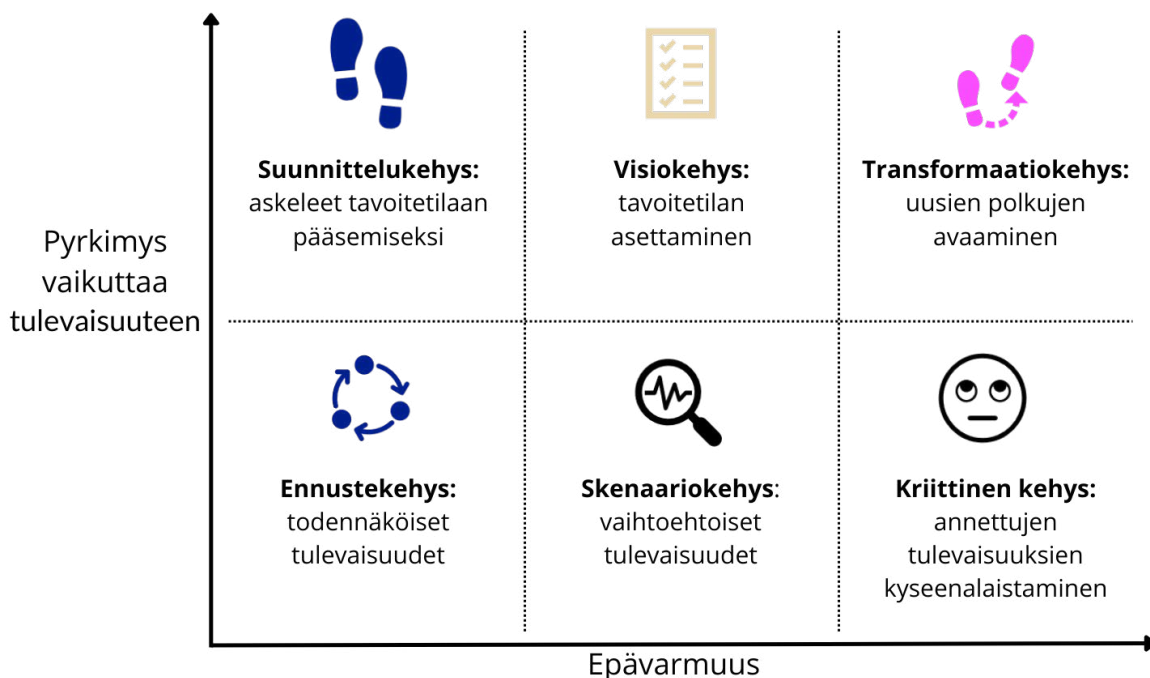
Toimintaympäristön

muutos

Kansallinen ja globalisoituva ennakointi

Ennakoinnissa voidaan erottaa monia erilaisia tasoja globaalista paikalliseen tasoon. Kansallisen tason laajaa ennakointityötä on pidetty tärkeänä (ks. Kansallinen ennakointiverkosto 2022). Sitä on alettu rakentaa Suomessa julkishallinnossa jo 1990-luvulla, ja systemaattisemmin vuodesta 2004. Taustalla on ollut näkemys siitä, että toimintaympäristön ja sen haasteiden monimutkaistuesssa ennakointia tarvitaan entistä enemmän. On tarkasteltava vaihtoehtoisia tulevaisuuden kehityskulkuja, toivottuja tulevaisuuskuvia ja pyrittävä aktiivisesti myös edistämään toivottuja systeemisiä muutoksia. (Pouru ym. 2020.) Ennakointityötä tekevillä toimijoilla onkin nähty olevan hyvin erilaisia näkökulmia ennakointityöhön (ks. Kuva 1).

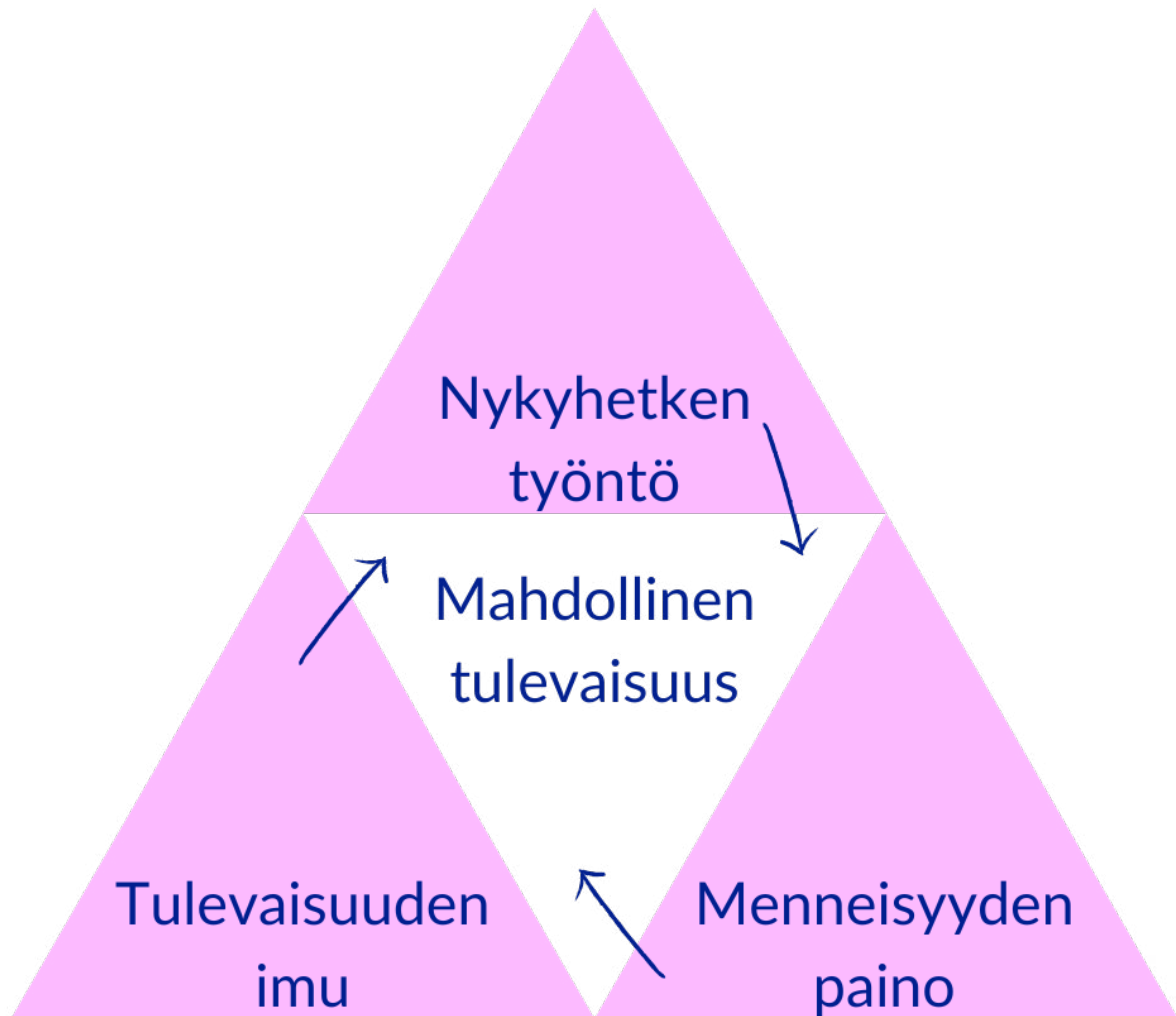
Suomen Itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra) on Suomessa merkittävä ennakointi- ja tulevaisuusosaamisen iso toimija. Se tuottaa säännöllisin väliajoin erilaisia katsauksia ja raportteja globaaleista megatrendeistä sekä kehittää erilaisia tulevaisuusosaamisen ja ennakoinnin menetelmiä. Megatrendeillä Sitra (2023) tarkoittaa useista ilmiöistä koostuvaa yleistä ja laajaa kehityssuuntaa. Megatrendien nähdään tapahtuvan globaalilla tasolla, ja niiden kehityssuunnan uskotaan usein jatkuvan samansuuntaisena. Esimerkkinä tällaisesta megatrendistä voidaan esittää ekologinen kestävyyskriisi. Tuore Sitran Megatrendit 2023 -päivitys hahmottaa globaalien ja samalla myös kansalliselle tasolle heijastuvien muutosten kokonaiskuvaa. Sen ytimessä on näkemys luonnon kantokyvyn murenemisesta, johon kytkeytyvät kasvavat hyvinvoinnin haasteet, demokratian muutokset, digivallan kiihtyvä kilpailu sekä talouden perustan rakoilu. (Dufva & Rekola 2023.) Megatrendeihin vaikuttavat monet eriaikaiset tekijät, jonka vuoksi Sitrassa (mt.) niiden tarkasteluun on sovellettu tulevaisuudentutkija Sohail Inayatullahin (2008) kehittämää tulevaisuus-

Kuva 1. Ennakoinnin eri kehukset (Minkkinen, Auffermann, Ahokas 2019), mukailtu Kentaurin tarpeisiin lisäkuvioin.

kolmiota (ks. Kuva 2). Sen avulla kehityssuuntien lisäksi päästään pohtimaan polkuriippuvuuksia, ajatusmalleja sekä erilaisia näkemyksiä tulevaisuuksista.

Kuva 2. Tulevaisuuskolmio (Inayatullah 2008), mukailtu Kentaurin tarpeisiin.

Yleiskuva järjestöjen toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista

Päivi Heimonen (2019) on luokitellut järjestöjen toimintaympäristön muutoksia viiteen erilaiseen ulottuvuuteen: poliittis-yhteiskunnalliseen, taloudellis-resurssiseen, sosiaaliseen, tekniseen sekä eettis-laadulliseen. Poliittis-yhteiskunnalliset muutokset esimerkiksi lainsäädännön muutosten kautta ohjaavat järjestöjen toimintaa, ja erilaiset yhteiskunnalliset uudistukset pakottavat järjestöjä yhä enemmän ennakoimaan niitä toiminnassaan ja suuntamaan toimintaansa niiden mukaan. Taloudelliset muutokset tarkoittavat, että järjestöt joutuvat johtamisessaan yhä enemmän huomioimaan rahoituksen muutoksia ja hankkimaan uusia rahoituskanavia, mutta ne joutuvat samalla myös panostamaan osaamisensa ja ylipäänsä henkilöstöresurssiensa kehittämiseen. Sosiaaliset muutokset tarkoittavat sitä, että järjestöjen kohderyhmissä tai asiakaskunnissa tapahtuvat muutokset ohjaavat järjestöjä toimintansa kehittämiseen, usein lisääntyvään verkostomaiseen toimintatapaan sekä erilaisen viestinnän ja markkinoinnin moninaistumiseen. Teknisillä muutoksilla Heimonen viittaa erilaisiin järjestöjen toiminnassa lisääntyneeseen mittamiseen ja tuloksellisuuden osoittamiseen. Toimintaympäristön tekniseen muutokseen voidaan liittää myös järjestöjen toimintaan suuresti

vaikuttavaa digitalisaatio: järjestöjen toiminnan dokumentaatio, järjestön toimijoiden keskinäinen vuorovaikutus sekä erilaiset palvelut tuotetaan yhä useammin digitaalisina. Eettis-laadullinen ulottuvuus merkitsee, että järjestöt joutuvat yhä vahvemmin puolustamaan arvojaan ja aatteitaan, pohtimaan omassa toiminnassaan eettisesti kestäviä ja laadukkaita ratkaisuja. Yhteenvedona voidaan sanoa, että toimintaympäristön muutosten vaikutus järjestöjen toimintaan on ylipäänsä voimakkaasti kasvanut 2000-luvun aikana.

Heimosen edellä tarkastellut muutosulottuvuudet voidaan kytkeä tunnettuun PESTE-analyysiin (ks. esim. Heponiemi & Suutari 2022), jonka avulla voidaan kerätä tietoa toimintaympäristön tilasta ja tulevaisuudesta. Sen mukaan toimintaympäristö koostuu poliittisesta (*P = political*), taloudellisesta (*E = economic*), sosiaalisesta (*S = social*), teknisestä (*T = technical*) ja ekologisesta (*E = ecological*) ulottuvuudesta. On tärkeää, että nuorisoalan järjestöt miettivät, miten poliittis-hallinnolliset tekijät vaikuttavat niiden toimintaan, millaisia vaikutuksia taloudellisilla, yhteiskunnallisilla ja teknologisilla muutoksilla on niiden toimintaedellytyksiin sekä toiminnan vaikutuksiin. Jälkimmäisen eli ekologisten ulottuvuuden huomioiminen muistuttaa siitä, että nykyinen globaali ilmastonmuutos ja ekologisen kestävyuden haasteiden keskeisyys vaikuttaa kriittisenä toimintaympäristön muutoksena myös järjestöihin ja niiden toimintaan. Odotukset kestävyysaasteisiin vastaamisessa kohdistuvat erityisen vahvasti nuorisoalan järjestöihin. Kysymys on siitä, miten ne osallistuvat ekologisen kriisin ratkaisuihin, ja miten ne omassa toiminnassaan sen huomioivat (ks. esim. Okka-säätiö 2022).

Muutokset kansalaistoiminnassa ja vapaaehtoistoiminnassa

Suomea voi hyvällä syyllä kutsua edelleenkin yhdistysten luvatuksi maaksi. Suomessa perustetaan vuosittain noin 2 000 yhdistystä ja yhdistykseen kuuluvien ihmisten määrä on kasvanut 1970-luvulta asti (Ruuskanen ym. 2020, 27). Toisaalta perinteisten laajoihin kollektiivisiin intresseihin kiinnittyvien ja puoluepoliittiselle pohjalle rakentuvien järjestöjen (esimerkiksi erilaiset ammattijärjestöt) määrä on viime vuosikymmenten aikana pienentynyt. Tämän taustalla voidaan nähdä yhteiskunnan yksilöllistyminen ja kansalaistoiminnan keskittyminen vapaa-aikaan, harrastamiseen ja yksilöllistä tai ryhmäkohtaista mielenkiintoa ilmentäviin pienempiin yhdistyksiin. (Mt. 9–11.)

Myös itse kansalaistoiminnassa on tapahtunut muutoksia. Vapaaehtoisuuspohjalta toimivien yhdistysaktiivien määrä on vähentynyt, ja moniin yhdistyksiin on entistä vaikeampaa saada mukaan sitoutuneita luottamushenkilöitä. (Kankainen ym. 2009; Peltosalmi ym. 2020.) Samanaikaisesti kansalaisjärjestöihin palkatun henkilöstön määrä on lisääntynyt. Järjestöihin perinteisesti kiinnittyneen vapaaehtoistoiminnan luonne on sekin muuttunut. Ihmiset eivät välttämättä tahdo tai pysty sitoutumaan pitkäaikaiseen vapaaehtoistoimintaan, vaan he saattavat haluta pop up -tyyppistä vapaaehtoistoimintaa tai oppia jotain itseään hyödyttäviä asioita samanaikaisesti, kun he kokevat tekevänsä jotain yleisesti merkityksellistä ja tärkeää (ks. Iso-Aho 2022). Juha Heikkala (2021) on käyttänyt ilmaisua yhdistystoiminnan avainmuutokset. Ne liittyvät hänen mukaansa toiminnan omaehtoisuuden, projektimaisuuden ja osallistamisen korostumiseen. Avainmuutokset liittyvät myös ihmisten yhteisöllisyyden ja kulutuskäyttäytymisen muutoksiin. Ihmiset odottavat toiminnalta henkilö- ja tilannekohtaisuutta, paikallisuutta, epämuodollisuutta, digitaalisuuden mahdollisuuksia sekä suoran vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Viime vuosien aikana myös järjestöissä on alettu kiinnittää huomiota niin kutsuttuun neljänteen sektoriin liittyvään kansalaistoimintaan. Neljännellä sektorilla on tarkoitettu perinteisen yhdistyskentän ulkopuolelle sijoittuvaa, toiminnan verkostomaisuutta, itseorganisoituvuutta, vapaamuotoisuutta ja suoraa toimintaa korostavaa ajattelu- ja toimintatapaa. Käsitteellä on haluttu korostaa uudenlaista toimijuutta ja toiminnan tapoja, toiminnan omaehtoisuutta ja spontaanisuutta, yhteisluomista, yhteiskunnan ja erilaisten ympäristöjen sekä omien asuinalueitten konkreettista parantamista esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja performanssien avulla. Tällaisen toiminnan nähdään hyödyntävän erilaisia verkostoja, sosiaalista mediaa sekä tiedon avointa jakamista. (Ruuskanen ym. 2020, 22–25; Mäenpää & Faehnle 2021.)

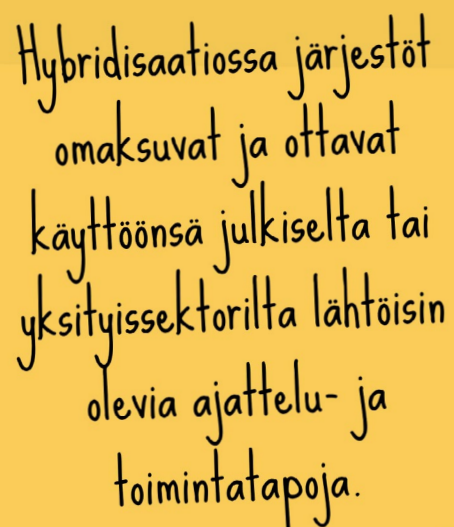
Myös järjestöjen rahoitusmallit ovat muuttuneet. Erilaisten julkisten hankerahoitusten merkitys toiminnassa on kasvanut, rahoitukseen liittyvät tuloksellisuus- ja raportointivelvoitteet ovat lisääntyneet. Yhdistykset kilpailevatkin rahoituksesta sekä keskenään että erilaisia hyvinvointi-, sosiaali- ja terveystalvveluja tuottavien yritysten kanssa. Tämän myötä yhdistyksiin kohdistuvat ammatillisuuden vaatimukset ovat lisääntyneet. (Ruuskanen ym. 2013; Selander 2018.) Valtion ohjaava ote järjestöistä on viimeisten vuosikymmenten aikana tiukentunut (Ruuskanen ym. 2020). Tältä osin keskeinen toimintaympäristöstä juontuva haaste onkin, että rahoitus uhkaa kasautua järjestöille, joilla on osaavaa henkilökuntaa rahoitukseen, tuloksellisuuden ja vaikutusten osoittamiseen liittyvän hallinnon hoitamiseen. Puhtaasti vapaaehtoisvoimin tai pienellä työntekijäjoukolla toimivilla järjestöillä ei välttämättä riitä aikaa tai osaamista rahoitusten hakemiseen. Tämä on kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuuden ja elinvoimaisuuden sekä erilaisten väestöryhmien näkökulmien ja tarpeiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta ongelmallista.

Hybridisaatio

Edellä tarkastellut toimintaympäristön muutokset kuvaavat enemmän tai vähemmän yksittäisiä toimintaympäristön muutoksia. Kokoavasti näitä muutoksia on 2000-luvun aikana kuvattu myös *hybridisaation* (hybridization) käsitteen kautta (ks. Billis 2010). Käsitteellä on tarkoitettu muutosprosessia, jossa järjestöt omaksuvat ja ottavat käyttöönsä, osin myös pakotettuna, julkiselta tai yksityissektorilta lähtöisin olevia ajattelu- ja toimintatapoja. Ajattelun lähtökohtana on, että eri sektoreilla (yksityinen, julkinen ja kolmas sektori) on olemassa sille ominaisia piirteitä, ja kun eri piirteitä sekoittuu keskenään, tapahtuu hybridisaatiota. Kolmannen sektorin organisaatioille, esimerkiksi juuri yhdistyksille, ominaisten piirteiden on nähty liittyvän jäsenvaltaisuuteen, omien aatteellisten tarkoitusten edistämiseen sekä jäsenten ja vapaaehtoisten toimintaan. Korostettakoon, että näkemys järjestöjen toiminnan hybridisaatiosta toimintaympäristön muutosten myötä on kansainvälinen, eli se ei ole siis millään tavalla vain suomalainen tai edes pohjoismaalainen ajatus.

Hybridejä järjestöjä on jaoteltu sen mukaan, miten voimakasta toisten sektoreiden toimintamallien omaksuminen on. Pintapuolisesti hybrideissä järjestöissä vaikutteet toisilta sektoreilta ovat vähäisiä. Niissä yhdistysmuotoisuuteen liittyvää identiteettiä ei ole muutettu tai kyseenalaistettu, mutta hybridisaation arvellaan kuitenkin vaikuttaneen järjestöjen alkuperäisiin tavoitteisiin ja tehtäviin. Juurtuneissa hybrideissä järjestöissä muutokset ovat jo suurempia. Esimerkiksi järjestön hallituksessa voi olla useita muiden sektoreiden edustajia tai järjestö voi osastoida keskenään erilaisia toimintoja. Esimerkki osastoinnista voisi olla järjestön palveluiden yhtiöittäminen ja siten erottaminen yhdistysmuotoisesta ja järjestölähtöisestä toiminnasta.

Järjestöjen hybridisaation voidaan kaiken kaikkiaan sanoa olevan hyvin moniulotteinen ja -tasoinen ilmiö. Se liittyy ennen kaikkea järjestöjen toimintaympäristön muutoksiin ja niistä seuraaviin paineisiin muuttaa järjestöjen toimintaa vastaamaan paremmin muuttuneita olosuhteita, edistämään uudella tavalla järjestön tavoitteita, pärjäämään paremmin organisaatioiden välisessä kilpailussa resursseista ja ihmisten kiinnostuksesta. Hybridisaatio ei olekaan itsessään kielteinen asia. Ongelmalliseksi se voi kuitenkin muodostua silloin, jos se muuttaa järjestön toiminnan luonnetta ja tarkoitusta ilman sen omaa päätösvaltaa ja tahtoa. Samoin ongelmallista voi olla se, että hybridisaatioon liittyy tyypillisesti toimintojen ja ajattelutapojen samankaltaistuminen, mikä voi osaltaan kaventaa järjestötoiminnan moninaisuutta.

Hybridisaatiossa järjestöt omaksuvat ja ottavat käyttöönsä julkiselta tai yksityissektorilta lähtöisin olevia ajattelu- ja toimintatapoja.

Järjestöjen on nähty olevan organisaatioita, jotka ovat erityisen herkkiä vastaamaan toimintaympäristöstä lähtöisin oleviin odotuksiin ja omaksumaan toimintaansa uudenlaisia toimintamalleja. Esimerkiksi Hanna Laitisen (2018) mukaan valtakunnalliset nuorisjärjestöt ovat joutuneet yhdistämään toiminnassaan useita keskenään erilaisia logiikoita säilyttääkseen muuttuvassa toimintaympäristössä legitimizeettiään sekä hankkiakseen toiminnalleen resursseja. Järjestöille ominaisten yhteisö-, demokratia-, aate- ja altruismilogiikoiden lisäksi nuorisjärjestöt ovat Laitisen mukaan omaksuneet viimeisten vuosikymmenten aikana myös ammattikunnan (nuorisotyö) logiikkaa sekä valtio- ja markkinalogiikkaa. Kahden jälkimmäisen logiikan merkityksen kasvua selvittävät selvimmin julkiselta sektorilta alun perin lähteneet odotukset, paineet ja rahoitusohjaus (ks. Ruuskanen ym. 2020). Logiikkojen moninaistumisen ja siis hybridisaation ymmärretään yleisesti liittyvän myös järjestöjen toiminnan voimakkaaseen ammattimaistumiseen 1990-luvun puolen välin jälkeen ja erityisesti silloin voimistuneeseen järjestöjen palvelutuotannon kasvuun.

Hybridisaatio on ominaista laajassa mielessä eri järjestötyypeille. Nuorisoalan järjestöjen lisäksi hybridisaatiota on todettu tapahtuneen esimerkiksi liikunnan ja urheilun järjestöissä (Lehtonen 2017; Huhtanen & Itkonen 2022), sosiaali- ja terveysjärjestöissä (Lind 2020) sekä kulttuurialan järjestöissä (Ruusuvirta 2019).

Toimintaympäristön muutokset nuorisoalan järjestöissä

Miten edellä tarkastellut järjestöjen toimintaympäristön yleiset muutokset ilmenevät nuorisoalan järjestöissä? Oma haasteensa on tietysti ensinnäkin yrittää määrittää, mitä itse asiassa tarkoitamme nuorisoalan järjestöillä tai nuorisojärjestöillä. Hanna Laitisen ja Riikka Taavetin (2016) tekemässä valtakunnallisten nuorisojärjestöjen jaottelussa järjestöt jaetaan viiteen luokkaan, jotka kuvastavat järjestöjen keskeisiä tehtäviä ja toimintamuotoja. Suurimpana luokkana olivat vapaa-ajan järjestöt (n = 34), seuraavina sosiaalisen vahvistamisen ja kasvatuksen järjestöt (n = 30) ja intressijärjestöt (n = 20), sitten aktivistijärjestöt (n = 20) ja lopuksi kristilliset järjestöt (n = 12).

Laitisen (2018) mukaan nuorisojärjestöillä on lisäksi kolme painotusta siinä suhteessa, miten ne lähestyvät nuorten kohderyhmää. Nuoria voidaan pitää toimijoina, jolloin painotetaan nuorten itsensä aktiivisuutta ja toimijuutta. Toisissa järjestöissä nuoret ovat ennen kaikkia oppijoita: heidän ymmärretään oppivan toiminnassa erilaisia taitoja ja tietoja, kehittyvän toimijoina. Kolmanneksi nuoret voidaan ymmärtää järjestön toiminnan kohderyhmänä. Tällöin järjestö toimii tyypillisesti erilaisten hyvinvoinnin haasteiden ja sosiaalisen inklusion ratkaisemiseksi. Moninaista joukkoa yhdistää Laitisen mukaan se, että ne sitoutuvat laajasti nuorisolain arvoperustaan ja yleisiin tavoitteisiin, vaikka ne lähtökohtaisesti ovatkin itsenäisiä ja omien tavoitteittensa mukaisesti toimivia organisaatioita.

Pekka Kaunismaan (2021) mukaan nuorisojärjestöihin kuuluvat selvästikin sellaiset yhdistykset, joiden yksinomainen tai sääntöjen määrittelemä kohderyhmä ovat nuoret. Tämä näkemys vaikuttaa mielekkäältä. Ongelmallisempaa rajaus on yhdistysten kohdalla, joiden tehtävä ei määrity olennaisesti ikäperustaisesti, mutta joiden toiminta kohdistuu painottuneesti nuoriin (esimerkiksi monet liikuntaseurat). Lisäksi järjestön luonnetta voi lähestyä tietenkin teknisesti esimerkiksi tarkastelemalla, onko järjestö valtiollisen tai kunnallisen nuorisojärjestöjen rahoituksen piirissä. Mutta kuten Kaunismaa tuo esille, erilaiset luokittelut ja rajaukset – niin tarpeellisia kuin ne usein ovatkin – ovat kuitenkin väistämättä analyttisiä konstruktioita, joilla ei saa koko ilmiökenttää haltuunsa.

Mutta ennen muuta nuorisojärjestöjen tärkein määrittävä tekijä ovat nuoret. Nuoret eivät ole yksi nuorten ryhmä, vaan yhä moninaisempien nuorten joukko. Nuoruus on kuitenkin myös institutionaalinen ikävaihe, ja se määrittyy juridisesti nuorisolain mukaan päättymään 29 ikävuoteen, mikä tietyllä tapaa rajaa edes hiukan nuorisoalan järjestöjen kohderyhmää, jos verrataan joihinkin muihin laajempien ihmisryhmien kanssa toimiviin. On siis mahdollista seurata esimerkiksi nuorisotutkimuksellista tietoa, paikallisten nuorten tilannetta, tehdä havaintoja ja tavoittaa ikäryhmiä koulujen ja oppilaitosten kautta.

Mikä nuorten kanssa toimivien järjestöjen ennakkointia määrittää?

- Kasvatustehtävä
- Ennaltaehkäisevä ote
- Osallisuus, osallistaminen ja osallistuminen
- Nuorten elämämaailma
- Nuoria koskettavat ilmiöt eri tasoilla

Yhdessä tunnistetut muutokset nuorisovalan järjestötoiminnassa

Seuraavaksi tarkennamme kuvaa järjestöjen toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista nuorisovalan järjestöihin. Olemme hyödyntäneet tässä kartoituksessa syksystä 2020 alkaen järjestettyjen *Kentauri keskustele* -tilaisuuksien havaintoja sekä syksyn 2022 aikana toteutettuja työskentelytapauksia kymmenen eri nuorisovalan järjestön kanssa. Kentauri keskustele -tilaisuuksien aiheina on ollut jäsenyyden, rahoituksen, palvelutuotannon ja kansalaistoiminnan muutokset sekä harrastamisen Suomen malli. Tilaisuudet toteutettiin Erätauko-menetelmää (ks. Erätauko 2023) soveltamalla. Tilaisuudet kestivät puolitoista tuntia, ja niistä tehtiin yleiset ja anonyymit keskustelumistiöt, jotka lähetettiin kaikille osallistujille.

Syksyn 2022 työpajat olivat teemahaastattelun kaltaisia avoimia keskusteluja, joihin oli suunniteltu pohjarunko, mutta työskentely eteni kuitenkin tilanteen mukaan. Ensimmäin hahmoteltiin toimintaympäristössä tapahtuneita keskeisimpiä muutoksia ja järjestöllä mahdollisesti käytössään olevia toimintamalleja tulevan toiminnan suunnitteluun. Tämän jälkeen katse oli enemmän tulevaisuudessa, jolloin pohdittiin esimerkiksi kysymyksiä: 1) Mihin meidän järjestömme pitäisi reagoida tai vastata tulevaisuudessa? 2) Millaisissa eri paikoissa/tiloissa/ympäristöissä tullaan toimimaan jatkossa? 3) Kenen kanssa tulevaisuudessa toimitaan? Haluttaisiin toimia? Työpajat toteutettiin pääosin etänä verkossa, mutta pääsimme myös työskentelypaikkakunnillamme järjestöjen vieraksi ja keskustelemaan kasvotusten. Kokemukset keskustelevista työpajoista olivat innostavia ja ajatuksia herättäviä.

Tuomme ensimmäin esille tiivistetysti kuhunkin teemaan liittyviä havaintoja kursivilla, jonka jälkeen havaintoja avataan tarkemmin tekstiosuuksissa.

Jäsenyys on muutoksessa

- *Jäsenyyden merkitys on pohdittavana: mikä on sen merkitys? Millaisia eroja muodostuu aktiivisen ja muodollisen jäsenyyden välille?*
- *Harrastamisen käytännöt ovat muuttuneet. Jäsenyys ei välttämättä enää korostu. Asiakkuuden/lisenssien lisääntyminen.*
- *Vapaaehtoistoimijoita yhä haastavampi saada sitoutumaan pitkäaikaisesti.*
- *Luottamustehtäviin yhä vaikeampi löytää sitoutujia. Vastuu ja ajankäyttö mietityttävät paljon.*

Jäsenet ovat perinteisesti olleet myös nuorisovalan järjestöjen toiminnan ydintä, sen keskeinen inhimillinen voimavara. Toimintaa on suunnattu keskeisesti jäsenille, esimerkiksi heidän harrastuksensa tai vertaisuutensa tukemiseksi ja mahdollistamiseksi. Pohjoismaissa osallistuminen on perustunut jäsenyyteen, mutta samalla nuorten suhtautuminen järjestöjen jäsenyyteen on muuttunut kriittisemmäksi. Monet nuoret voisivat olla mukana järjestöjen toiminnassa, jos se ei edellyttäisi jäsenyyttä, ja samaan aikaan yhä useampien järjestöjen toimintaan osallistuminen ei enää edellytäkään jäsenyyttä. Järjestöjäsenyyden asema ja merkitys nuorten yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja ylipäänsä kansalaistoiminnassa on selkeästi muuttunut. Nuorisovalan järjestöt elävätkin ”pienenevillä markkinoilla” – nuoret ikäluokat supistuvat vuosi vuodelta. Tähän kytkeytyy kysymys siitä, miten elinvoimaiselta ja uudistuvalla järjestön kansalais- ja yhdistystoiminta vaikuttaa jäsenille, potentiaalisille jäsenille sekä erilaisille sidosryhmille.

Nuoria ei useinkaan kiinnosta passiivinen jäsenyys, eli toisin sanoen se, että ollaan vain jäseniä, mutta ei oikeasti toimita ja tehdä asioita. Samalla vapaaehtoistoimintaan ja luottamustehtäviin on kuitenkin yhä haastavampaa saada ihmisiä mukaan. Myös mahdolliset erilaiset poliittiset puolue- tai viiteryhmäsidosokset voivat vieroksuttaa osaa nuorista. Keskeinen havainto oli myös, että nuoret tarvitsevat usein mahdollisimman matalia kynnyksiä osallistumiseen ja että osallistuminen

järjestöjen järjestämiin erilaisiin pop-up -tapahtumiin tai lyhytkestoisiiin projekteihin voivat toimia hyvinä väylinä myös pitempiaikaiseen jäsenyyteen.

Nuorisoalan järjestöt tarvitsevat kuitenkin jäseniä edelleen. Jäsenet oikeuttavat järjestöjen toimintaa ja sen suuntaa. Jäsenet ovat myös järjestöjen demokraattisuuden tärkeä edellytys, jota ilman järjestöt eivät olisi järjestöjä. Jäsenet merkitsevät lisäksi tärkeää elementtiä toiminnan jatkuvuudessa: toimintaan ja järjestöjen tavoitteisiin sitoutuneet jäsenet vievät ja ohjaavat järjestöä eteenpäin ja muotoilevat järjestöstä sen mitä se on. Jäsenmaksut merkitsevät monille järjestöille niiden keskeistä autonomian taetta: oma rahoitus mahdollistaa järjestölle juuri sen kaltaisen toiminnan, jota jäsenet itse haluavat ja kaipaavat. Jäsenmaksu voidaan kuitenkin kokea myös ongelmallisena. Se ei välttämättä ole toimintaan sitouttavaa, ja jäsenmaksut voivat olla myös eriarvoistavia. Kaikilla ei yksinkertaisesti ole varaa jäsenmaksuihin tai kalliisiin toimintamaksuihin (lisenssit, vakuutukset jne.).

Odotettavissa rahoituksen monilähteisyyden kasvua

- *Järjestöjen rahoitusmallit ovat eriytyvässä. Rahoitusta hankitaan yhä useammasta lähteestä. Se vaikeuttaa toiminnan pitkäjänteistä ennakointia.*
- *Valtionapu-uudistus korostaa toimintaympäristön muutosten ja tarpeiden ennakoitavuutta, toiminnan vaikutuksia ja vaikuttavuutta.*
- *Rahoituksen monilähteisyyden kasvu voi vahvistaa toiminnan ja keskittymistä yhä suurempiin toimijoihin.*

Järjestöalan rahoitus on ollut viime aikoina varsin kovassa turbulenssissa. Muutama vuosi sitten keskusteltiin erityisesti Veikkauksen pienentyvistä tuloista ja rahapelihaitoista, jotka koskettivat monin tavoin myös nuorisoalan järjestöjä ja nuorisotyön toimijoita yleensäkin. Kysymykset tulevan budjettirahoituksen tasosta ja mahdollisesta vaikutuksesta järjestöjen toiminnan autonomiaan ovat haastavia.

Samaan aikaan on tapahtunut myös järjestöjen valtionavustusten uudistamishanke (Valtiovarainministeriö 2023), jonka tavoitteena on kaikille valtionhallinnon ministeriöille yhtenäinen ja digitalisoitu valtionavustusprosessi. Uudistuksen eräänä keskeisenä pyrkimyksenä on, että järjestöt ja valtionapuviranomaiset tekisivät aiempaa enemmän yhteistyötä jo alusta alkaen: yhdessä suunnitteleamalla millaisiin yhteiskunnallisiin päämääriin valtionavustuksilla rahoitetulla toiminnalla on tarkoitus vastata. Tämän nähdään edistävän toiminnan ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttavan järjestöjä ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Nuorisoalan järjestöt ovat rahoituksensa suhteen hyvin erilaisia. Monille nuorisoalan järjestöille toiminnan rahoituksen hankkiminen on jatkuvaa ”kädestä suuhun” -toimintaa, joka ei läheskään aina mahdollista vakaata ja suunnitelmallista toiminnan suunnittelua. Nuorisoalan järjestöt olettavat rahoitusmallien eriytymistä sekä rahoituksen monilähteisyyden ja aaltoliikkeisyyden kasvua. Tämä kaikki tarkoittaa esimerkiksi järjestöjen yksityisen rahoituksen, tapahtumatuottojen, yksityisen varainhankinnan ja hankerahoituksen määrän kasvattamista sekä yritysyhteistyön lisäämistä. Tällaiset rahoituksen muutokset edellyttävät monipuolista ennakointia ja erilaisten rahoituspainotusten vuorottelua sekä järjestön talouspuskureiden rakentamista ja hyödyntämistä.

Rahoituksen monilähteisyyttä voi hankaloittaa erilaiset sektorirajat (nuoriso-/liikunta-/kulttuuri-/sosiaali- ja terveys), joista kiinnipitävät rahoittajat eivät välttämättä mahdollista laaja-alaista työkentelyä. Kehittämistyön suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä voi vaikeuttaa myös se, ettei järjestöissä hyvin tehty työ välttämättä lisää tai edes varmista pitkäkestoisempaa rahoitusta. Myös rahoituksen ja sen raportoinnin byrokraattisuus sekä ”hakemusammattilaisuuden” vaatimukset koettiin varsinkin pieniä yhdistystoimijoita rasittavina. On vaarana, että tulevaisuudessa

ammattimaisesti toimivat ja rahoituskilpailussa pärjäävät järjestöt vahvistuvat entisestään. Iso kysymys onkin, jääkö nuorisoalan järjestökentälle pienille ja uusille toimijoille tilaa? Siirtyykö ruohonjuuritason kansalaistoiminta tulevaisuudessa enemmän neljännelle sektorille?

Palvelutuotannon tilannekuva nuorisoalan järjestöissä

- *Järjestöjen toiminnan painopiste on muuttunut edunvalvonnasta ja vaikuttamistoiminnasta palvelutuotantoon.*
- *Järjestöjen palveluiden rooli ollut julkisia palveluita täydentävä. Nyt niillä on yhä enemmän myös paikkaava ja kannatteleva rooli.*

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna nuorisojärjestöissä – kuten muillakin järjestösektoreilla – näyttäisi tapahtuneen painopisteen siirtymistä vaikuttamistoiminnasta ja edunvalvonnasta erilaisiin nuoriin kohdistuvien vapaa-aikatoimintojen sekä palvelujen tuottamiseen. Tämä kertoo paitsi järjestöjen rahoituksen muuttumisesta, myös kasvaneista palvelujen tarpeista. On huomioitava, että tämä kehityskulku koskee ennen kaikkea ammatillisesti toimivia järjestöjä. Vapaaehtoisvoimin toimivat yhdistykset vaikuttavat edelleenkin ruohonjuuritasolla, käytännön toiminnassa tukien ja mahdollistaen esimerkiksi lasten ja nuorten harrastustoimintaa.

Järjestöjen palvelutuotanto on perinteisesti ollut julkisen sektorin palveluja täydentävää. Viimeisten vuosikymmenten aikana järjestöt ovat joutuneet yhä enemmän myös lisäämään ja paikkaamaan lasten ja nuorten tarvitsemia palveluja. Monissa kunnissa erilaiset yhteistyökumppanuudet ja sopimukset järjestöjen kanssa ovat lisääntyneet. Kuntien välillä on kuitenkin hyvin erilaisia käytäntöjä. Hyvinvointialueuudistus vaikuttaa myös järjestöjen rooliin, mutta toistaiseksi tilanne on epäselvä eikä yhdenmukainen. Järjestöjen toiminnassa, ja etenkin erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten elämässä, näkyy, etteivät julkisen sektorin palvelut pysty vastaamaan todelliseen tarpeeseen. Järjestöjen nykyinen rooli on täydentää, paikata ja kannatella palveluun jonottaessa. Tämä johtaa siihen, että rajat ja roolit julkisen sektorin ja järjestötoiminnan välillä hämärtyvät.

Nuorisoalan järjestöjen ja yleisemminkin järjestöjen palvelutuotannon oikeutuksen nähtiin olevan tulevaisuudessa keskeinen kysymys. Onko palvelutuotannossa kyse tarpeista vai kansalaisten oikeuksista? Järjestöjen toiminnassa on ollut liikettä, heiluritoimintaa kansalaistoiminnan ja palvelutuotannon välillä. Molemmissa on tapahtunut muutoksia ja kehittymisiä, ja niihin on tullut uusia ulottuvuuksia ja tuulia. Kysymys on, liudentuuko tulevaisuudessa ero kansalaistoimintaan ja palvelutuotantoon?

Ajattelu- ja toimintatavat muutoksessa

- *Kasvatusajattelu on murroksessa: asioita tehdään ja koetaan yhdessä.*
- *Vapaa ja globaali kansalaistoiminta haastaa järjestömuotoista kansalaistoimintaa.*
- *Sosiaalisen median kasvanut rooli- digitaaliset tilat ja alustat muuttavat tapaa toimia ja vaikuttaa.*
- *Toiminnalta odotetaan yhä vahvemmin tasa-arvoisuutta, yhdenvertaisuutta, sensitiivisyyttä ja inklusiivisuutta.*

Yhteiskunnan muutokset haastavat myös nuorisoalan järjestöjen vakiintuneita ajattelu- ja toimintatapoja. Kasvatusajattelu on murroksessa. Ajatus on enenevässä määrin kasvamaan saatamisesta kasvattamisen sijaan. Erilaisia tietoja ja taitoja ei ”kaadeta” lapseen tai nuoreen, vaan asioita mietitään yhdessä ja eri näkökulmista, ja asioita opitaan tekemisen ja merkitykselliseksi

kokemisen kautta. Vaikka yksilöllisyys ja oma ajattelu, oman polun löytäminen korostuvat, samanaikaisesti läsnä ovat myös yhteisöllisyyden odotukset ja tarpeet.

Yhä enemmän ammattimaistuvissa järjestöissä olisi tärkeää hahmottaa lasten ja nuorten osallisuus. Kehityskulku on voinut etäännyttää nuoria jäseniä ja toimijoita järjestöjen toiminnasta ja päätöksenteosta. Tällöin itse kansalaistoiminta ja siitä oppiminen voivat jäädä valitettavan vähälle. Järjestöjen tulisi tehdä kriittistä itsearviointia siitä, onko lapsilla ja nuorilla oikeasti mahdollisuus vaikuttaa ja päättää.

Nuorten kansalaistoiminnan uusia ilmiöitä ja toimintatapoja tulisi nykyistä paremmin tunnistaa ja tunnustaa. Nuoret eivät esimerkiksi tee eroa reaalin ja virtuaalin maailman välillä. Keskustelut, mitä käydään koulussa, jatkuvat illalla somessa. Netissä tai somen välityksellä tapahtuva kansalaistoiminta on tämän päivän nuorille yhtä todellista kuin 1980-luvun nuorille erilaiset rauhanmarssit. Yhteiskunnalliset liikkeet ja niiden ajamat asiat ovat tänä päivänä globaaleja – tyypillisenä tällaisena liikkeenä Elokapina. Nuorten näkemykset siitä, millaista on oikea ja tarpeellinen kansalaistoiminta voivat poiketa paljonkin keski-ikäisten tai sitä vanhempien näkemyksistä (ks. esim. Suni ym. 2018).

Uudenlainen somekeskeinen toiminta korostaa verkostoitunutta joukkovoimaa ja joskus myös epärationaalisuutta, erilaisten instituutioiden kyseenalaistamista sekä kompleksisen toimintaympäristön kontrolloimattomuutta. Perinteisillä organisaatioilla – johon vakiintuneet järjestöt kuuluvat – on puolestaan tarve lokeroida ja kontrolloida kaikkea, usein tarve pitää kiinni asioista ja nähdä saavutettuja asioita luovuttamattomina. Uudet yhteiskunnalliset liikkeet ja neljäs sektori (ks. esim. Mäenpää & Faehnle 2021) haastavat tätä kaikkea.

Näiden edellä mainittujen muutosten lisäksi organisaatioiden toiminnalta odotetaan yhä enemmän toiminnan läpinäkyvyyttä, keskinäisten riippuvuuksien tunnistamista, valmiutta yhteistyöhön, toiminnan korkeaa moraalista sekä toiminnan vaikutusten arviointia. Lyhyesti sanottuna organisaatioilta odotetaan yhä enemmän korkeaa moraalista toimijuutta. Tämä vaatii myös järjestöiltä toiminnan tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden, sensitiivisyyden ja inklusiivisuuden vahvistuvaa huomiointia.

Nuoret ja maailma muuttuvat

– muutoksessa on pysyttävä mukana

Eri kohderyhmien kanssa toimivat tahot pystyvät ennakoimaan eri tavoin. Esimerkiksi eläkeläisjärjestö pystynee periaatteessa ennakoimaan kohderyhmänsä tarpeita myös kymmenen vuoden päähän, kun taas nuorten kanssa toimivilla järjestöllä ennakointi on haastavampaa. Nuoriin liittykin vahvasti liike, tietynlainen nopeus, ”ei-jämähtäminen” eli nuorille toimintaa järjestävien on oltava myös itse hereillä. Konkreettisimmin tämä on esimerkiksi viime vuosina näyttäytynyt digitaalisuuskehityksessä ja sosiaalisen median eri alustoille nuorten mukana toiminnan viemisenä. Ennakointi- ja tulevaisuusosaamista voi kartuttaa, mutta nuorten seuraavia liikkeitä ei aina voi ennakoita. Ei toisaalta myöskään globaaleja isoja kriisejä tai kehityssuuntia – viime vuodet ovat osoittaneet myös sen. Eivät vain järjestötoimijat joudu olemaan vuosittain varpaillaan rahoituspäätöksiä odotellessaan, vaan me kaikki puhumme varautumisesta ja ennakoinnista jo myös aivan eri teemoissa kuin hetki sitten.

Osallistumisen tilat, tavat ja areenat muuttuvat ajassa ja paikassa. Osallistua voi myös kotoa käsin, yhteisöllisyyttä voi kokea ilman fyysisiä kohtaamisia ja järjestötoimintaankin osallistua eri lähtökohdista. Näiden uusien digitaalisten tilojen ja ympäristöjen lisäksi nuorten elämässä tässä ajassa on tapahtunut ja tapahtuu paljon – seuraavia teemoja järjestötoimijat kertoivat toiminnassaan olevissa nuorissa havainneen. Kursivoidut tekstit ilmiöotsikoiden alla ovat poimintoja keskustelujen yhteenvedoista.

Nuoret aikamme ”kolmoiskriisin” keskellä – jaksaminen koetuksella

- *Nuorten tarve aikuisten tuelle on lisääntynyt.*
- *Maailman uhat ja ilmiöt näkyvät nuorissa monin tavoin.*
- *Pinnalla mielenterveysteemat, koulussa jaksaminen (kuormitus, ulkopuolisuuden tunne).*

Nuorten tulevaisuususkkoa sekä arkipäivän jaksamista ja mielialaa ovat viime vuosina koetelleet ilmastokriisi, maailmanlaajuinen koronapandemia sekä Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Lähes neljäsosa nuorista kärsii jonkinlaista mielenterveyshäiriöstä, ja tytöillä ahdistuneisuus on poikia yleisempää. Fyysistä uhkaa ja koulukiusaamista ovat kokeneet sen sijaan pojat tyttöjä useammin. Kouluterveyskyselyssä yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt kaikilla kouluasteilla sukupuolesta riippumatta, minkä lisäksi keskusteluyhteys vanhempien kanssa koetaan nuorten keskuudessa aiempaa heikompana. Yleisimpinä koulutuksen keskeyttämisen syinä nähdään mielenterveyden ja jaksamisen haasteet. (THL 2021; THL 2022; Kojo 2022.)

Nuorten keskuudessa kouluoppiminen on aiempaa jakautuneempaa. Korona on leventänyt kuilua heikosti, keskimääräisesti ja erittäin hyvin menestyvien välillä ja osaamisvajetta on syntynyt erityisesti nuorten sosioekonomisen taustan ja kotoa saadun tuen vaihdeltua. Oppilaat ja opiskelijat kaikilla kouluasteilla kokevat uupumista melkoisessa määrin. (Metsämuuronen & Seppälä 2021; THL 2021.)

Polarisaatio nuorten välillä, miten nuorille menee ja miltä tulevaisuus näyttää?

- *Nuorten lisääntynyt pahoinvointi, mielenterveyden haasteet, polarisaatiokehitys: toisille haasteiden kasautuminen.*
- *Kohdattujen nuorten elämässä korostuu kiusaaminen, väkivalta, seksuaalinen häirintä, aikuisten läsnäolon puute.*
- *Monien toiminnassa mukana nuoria, joilla erityisen tuen tarpeita paljon.*

Nuorten polarisaatio oli ajankohtainen ja puhutteleva aihe, jo sen ollessa *Nuorten elinolot* -vuosikirjan teemana vuonna 2008. Tuolloin polarisaation käsite ei ollut vielä vakiintunut suomalaisen keskusteluun, mutta sittemmin erityisesti polarisoituneesta nuoruudesta on puhuttu ja puhutaan yhä. Nuorten osalta polarisaatio tarkoittaa sitä, että suurimmalla osalla nuorista menee hyvin tai erinomaisesti, mutta osalle nuorista pahoinvointi näyttää kasaantuvan. Kehitys kaksinapaistuu ja ääripäissä nähdään pärjääjät ja putoajat, jotka etäännyvät toisistaan. (Eräranta & Autio 2008.)

Nuorten syrjäytymisriskin on nähty liittyvän koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäämiseen ja toisaalta myös yleisempään yhteiskunnan eriarvoistumiskehitykseen. Syrjäytyminen linkittyy vahvasti yksinäisyyden, eristäytymisen ja mielenterveysongelmien lisääntymisen kanssa. (Nuorisotyöstä Suomessa 2019; Vauhkonen & Hoikkala 2020.) Menneen vuoden aikana on ilmiönä puhuttu myös Suomessa ”komoitumisesta” eli äärimmäisen sosiaalisen vetäytymisen muodosta, kotiin jäämisestä, joka on kenties jopa lisääntynyt covid-pandemian myötä (HS 2022; Intory 2022).

Paitsi että koulutus koetaan uuvuttavaksi, ei tuleva työelämäkään ruusuiselta näytä. Työelämän rakenteiden muuttuessa myös työurat ovat muuttuneet aiempaa epävakammiksi aiheuttaen nuorten aikuisten joutenoloa. Työurien epävakautumista tuottavat myös työelämässä lisääntyneet satunnaiset työsuhteet ja toimeksiantotyöt. Nuoruuden työuran epävakaus koskee potentiaalisesti kaikkia nuoria, eikä vain ainoastaan syrjäytyviä nuoria (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 18, 29).

Osa nuorista innokkaita vaikuttamaan ja osallistumaan

- *Osalla toimijoista toimintaan osallistujat (esim. viikkoryhmiin) ovat sitoutuneita ja käyvät säännöllisesti.*
- *Nuorten aktiivisuuden koetaan olevan hyvin vaihtelevaa: osaltaan nuorten kiinnostus yhteisten asioiden tekemiseen on laskenut ja nuorten mukaan saaminen tuntuu haastavammalta, mutta toisaalta osa nuorista on hyvinkin aktiivisia yhteiskunnallisia toimijoita.*

Polarisaation toisessa päässä, ”pärjääjissä”, ovat puolestaan aktiiviset, muutosta haluavat nuoret – jotka hekin saattavat uupua suorittaessaan. Lasten ja nuorten järjestökiinnittyneisyys on pysynyt vuosina 2020 (Salasuo ym. 2021, 117) ja 2021 (Kaunismaa 2022) tehtyjen tiedonkeruiden mukaan vakaana ja entisellä tasolla. Järjestöjen toimintaan osallistuminen on yhä aktiivista, ja vain pieni notkahdus osallistumisessa tapahtuu 15–19-vuotiaana. Eniten osallistutaan urheilu- tai liikuntajärjestöjen toimintaan. (Salasuo ym. 2021, 118; Kaunismaa 2022.) Havainnot järjestökentältä ohjaavat kuitenkin kysymään, kuinka sitoutunutta ja millaisissa rooleissa tänä päivänä nuorten osallistuminen on? Ja ketkä ovat niitä nuoria, jotka osallistuvat, sillä tiedetään nuorten järjestölähtöisen toiminnan ja kunnallisen nuorisotyön parissa olevan osin eri joukkoja (Gretschel 2011, 23; Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 26).

Vuoden 2018 nuorten vapaa-aikatutkimuksen (Hakanen ym. 2019) mukaan omaehtoisen harrastamisen suosio on kasvussa. Lisäksi on tunnistettu, että järjestötoiminnan kenttä on muutoksessa laajemminkin ja erityisesti nuorisovalan järjestöjen rooli ja vetovoima ovat uudelleen pohdinnassa. Puheissa toistuvat neljäs sektori, nuorten omaehtoinen vaikuttamistoiminta ja ilmiöliikehdintä. Esimerkiksi ilmastoaktiivisissa on kyse uudenlaisesta tavasta toimia ilmiölähtöisesti ja omaehtoisesti. Näiden ilmiöiden ajankohtaisuus ja hetkellisyys tuntuu viehättävän nuoria. (Lind 2021.)

Nuorten harrastamisen ja järjestöosallistumisen tutkimuksessa on tarkasteltu myös nuorten suhdetta heidän elämänhallinnan ja osallisuuden kokemukseensa. Nuoret, jotka toimivat vaikuttajaryhmissä ja -verkostoissa vaikuttaisivat kokevan sekä jonkin verran vastuullisuutta että vahvaa osallisuutta yhteiskuntaan. (Sinisalo-Juha 2022.) Poliittisessa päätöksenteossa tai vaaleissa ehdokkaaksi asettumisessa nuoret ovat kuitenkin yhä aliedustettuina ja eikä heidän äänestysaktiivisuutensa ole turhan korkea (Kojo 2022).

Ilmastokriisi, ilmastoahdistus, ilmastoaktivismi

- *Ilmastokysymykset kiinnostavat ja puhututtavat nuoria.*

Nuoret ovat viime vuosina nousseet ilmastonmuutosta koskevan keskustelun ja toiminnan ytimeen. Tämä on tapahtunut pääasiassa nuorten omasta aloitteesta ja nuorten ehdoilla. Ilmastokysymyksiin suhtautuminen myös jakaa nuoria, aivan kaikkia maailman tulevaisuus ei kiinnosta tai ilmastoasioista ei tiedetä tarpeeksi. Nuorisobarometrin vastanneista nuorista yli puolet oli kuitenkin puhunut usein tai joskus muiden kanssa ilmastoahdistuksesta ja lähes puolet oli tehnyt jonkin ympäristöyhteisen kulutusteen. (Kiilakoski & Laine 2022.)

Vaikeivat ympäristökysymykset missään nimessä ole uusi ilmiö, voidaan sanoa Suomessa aletun keskustella ympäristöahdistuksesta enenevässä määrin vuodesta 2017. Greta Thunbergiin henkilöityvät Ilmastolakot alkoivat kansainvälisenä ilmiönä vuonna 2019, ja ne tekivät myös monista esimerkkiä seuranneista nuorista ilmastoaktivisteja. Lasten ja nuorten ympäristöahdistus on yleistä. Sen on tunnistettu olevan monissa, myös kansainvälisissä tutkimuksissa, suurempaa kuin aikuisten, mikä on ymmärrettävää, sillä kyse on heidän elämänkaarensa aikana pahenevista vaikutuksista. (Piispa 2022, 40–42; Pihkala ym. 2022.)

Kaikki Covid-19-pandemian vaikutukset eivät ole vielä tiedossa

- *Koronan vaikutukset: nuorten kokonaisvaltainen pahoinvointi lisääntyi.*

Korona-pandemia vaikutti rajoituksineen lähes kaikilla nuorten elämän osa-alueilla vapaa-ajasta, koulutukseen, työllistymismahdollisuuksiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Henkinen pahoinvointi ja yksinäisyyden kokemukset lisääntyivät, erityisesti yksinäisiksi itsensä kokivat yksin asuvat nuoret. Nuorisotutkimusseuran koronatiedonkeruun ja Nuorisobarometrin aineistoista havaittiin, ettei korona välttämättä vaikuttanut niin paljon vastaajiin, joilla tyytyväisyysmittareiden tulosten perusteella meni aikaisemminkin huonommin – sen sijaan niihin vastaajiin, joilla meni ennen koronaa suhteellisesti paremmin, ovat korona-ajan heikentävät vaikutukset voineet olla merkittävämpiä. (Haikkola & Kauppinen 2020; Manner ym. 2023.)

Harrastusten keskeytyminen oli osalle nuorista pettymys. Kolme kymmenestä koki harrastamisen keskeytymisen korona-aikana erittäin kielteiseksi, ja sen voidaan katsoa vaikuttaneen jonkin verran myös nuorten vapaa-ajan tyytyväisyyteen, joka laski verrattuna koronaa edeltävään aikaan. Toisaalta kaikki eivät mieltäneet harrastuksen keskeytymistä harmillisena, vaan osalle nuorista tauko harrastustoiminnasta oli mieluisaa. (Salasuo & Lahtinen 2021.)

Se, kuinka nuoret reagoivat koronasulkuihin, vaihteli runsaasti. Toiset ahdistuivat etäopiskelusta, kun toisille se puolestaan tuntui hyvältä vaihtoehdolta. Toiset joutuivat jäämään kotiin ja kokivat yksinäisyyttä, kun toisaalta pandemia-aikana lisääntyivät nuorten liikkuminen luonnossa sekä hengailu julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Nuoria kohtaan avoimen vihamielinen käytös esimerkiksi julkisissa tiloissa hengailemiseen liittyen lisääntyi, kun aikuiset ikään kuin ”kansalaisvelvollisuutenaan” kyseenalaistivat kommentoiden nuorten liikkumista. (Kauppinen & Laine 2022; Nyssölä & Manner 2023, 4–5.)

Toisaalta rajoitusten tuomat muutokset myös osin paransivat harrastamisen saavutettavuutta. Harrastusten siirtyminen verkkoon saattoi tasa-arvoistaa esimerkiksi syrjäseuduilla asuvien nuorten mahdollisuuksia osallistua toimintaan, kun harrastuksen perässä ei tarvinnut matkustaa. (Kauppinen & Laine 2022, 64; Nyssölä & Manner 2023, 3.) Verkkovälitteiseen harrastamiseen väsyttiin kuitenkin melko pian ja kasvokkaista kohtaamista kaivattiin. Osa jäi kotiin yhä syvemmälle. Emme varmaan yhäkään tiedä palasivatko kaikki nuoret. Emmekä sitä, millaisia jälkiä pandemia jätti ja millaisia haasteita tulevaisuudessa kohtaamme.

Nuoret ja moninaisuus – sateenkaarinnuoret eivät enää vain marginaali

- *Toiminnassa mukana yhä enemmän erilaisten vähemmistöjen edustajia.*
- *Ymmärrys sensitiivisyydestä ja turvallisesta tilasta lisääntynyt, myös nuorten aloitteista ja vaatimuksista.*

Vuonna 2019 sukupuolivähemmistöihin kuului Kouluterveyskyselyn vastaajista 4 720 (3 %) ja seksuaalivähemmistöihin 12 947 (9 %) vastaajaa. Vuonna 2021 vastaavat luvut olivat 6 941 (4 %) ja 20 447 (14 %). (Majlander ym. 2022.) Näiden lukujen myötä voidaan päätellä, että sateenkaarinnuorten määrä Suomessa on merkittävä. Kyse ei ole vain marginaalisesta ryhmästä, vaan arviolta noin joka kymmenes nuorista kuuluu seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön. On myös tärkeää huomioida, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, vaan he ovat sekä keskenään että sisäisesti moninaisia. Kouluterveyskyselyn tuloksien (2020) mukaan sateenkaarinnuoret voivat muita ikäisiään huonommin. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla on havaittu muita nuoria enemmän huolia omasta terveydentilastaan, ja he kokevat useammin yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia. (Jokela ym. 2020.)

Yhteiskuntamme on onneksi muuttunut ja lainsäädäntö pyrkii mahdollistamaan kaikille tilaa olla oma itsensä. Tämän päivän nuoret ovat kasvaneet moninaisuuden ajassa, ja he ymmärtävät, hyväksyvät ja toteuttavat myös itse moninaisuutta laajasti ajatellen useasti aiempia sukupolvia avoimemmin. Paitsi sateenkaarinuorten yhdenvertainen kohtelu ja heidän huomioimisensa ja tukemisensa osana järjestöjen nuorisotyötä, moninaisuuden huomiointi kattaa myös muita vähemmistöryhmiä kuten romanit, saamelaiset, maahanmuuttajat, vammaiset (yhdenvertaisuus.fi). Eettisiin kysymyksiin liittyvän osaamisen tarve korostui myös Ok-Siviksen tekemässä osaamistarvekyselyssä (Fields & Hannukainen 2022, 16-17).

Hyvä opas eri sektoreiden toimijoille moninaisuuden kohtaamiseen

[Tilaa moninaisuudelle! Opas seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhdenvertaisuuden edistämiseen](#) on tiivis tietopaketti viranomaisille ja eri alojen ammattilaisille, jotka osana omaa työtään kohtaavat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Oppaassa on osio nuorisotyölle. Julkaistu 2019.

Lisäksi: [Tietopaketti sateenkaarilapsista ja -nuorista ammattilaiselle](#).

Setan ja THL:n tietopakettiin kuuluu konkreettisia työvälineitä tarjoava nettisivusto sekä haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksiin paneutuva verkkokoulutus. Julkaistu 2022.

Ennakointi

- näkökulmia

ja menetelmiä

Miksi ennakointia ja mitä se oikeastaan on?

Tulevaisuuden tai tulevaisuuksien tutkimus ja ennakointi ovat keskenään hyvin saman tyyppisiä. Molemmilla on tausta toisen maailmansodan jälkeisessä ajassa ja erilaisten vaihtoehtoisten tulevaisuuksien systeemisten todennäköisyyksien ja mallintamisten sekä niihin liittyvien trendien hahmottamisessa. (Ks. esim. Vataja & Parkkonen 2019; Aalto 2022.)

Ennakointia (foresight) on jaoteltu sen mukaan, millaisena tulevaisuutta koskeva tieto ymmärretään. Kun tulevaisuutta tarkastellaan todennäköisyyksien näkökulmasta, perustuu tarkastelu vahvasti menneeseen ja tilastolliseen selittämiseen. Skenaariot puolestaan hahmottavat mahdollisia tulevaisuuksia. On esitetty (Tuomi 2019), että uuden sukupolven ennakoinnissa on kyse *konstruktivistisesta ennakoinnista*. Se korostaa, että tulevaisuutta koskevaa tietoa luodaan olennaisesti yhteisesti ja dialogisesti. Konstruktivistisestä näkökulmasta tulevaisuutta koskeva tieto on sosiaalisesti rakennettua, eikä siinä pyritä pelkästään tietämiseen, vaan lisäksi myös tulevaisuuden luomiseen. Se on toimintaorientoitunutta. Ennakointi kytkee siten tulevaisuusajattelua tavoitteelliseen toimintaan. Ennakointia ei ole siten vain muutosten ja tulevaisuuden analysointi, vaan myös tulevaisuuteen vaikuttaminen. Minna Koskelo (2021) käyttää tällaisesta konstruktivistisestä ennakoinnista nimitystä tulevaisuusmuotoilu. Se on hänen mukaansa aktiivista ja yhteisöllistä tulevaisuuteen vaikuttamista enemmän kuin tulevaisuuteen varautumista.

Ennakoinnin merkitys on korostunut globaalien ja nopeiden muutosten aikana. Ennakoinnin avulla halutaan varautua ja pyrkiä tekemään yhä parempia tulevaisuuteen vaikuttavia valintoja ja päätöksiä. Ennakoinnin kautta voidaan tarjota erilaisia kehitysvaihtoehtoja suunnittelun, päätöksenteon ja toiminnan perustaksi. Tällöin lähtökohtana ei ole vain yksi tulevaisuus, vaan useammat keskenään erilaiset ja vaihtoehtoiset mahdolliset tulevaisuudet. Vaikka ennakointi siis pohjautuu menneisyyden ja nykyisyyden ymmärtämiseen, voidaan tulevaisuuden ennakoinnissa hyödyntää mielikuvitusta, näkemyksellisyttä ja rohkeutta. Ennakoinnin hyöty onkin juuri tässä: se mahdollistaa **vaihtoehtoisten tulevaisuuksien** luomisen, se lisää yhteiskunnan ja sen organisaatioiden joustavuutta ja muutoksetteryttä ja se voi auttaa irtautumaan erilaisista negatiivisista polkuriippuvuuksista. (Aalto 2022.)

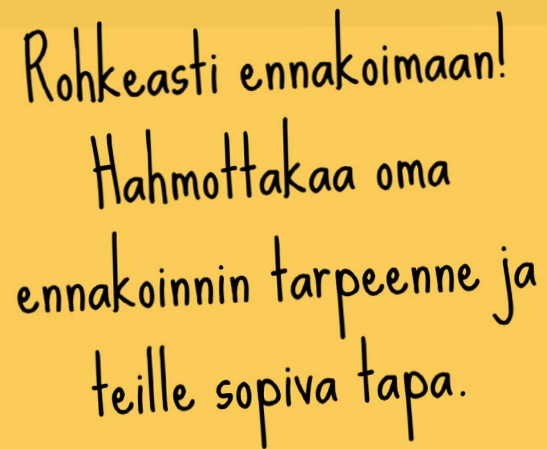
Ennakoinnin avulla voidaan vaikuttaa sosiaalisesti jaettuihin käsityksiin tulevaisuudesta, tarkastella tulevaisuuskäsitysten eroja sekä esitellä aivan uudenlaisia näkymiä. Ennakoinnilla organisaatiot ja eri toimijat vaikuttavat siis toistensa näkemyksiin tulevaisuudesta ja samalla osallistuvat keskusteluun halutusta tulevaisuudesta. Ollakseen rakentavaa ennakoinnin on oltava mahdollisimman monialaista, sillä tulevaisuuden mahdollisuuksia ja vaihtoehtoisuuksia ei voi hahmottaa vain yhdestä näkökulmasta. Rakentavan ennakoinnin on sisällettävä myös toimintaa: tulevaisuuden muokkaamista. Sen pitäisi lisäksi mahdollistaa mahdollisimman monen osallistuminen. Tällaisen ennakoinnin pitäisi myös konkretisoida organisaation käytäntöihin ja toimintaa ohjaaviin rakenteisiin: johtamiseen ja arjen toimintakulttuuriin.

Hanna-Kaisa Aalto on korostanut, että ennakointi on erityisesti hyödyllistä silloin, kun lähtökohdaksi otetaan se, että tulevaisuutta on mahdollista muokata. Aalto (2022, 348) on käyttänyt osuvaa käsitettä ennakointikyvykkyys, jolla hän tarkoittaa ”kykyä tunnistaa useita erilaisia mahdollisia tulevaisuuksia ja huomioida ne nykyhetken toimia suunniteltaessa”. Ennakoinnissa onkin hänen mukaansa keskeistä osata kysyä sellaisia kysymyksiä, joihin vastaamisessa tarkastelun kohteena oleva tulevaisuuden osa-alue, kehityskulku tai tilanne avautuvat osallisille mahdollisimman laaja-alaisesti. Aivan alussa on kuitenkin osattava miettiä ja perustella sitä, mitä ennakoidaan, mitä sillä tavoitellaan, millaisiin kysymyksiin ennakoinnilla ollaan etsimässä näkemystä, millaiseen

motiiviin ja aikajänteeseen ennakointi perustuu, millaista vaikutusta organisaation toimintaan ennakoinnilla halutaan ja kenelle ennakointia tehdään? (Emt. 350.)

Lienee realistista sanoa, että edellä tarkasteltu tapa tehdä ennakointia on usein helpommin sanottu kuin tehty. Minna Koskelon (2021, 50-55) mukaan esimerkiksi ennakoinnin hyödyt eivät välttämättä hahmotu tai organisaatioilla ei ole riittävää muutosvalmiutta. Syyt tähän ovat varmasti monenlaiset myös järjestöissä ja yhdistyksissä. Tulevaisuuden ennakointia voivat rajoittaa järjestöissä erilaiset tiedolliset haasteet. Järjestöiltä voi puuttua riittävää tietoa tulevaisuudesta tai asiat ja ilmiöt voivat olla hyvin monimutkaisia, epäselviä ja monitulkintaisia. Ennakoinnilla voidaan kuitenkin pyrkiä vähentämään, yksinkertaistamaan, ymmärtämään mutta samalla myös hyväksymään monitulkintaisuutta. (Ks. Jalonen ym. 2017, 21-22.)

Tarkoitus- ja tavoitelähtöisinä organisaatioina niille on usein haastavaa tasapainoilla voimakkaasti muuttuvan toimintaympäristön ristiaallokoissa, ja samalla pitää kiinni sekä uudistaa omaa tehtäväänsä. Lisäksi järjestöjen toiminnan ammattimaistuminen tarkoittaa samanaikaisesti paitsi toiminnan tuloksellisuuden ja laadun korostumista, myös keskittymistä toimintaa mahdollistavien resurssien hankkimiseen. Ennakointi tyypistyy tällöin resursseihin. Myös pienille tai täysin vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille panostaminen tulevaisuuden mahdollisuuksien tarkasteluun voi arjen käytännön tasolla olla vaikeaa. Mahdollisista haasteista huolimatta haluamme rohkaista ja kannustaa järjestötoimijoita ennakoimaan mahdollisimman pienellä kynnyksellä. Esimerkiksi tämän luvun loppuksi esitämme eräitä mahdollisia tulevaisuuden näkyjä ja niihin liittyviä ennakointiharjoituksia.

Rohkeasti ennakoimaan!
Hahmottakaa oma
ennakoinnin tarpeenne ja
teille sopiva tapa.

Ennakoinnin vaiheet

Ennakoinnin suunnittelussa tärkeää on löytää vastauksia siihen, mitä ennakoinnilla tavoitellaan, millaisiin kysymyksiin siitä, mitä ennakoinnilla tavoitellaan, millaisiin kysymyksiin ennakoinnilla ollaan etsimässä vastauksia, millaiseen motiiviin ja aikajänteeseen ennakointi perustuu, millaista vaikutusta organisaation toimintaan ennakoinnilla halutaan, ja kenelle ennakointia tehdään (Aalto 2022). On tärkeää, että ennakointiin osallistuisi mahdollisimman laaja joukko järjestön keskeisiä sidosryhmiä. Siksi on olennaista aluksi hahmottaa, ketkä järjestön keskeisiä sidosryhmiä ovat ja miten heidän näkemyksensä järjestön tulevaisuudesta eroavat toisistaan. Järjestöissä ja yhdistyksissä ennakointia tehdään tyypillisimmin uusien strategioiden yhteydessä, mutta ennakoinnin motiivi ja perustelu voivat kiinnittyä toiminnan kehittämiseen muulloinkin.

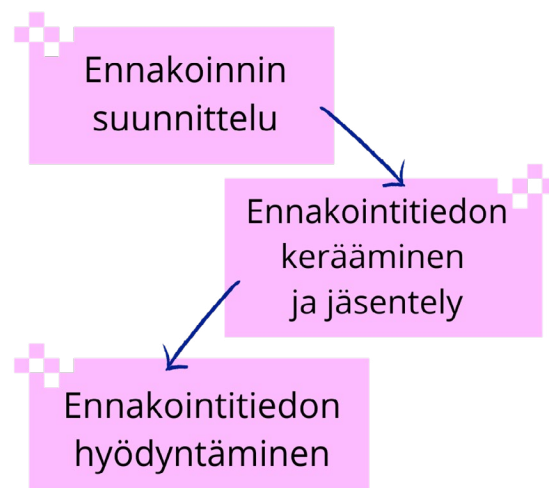
Suunnitteluvaiheessa on tärkeää pyrkiä myös hahmottamaan, millaista järjestön nykyinen toiminta ja sen osaaminen ovat. Mitkä ovat järjestön keskeisiä avaintehtäviä? Näiden avaintehtävien hahmottaminen luo ennakointityölle pohjaa, ja se auttaa myös tarkastelemaan, millaiset tehtävät ja osaamiset ovat tulevaisuudessa tärkeitä. Näin järjestön tehtävien ja osaamisen kehittäminen tulevaisuuden tarpeita vastaaviksi helpottuvat.

Kun järjestön nykytilaa ja ennakoinnin motiiveja sekä tarpeita on määritelty, on aika miettiä ennakoinnin käytännön kysymyksiä: Ketkä ennakointia erityisesti toteuttavat (vastuuhenkilö/-t) ja mistä siihen tarvittavaa tietoa kerätään? Keitä ennakointiin osallistuu (esimerkiksi asiantuntijoina)? Paljonko ja millaisia resursseja ennakointiin on käytettävissä (aikaa, rahaa, osaamista)? Kuinka paljon tarvitaan tietoa ja ymmärrystä järjestön historiasta, nykytilasta ja tulevaisuudesta? Millaisia määrällisiä ja laadullisia materiaaleja järjestöstä on jo olemassa? Millaisia ja mitä koskevia materiaaleja joudutaan hankkimaan? (Aalto 2022.)

Ennakoinnin seuraava vaihe on siirtyä itse toimintaympäristön kartoittamiseen. Se tarkoittaa käytännössä erilaisten järjestön toimintaan vaikuttavien hiljaisten signaalien ja trendien kartoittamista, PESTE-analyysin tekemistä toimintaympäristön muutoksista tai vaihtoehtoisesti/lisäksi erilaisten tulevaisuuskuvien, tulevaisuustaulukoiden tai skenaarioiden tekemistä järjestön mahdollisista tulevaisuuksista. Se, kartoitetaanko hiljaisia signaaleja ja trendejä vai tehdäänkö tulevaisuuskuvia ja skenaarioita, riippuu ennen kaikkea siitä, millaisiin varmuuksiin ja rajauksiin ennakoinnissa pyritään. Trendimenetelmät sisältävät lähtökohtaisesti vähiten epävarmuuksia varsinkin, jos ennakoinnissa tähdätään suhteellisen lyhyen ajan tulevaisuuteen tai tarkastellaan melko hitaasti muuttuvia ilmiöitä. Skenaariomenetelmät kuvaavat lähtökohtaisesti erilaisia mahdollisia tulevaisuuksia ja keskenään erilaisia kehityspolkuja, joten niillä on jo hyvin erilainen tulokulma tulevaisuuden ennakoinnin suhteen. Skenaariot ovat joko tulevaisuuteen suuntautuvia, ennustavia (forecast) tai taaksepäin katsovia (backcast), "peruuttavia" – siis erilaisia kehityspolkuja arvioivia. (Aalto 2022; Lätti ym. 2022.)

Ennakointitietoa ja siitä tehtyjä yhteisiä tulkin-toja on lopuksi hyödynnettävä. Olennaista on, että ennakointitiedon olisi autettava järjestön toiminnan suuntaamisessa sekä toimintatapojen kehittämisessä. On mietittävä, millaisia johtopäätöksiä ja toimenpiteitä muodostetuista tulkinnoista seuraa. Mitkä ovat kerätyn ja analysoidun

Ennakointisuunnittelun vaiheet

ennakointitiedon kannalta järjestölle merkittäviä toimenpiteitä? Millä tavalla ennakointitiedon tulisi vaikuttaa järjestön toimintaan, tarkoitukseen ja tulevaisuuden visioon? On tärkeää sitoa ennakointitieto osaksi järjestön toimintaa, toimintakulttuuria ja rakenteita. Ennakointitieto voi siten konkretisoida järjestön strategiatyössä uudistaen tai jopa muuttaen järjestön tulevaisuuden visiota ja missiota. Ennakointitietoa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi toimintasuunnitelmissa, toiminnan kehittämisessä, sidosryhmätyössä, kehittämishankkeiden kohdentamisessa, taloussuunnittelussa, henkilöstön osaamisen johtamisessa, työtapojen uudistamisessa ja niin edelleen.

Yhdessä hahmoteltuja tulevaisuuden näkyjä ja ennakointiharjoituksia

Tähän osioon olemme koonneet ennakointikeskusteluja ohjanneet teemakysymykset ja niiden lyhyet koosteet. Pohtikaa ja peilatkaa näitä sekä lopusta löytyviä ennakointiin liittyviä kysymyksiä järjestössänne. Teette siis jo näin ennakointia, ei se sen vaikeampaa ole – tämä vaatii vain yhteistä keskustelua, reflektointia sekä asian äärelle pysähtymistä avoimin mielin.

Mihin nuorisoalan järjestöjen pitäisi reagoida tai vastata tulevaisuudessa?

Nuorten elämä ja moninaisuus, nuoriin liittyvistä ja nuorten tarpeista lähtevät suunnat

- *Ekokriisi*
- *Mielenterveystilanteen heikkeneminen, nuorten pahoinvointi laajemmin*
- *Moninaisuuden lisääntyminen: kieli- ja kulttuurivähemmistöt, sukupuolen moninaisuus. Sensitiivisyys tärkeää, järjestöissä halutaan tarjota paikka, jossa turvallista olla. Lisäksi esteettömyys.*
- *”Toivoisin, et me edelleen jatkossakin pystytään olemaan sellanen paikka sekä nuorille että aikuisille, et tänne voi tulla ja täällä voi hengittää” (Järjestön toiminnanjohtaja)*
- *On kuitenkin tiettyjä kohderyhmiä, joita ei tavoiteta: keitä meillä ei käy? Kuinka oltai-siin vielä saavutettavampi tila? Ketä vielä haluttaisiin tavoittaa?*

Vaikuttamistoiminta, kansalaistoiminta

- *Yhteiskunnallinen vaikuttaminen, poliittinen päätöksenteko: järjestölle tärkeiden teemojen esille nostaminen, näkökulmien esiin tuominen ja haastaminen työhön perustuvan olemassa olevan tiedon valossa.*
- *Ottaa toiminnassa olevia/osallistujia myös vaikuttamaan, mukaan päättäjien pöytiin tuomaan näkökulmia esille, avata vaikuttamisen ovia: kuinka tämä parhaalla mahdollisella tavalla mahdollistuisi?*
- *Vaikka jäsenyys on muutoksessa, kuinka jäsenille saataisiin aidosti tietoa siitä mitä järjestössä tehdään? Kuinka heitä saataisiin enemmän mukaan? Kuinka hallitus-työskentelyyn saataisiin porukkaa? Kuinka tehdä näkyväksi mitä voi oppia, kuinka sanoittaa mahdollista osaamista, joka kertyy?*
- *Ottaako jatkossa joihinkin asioihin enemmän kantaa, mihin liikkeisiin mennä mukaan? Rohkeus toimia ja muistaa järjestöjen kansalaisvaikuttamisen juuret!*

Toiminnan elinvoimaisena säilyttäminen käytännössä, arjen työssä

- *Työntekijöiden osaamisen vahvistaminen, mitä osaamista tulee vahvistaa, mitä hankkia? Jatkuva täydennyskoulutus. Lisäksi työntekijöiden hyvinvointi, ajoissa reagointi jaksamiseen.*
- *Toiminnan kielet? Mitä kansainvälistyminen tarkoittaa toiminnan suhteen? Millä kielillä toimintaa tehdään? Varsinkin englanninkieliselle toiminnalle olisi suurempikin kysyntä ja tarve. Tulevaisuudessa mietittävä resurssikysymyksiä, kuinka monella kielellä pystytään toimimaan?*
- *Uusia avauksia: varainhankinta, mahdollinen palvelutuotanto?*

Vinkkivitonen!
Osaamista voi tunnistaa
vaikkapa Kentaurin
osaamismerkeillä
vapaaehtoisille.

Millaisissa eri paikoissa/tiloissa/ ympäristöissä tullaan toimimaan jatkossa?

- *herkässä maailmassa*
- *ilmastokriisin keskellä*
- *entistä enemmän esteettömissä paikoissa*

Seinien ulkopuolella

- *Jalkautuen sinne missä ihmiset ovat*

Digitaaliset ympäristöt

- *Verkkotilat, digitaaliset tilat, sosiaalinen media jatkossakin, jonne on siirrytty jo aiemmin ja erityisesti lisääntyen koronan aikana. On oltava hereillä ja reagoitava, kanavat nuorten keskuudessa muuttuvat nopeastikin, mihin seuraavaksi kokoonnutaan?*

Perustoiminnan on oltava
kunnossa ennen
jalkautumista ja resurssin
muualle viemistä.

Koulut ja oppilaitokset

- *Koulu hyvä nuorten tavoittamisen ja toiminnan markkinoinnin paikka, tavoitetaan koko ikäluokka. Mahdollistaa verkostoyhteistyötä, jos alueellisia ilmiötä jaetaan koulun/nuorisotyön/nuorisotoimijoiden kesken.*

Kenen kanssa tulevaisuudessa toimitaan tai haluttaisiin toimia?

Nuoret

- Nuoret säilyvät varmasti kohderyhmänä. Muutoksia kohderyhmän nuorissa: pahoinvointi lisääntyy. Halu toimia kaikkein vaikeimmassa elämäntilanteessa olevien nuorten kanssa -> verkko osoittautunut hyväksi väyläksi heidän tavoittamisessaan.

Toiset järjestöt ja nuorisolan toimijat

- Halutaan jatkossa tehdä enemmän yhteistyötä, etsinnässä muut samankaltaiset toimijat, järjestöt ja myös oman alan ulkopuolelta, verkostot laajasti.
- Tunnistetaan myös halu toimia aina niiden toimijoiden kanssa, jotka ovat avaintoimijoita tietyn kohderyhmän nuorten tukemisessa -> tietoinen verkostoyhteistyö.
- Tulevaisuudessa kumppanuuksia voisi hakea enemmän toimijoista, jotka jakavat saman arvomaailman, ei mentäisi välttämättä näkökulmaa vaan kohderyhmä ja arvomaailma edellä.
- Nuorisojärjestökentällä vielä aika paljon tehtävää yhteisessä hyvän rakentamisessa; olisi hienoa, jos tehtäisiin yhteistyötä nykyistä enemmän, oli se sitten kannanottoja tai ylipäättään vaikuttamista yhdessä.
- Kumppanuuskulttuuri ja sen voimakas uudistaminen tärkeää, aktiivinen vuoropuhelu ja yhteydenpito (ei vain aiesopimukseen pyyntö paria viikkoa aiemmin) vaan yhteisten, lähtökohtaisten arvojen ja ideoiden ääreltä ponnistaminen!
- Samoista resursseista ja rahoituksista kilpailun sijaan vahvempi yhteistyö ja yhteisten nuorten eteen tehtävä työ
- Tärkeää olisi sektori- ja ammattirajojen murtaminen, ei vain nuorisola vaan sote- ja kasvatusala -> jatkossa enemmän vaikuttamistoimintaa ja strategisempaa kumppanuusajattelua?

Kumppanuuksien uudelleenajattelu?

Muut kumppanuudet ja yhteistyö

- Alueet, paikallinen taso kaupungit, kunnat.
- Oppilaitokset, ja ne, jotka toimivat saman kohderyhmän kanssa
- Poliittinen päätöksenteko ja vaikuttamistyö, päättäjät, asiantuntijatahot
- Yksi potentiaalinen mahdollisuus voisivat olla some-vaikuttajat. Ei tarvitse nousta järjestön omaa tubettajaa, olemassa olevista voisi löytyä sopiva yhteistyökumppani.
- Kaikki ihmiset, kansalaiset, aktivistit, miten voimme osoittaa heille tukea, osallistaa ja vaikuttaa yhdessä?
- Isot työllistäjät, yritykset ja työelämä

Ennakoinnin sparrauskysymyksiä

Seuraavaksi esitetään muutamia kysymyksiä edellisten teemakysymysten lisäksi, joiden tarkoituksena on ”sparrata” järjestöjen ennakoinnin lähtökohtien, tavoitteiden ja mahdollisten uusien avauksien selvittämisessä.

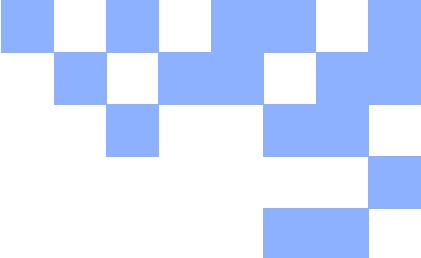
- *Ollaanko yhdistyksessämme/järjestössämme valmiita muutoksiin ja luopumisiin? Onko olemassa asioita, joista ei missään tapauksessa voida luopua?*
- *Miten vastaamme tulevaisuudessa kysymykseen siitä, miksi olemme olemassa? Mihin haluamme vaikuttaa?*
- *Mitä jäsenet/jäsenjärjestöt ja kansalaistoiminta meille merkitsevät? Miksi olemme olemassa nimenomaan yhdistyksenä/järjestönä?*
- *Missä asioissa voisimme tehdä enemmän yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa?*
- *Missä seuraavista asioista meidän tulisi erityisesti viedä ennakointityötä eteenpäin?*
  - *Toimintaympäristön muutosten nykyistä systemaattisemmassa seurannassa.*
  - *Yhdistyksemme/järjestömme tulevaisuususkon vahvistamisessa.*
  - *Tulevaisuuskuviemme, -olettamustemme ja horisonttiemme laajentamisessa/haastamisessa nykyisistä.*
  - *Ennakointiin ja tulevaisuusajatteluun liittyvän työnjakojemme ja -vastuitemme kirkastamisessa.*

Järjestöjen

toimintatapoja

- yhdeksän

esimerkkiä

Tulevaisuudessa toimimme ”herkässä maailmassa, ilmastokriisin keskellä” oli yksi järjestövästauksien summaus kysymykseen siitä, millaisissa tiloissa ja ympäristöissä tulemme tulevaisuudessa toimimaan.

Ennakointiteemaisissa keskusteluissa syksyllä 2022 kävi ilmi, että järjestöjen arjessa ennakointia tehdään jatkuvasti eri tavoin

- *strategisesti hallituksessa*
- *hereillä ollen, jatkuvassa dialogissa ja toimintaa seuraamalla*
- *ilmiöitä ja havaintoja toiminnasta tehden ja niitä reflektoiden*
- *nuorten/jäsenistön kuulemisella ja mielipiteiden huomioinnilla*
- *tutkimus- ja ajankohtaistietoa seuraamalla, tieto kohderyhmästä ja laajemmin oman järjestön tematiikkaan liittyen*
- *verkostoyhteistyöllä omassa organisaatiossa ja laajemmin alueellisesti ja monitoimijaisesti.*

Ennakointitietoa saadaan 1) systemaattisesti ja toimien (kyselyt ym.) sekä 2) jatkuvasti toimintaa, toimintaympäristöjä ja kohderyhmiä havainnoiden ja seuraten.

Ennakointia tehdään selvittämällä kohderyhmän tarpeita esimerkiksi teettämällä heille kyselyitä sekä keskustelemalla kohderyhmien edustajien ja hankekumppaneiden kanssa.

Keskusteluissa korostui, että ennakointi on eri tasoista dialogia, jonka mahdollistavat sisäiset rakenteet.

Oman toiminnan seuraaminen systemaattisesti, sen arviointi sekä esimerkiksi kohderyhmän/jäsenistön aktiivinen kuuleminen sekä hiljaisempienkin signaalien rekisteröinti ovat kaikki osa arjen ennakointityötä. Voi olla, ettei toimintakerran raporttia kirjatessaan työntekijä aina ajattele tekevänsä tulevaisuudenennakoinnin työvaihetta, mutta melko nopeasti ja etenkin pidemmällä aikavälillä hyvistä kirjauksista, esimerkiksi nuoria puhuttaneista aiheista piiryy laajempaa kuvaa. Olennaista on se, että henkilöstön kesken käytetään aikaa ajankohtaisten havaintojen käsittelyyn, jaetaan havainnot ja huomioita pitkällä aikavälillä. Verkostoissa toimiessa ja tietoa jakaen tilannekuva ja ilmiöt hahmottuvat vieläkin laajemmin. Tämän myötä voidaan lähteä reagoimaan esiin nousseisiin tarpeisiin esimerkiksi uusia hankkeita suunnitellen.

Kaikkien toimijoiden puheissa nousivat keskeisiksi äännet, viestit ja toiveet kentältä eli aito tarve. Uutta kehitetään ja ideoidaan tunnistettuun tarpeeseen, ei vain rahoitusten tai ideoiden vuoksi – toisaalta järjestömaailmassa joskus kyllä näinkin päin.

Tilannekuva syntyy ja sitä synnytetään jatkuvasti. Keskeistä on ajankohtainen yhteiskunnallisen tiedon ja nuoriin liittyvän tutkimustiedon seuraaminen. Tärkeitä ovat myös moninaiset äännet ja viestit kentältä, niin nuorilta suoraan kuin järjestöjen työntekijöiden kertomana. Toiminnassa havaitut ilmiöt, keskustelut, ja yhteistyöverkostoista nousevat tarpeet mahdollistavat kaikki ennakointia. Toiminnan suunnittelua ja ideointia tulevaan tehdään myös tietoisesti vertaiskehittämällä, mallintamalla hyviä toteutettuja hankkeita ja esimerkiksi kansainvälisillä opintomatkoilla.

Tähän lukuun ovat kirjoittaneet yhdeksän eri järjestön toimijat. He kuvaavat kukin jotakin heillä järjestössä käytössä olevaa ennakoinnin toimintamallia. Esimerkit etenevät jäsenistön kuulemisesta ja osallistamisesta sekä nuorten osallisuudesta, toiminnan systemaattisen suunnittelun ja hankesuunnittelun esimerkkeihin, minkä jälkeen käsitellään ajankohtaisessa tiedossa kiinni pysymistä, kansainvälistä mallintamista sekä lopuksi ajatellaan vallankumouksellisesti aikaa ja annetaan tilaa joutilaisuudelle, joka voi mahdollistaa uuden kehittämistä.

Ehkäisevää päihdetyötä nuorilta nuorille

– YAD Youth Against Drugs ry

Eeva-Kaisa Hohenthal, toiminnanjohtaja

YAD (Youth Against drugs) ry:n päämääränä on ehkäistä huumausaineiden käyttöä sekä vähentää niistä ja muista päihdeistä aiheutuvia haittoja. Ideologisen taustana on pyrkimys hyvään ja onnelliseen elämään, jonka toteutumista huumeiden käyttö tai päihderiippuvuus saattavat estää. Olemme uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton valtakunnallinen yhdistys.

Nuorten kansalaistoiminta, kokemusosaaminen ja asiantuntijatoiminta muodostavat YADin ytimen. Nuoret vapaaehtoistoimijat ovat toiminnassa keskeisiä vaikuttajia ja toiminnan toteuttajia. YADin toiminnassa 13–29-vuotiaat vapaaehtoiset pääsevät vaikuttamaan eri tavoin ja kukin nuori omalla tavallaan. Työntekijät ja yhdistyksen muu organisaatio luovat mahdollisuuksia, tarjoavat resursseja, kouluttavat, ohjaavat ja tukevat toiminnassa. Työntekijät vastaavat osaltaan toimintojen toteutuksesta ja kehittämisestä.

Menetelminä ennakointi ja jäsenistön kuuleminen

YAD on jäsentensä järjestö, ja se on yhdistyksen olemassaolon perusta. YADin ennakkoinnin keskiössä ovat nuoret ja työkaluna käytetään heidän kuulemistaan. Heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan kuulemalla ollaan väistämättä oikeiden asioiden jäljillä. Kuuleminen ei kuitenkaan yksin riitä, vaan nuorelle pitää antaa tila toteuttaa ja tehdä, ja hänen kanssaan tulee olla avoimessa dialogissa. YAD on luonut kuulemiseen ja osallistumiseen tukevan ilmapiirin lisäksi käytännön rakenteita, joita esitellään seuraavaksi.

YADin hallitus on vapaaehtoishallitus, mikä on yhdistykseltä arvovalinta. Yhdistyksen ylintä päättävävaltaa käyttää jäsenistö vuosikokouksien yhteydessä. Jäsenistöstä koostuva hallitus turvaa sen, että olemme strategisesti menossa oikeaan suuntaan oikea-aikaisesti, ja se haluaa aidosti ajaa yhdistyksen ja jäsenistön etua. Hallituksen jäsenillä on hyvä käsitys toiminnasta, vapaaehtoisista ja työyhteisöstä. He ovat nuoria toiminnasta sekä vaikuttamisesta kiinnostuneita tai pitkään toimintaan osallistuneita konkareita, joille hallitustyöskentely on ehkä viimeinen mielekäs vapaaehtoistehtävä YADissa.

Tavanomaisesti yhdistysten vuosikokouksiin on vaikeaa saada houkutelua jäsenistöä paikalle. Osallistuminen virallisiin kokouksiin saatetaan kokea vaikeaksi, tai ne eivät ainakaan houkuttele. Voi olla, ettei asian koeta koskettavan suoraan itseä tai esimerkiksi tietoa kokouskäytännöistä tai käsiteltävistä aiheista ei ole riittävästi. Siksi järjestämme vuosikokouksemme sellaisissa yhteyksissä, joissa vapaaehtoiset ovat jo muutoinkin kokoontuneet yhteen. Kokouksen aluksi käydään läpi, mitä osallistuminen tarkoittaa, miksi tilaisuus järjestetään ja mihin jäsen voi vaikuttaa osallistumisellaan. YADin nuoret haluavatkin vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon aktiivisesti.

Käytännön arjen työvälineitä ovat nopeat jäsenille suunnatut kyselyt: ”Mitä mieltä YADin logosta?”, ”Mitä ajatuksia kannabiksesta?”, ”Mitä toivoisit lisää/tai ei ainakaan?”. Kysymykset ovat avoimia yksittäisiä kysymyksiä, joita sillä hetkellä pohditaan työyhteisön kesken tai muissa yhteyksissä. Tähän sosiaalinen media ja erilaiset kyselytyökalut ovat hyviä välineitä. Nuorilla on ajatuksia ja mielipiteitä, ja niille on olemassa myös perusteet. Olemme huomanneet, että kyselyiden pitää tapahtua silloin, kun niitä aktiivisesti pohditaan tai asiaa työestetään työyhteisössä.

Nopeiden kommenttien ja kyselyiden lisäksi on projektimaisempi ”Vaikuta!-illat” -konsepti. Vaikuta!-illassa nuoret pohtivat asian, mihin he haluaisivat muutosta tai vaikuttaa. Illoissa on ollut teemoina mm. ”Hatsiton huhtikuu” -kampanjan suunnittelu, YADin menetelmien päivittäminen ja ”Tukea, ei tuomiota”-kampanjan suunnittelu. Vaikuttamisen keinot ovat moninaiset, ja niitä harjoitellaan yhdessä nuorten kanssa. Lisäksi YADin painettu materiaali on käynyt nuorten arvioinnin läpi, ellei sitä ole jo lähtökohtaisesti tehty kokonaan nuorten kanssa.

Edellä mainittujen tapojen lisäksi kuulemisen menetelmänä on yhteisöllisten tilaisuuksien järjestäminen. Yhteisölliset kokoontumiset ovat tärkeä paikka käydä dialogia, arvioida ja suunnata työtä tulevaisuuteen. YADissa järjestetään vapaaehtoisille tarkoitettuja tiimipäiviä kaksi kertaa vuodessa. Nämä vapaaehtoisten kehittämis- ja virkistytymistilaisuudet ovat keskeisiä paikkoja, joissa tarkistetaan yhdistyksen suuntaa vapaaehtoisten näkökulmasta.

Ensimmäinen tiimipäivä on koulutuksellinen ja avoin kaikille YADin vapaaehtoisille, ja se järjestetään viikonlopun kestävä ”leirinä”. Toinen tiimipäivä on aktiivisimmille vapaaehtoisille tarkoitettu koulutus- ja kiitosmatka. Tämä kiitosmatka on yleensä ulkomaille. Molemmissa tilaisuuksissa on yhteistä kehittämistä: toisessa suunnataan katsetta enemmän tulevaisuuden kehittämiseen – ”Mitä YAD on 2030?” – ja toisessa tiimipäivässä yhteistoimintaan ja toimintojen kehittämiseen. Alkuvuoden arviointipäivillä tarkastellaan työyhteisön kanssa mennyttä vuotta ja syksyllä strategia- ja linjauspäivillä seuraavaa vuotta. Näissä molemmissa työyhteisön päivissä on hallitus mukana.

Vapaaehtoistyötä nuorten ehdoilla

Toimintamallimme ja nuorten kanssa rintarinnan toimimisen haasteena on, että joku voi pahoittaa mielensä. Saatamme olla liian raflaavia, jotta meidät otettaisiin tosissaan asiantuntijapiireissä. Toiminnastamme saattaa tulla poukkoilevaa tai puuhastelua, ellei työntekijät ja johto ole ymmärtänyt strategiaa tai toiminnan vaikuttavuutta ei arvioida. Aina on olemassa riski, että edustamme ”väärää” kohderyhmää. Jos 25 % on kokeillut kannabista, niin 75 % ei ole kokeillut. Kohtaako maailmamme silti enemmistön kanssa, ja voiko toiminnassamme olla koko nuorten kirjo: täysin raitista nuoruutta viettäneestä kannabista satunnaisesti käyttäviin tai ongelmallisesti huumeita käyttäneisiin, sekä kaikkeen tältä väliltä? Olemme todenneet, että voi olla. Se vaatii työntekijöiltä ymmärrystä ihmisten erilaisuudesta, ja erilaisia kokemuksia ei tule arvottaa. Erilaisuus on rikkaus, ja nuoret ovat suvaitsevaisia! Meidän tulee luoda turvallinen ympäristö ja tila, jossa on tietyt reunaehdot. Tärkeimpänä on toimintamme päihdeettömyys ja syrjimättömyys. YADiin tullaan tekemään hyvää huumausainekysymysten parissa, toteuttamaan vapaaehtoistyötä, ja yhteinen päämäärä toimii yhdistävänä tekijänä ja lisää yhteisöllisyyttä. Reunaehtojes ja rakenteiden tulee olla kunnossa, jotta voimme toimia vapaasti. Vapaus ei tarkoita rajattomuutta.

Vapaaehtoisuus YADissa on päihdekasvatuskeikkoja, materiaalin tuottamista, huumetietouden jakamista, hallitustyöskentelyä sekä kokemusasiantuntijatoimintaa. Helppous tulee siitä, että toimintaan voi osallistua projektimaisesti, yhteen keikkaan tai tapahtumaan kerrallaan, ilman sitoutumista toimintakauteen tai vastaavaan. Tiedostamme, että toimintaan osallistuvat nuoret muuttuvat. Heidän muuttuessaan muuttuvat todennäköisesti myös toiminnan painopisteet, joilla tulemme ulos, tai materiaaleja on muutettava. Olemme valinneet, että emme tarjoa aikuisille suunnattua kädenlämpöistä neutraalia, vaan nuorilta nuorille, heidän näköistään. On parempi herättää keskustelua ja jopa toisinaan närkästyttää. Kuitenkaan tätä ei tehdä toisten kustannuksella eikä jonkun toisen arvoa alentamalla.

Olemme valinneet olevamme vapaaehtoisjärjestö, jossa nuorten ääni kuuluu. Tehtävämme on tuoda ääni esiin kentällä, verkostoissa ja päättäjille. Haluamme lisätä nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta yhteiskuntaan. Haluamme toimia vastavuoroisena alustana. Toimintaamme osallistuvat nuoret oppivat ja saavat vaikuttaa huumausainekysymyksiin, ja me opimme nuorilta ja annamme heille tilan toteuttaa itseään.

YAD on jäsentensä järjestö

Menetelmällämme eli nuorten ja jäsenistön osallisuudella järjestömme on saavuttanut 34 vuoden iän. YAD on selviytynyt yhteiskunnassa, jossa muuttuvat perinteisenä pidetty kansalaistoiminta, huumausainepolitiikka, nuorten maailma ja siihen liittyvät ilmiöt, nuorten hyvinvointi vastaan pahoinvointi, tiedon saamisen nopeus ja erilaiset väylät saada sitä sekä ymmärrys siitä, mitä on tehokkain päihdekasvatus. Olemme selvinneet täysin ja ainoastaan sen vuoksi, että olemme pysyneet uskollisena ydintehtävällämme eli toteutamme ehkäisevää päihdetyötä nuorilta nuorille, ilman pelottelua tai tuomitsemista.

YAD on vakiinnuttanut asemansa suomalaisen ehkäisevän päihde- ja huumetyön asiantuntijaorganisaationa, nuoriso- ja päihdealan osaamisensa, nuorten vapaaehtoistoiminnan ja useiden kehittämisprojektien kautta. Jäsenmäärämme ovat kasvaneet viime vuosina, ja toimintaamme on osallistunut enemmän vapaaehtoisia. Olemme ajan hermolla, sekä lisäksi itsenäinen ja omapäinen yhdistys. Meillä on kokemus siitä, että nuoret haluavat kuulua johonkin, ja on arvovalinta kuulua YADiin. Ne nuoret, jotka ovat mukana, haluavat vahvasti kuulua yhteisöön ja tehdä ehkäisevää päihdetyötä. On tunnistettu #YAD-yhteisö sekä YAD-identiteetti. Toiminta koetaan merkitykselliseksi, ja merkityksellisyys syntyy mahdollisuudesta vaikuttaa.

Nuoret ovat toiminnan keskiössä, ja sieltä nousee viisautta sen suhteen, mihin toimintaa tulisi kehittää ja viedä, mikä on strateginen suunta ja millä asioilla tulemme ulos. Työntekijöiden tehtävä on luoda ympäristö ja resurssit äänen käytölle. Toiminnanjohtajan tehtävä on johtaa toimintaa oikeaan suuntaan, rajata, linjata ja etsiä perusteet – eli perustella. Emme toimi fiilispohjalla, vaan seuraamme tutkimustietoa, huumausainepolitiikkaa ja nuorten tarpeita sekä yhteiskuntaa.

Osallisuuden ja osallistumisen asialla

– Nuorten Suomi ry

NUORTEN
SUOMI

Veera Ruotsalainen, Laura Saartoala, osallisuuden asiantuntijoita

Eeva-Liisa Tilkanen, toiminnanjohtaja

Nuorten Suomi ry on palvelujärjestö, joka edistää nuorten toimijuutta ja vaikuttamista. Se kehittää ja tukee niitä edistäviä rakenteita ja toiminnan tapoja yhdessä eri toimijoiden kanssa. Niissä nuoret voivat oivaltaa uutta, saada aikaan ja vaikuttaa. Työntekijöiden määrä on vaihdellut 5–9 välillä käynnissä olevien hankkeiden määrästä riippuen.

Toiminnan tavoitteena on lisätä ja vahvistaa nuorten taitoa, tietoa, tahtoa sekä mahdollisuuksia osallistua, toimia ja vaikuttaa. Tavoitteena on myös, että eri yhteisöt tunnistavat nuorten potentiaalini sekä kehittävät toimintaansa nuorten toimijuutta ja osallisuutta vahvistavaksi. Tarkoituksena on lisäksi vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin siten, että ne tukevat ja mahdollistavat nuorten osallisuuden ja äänen kuulumisen. Toimintamuotoina ovat mm. nuorten ja aikuisten koulutukset, kohtaamiset, tapahtumat, nuorten ryhmien tukeminen, palkitsemiset sekä verkostojen kutominen ja koordinointi.

Koko ajan on oltava ajan hermolla

Nuorten Suomen rahoitus on koostunut aina pienistä puroista, ja rahoittajien kirjo on laaja. Tilanne pakottaa ennakoimaan tulevaa ja seuraamaan yhteiskunnassa olevia ilmiöitä ja rahoittajien toiveita. Erillis- ja hankerahoitushakujen seuraaminen on tärkeää yhdistyksen vaikuttavan ja pitkäjänteisen työn turvaamiseksi. Samalla hankerahoituksen hakemiseen ja raportointiin liittyvät tehtävät kuitenkin vievät resursseja yhdistyksen yleiseltä kehittämistyöltä. Yhdistyksen muutos alueellisesta toimijasta valtakunnalliseksi on myös tuonut haasteita siihen, miten rahoittajat toimintamme näkevät.

Nuorten elämässä on tapahtunut paljon muutoksia. Mielen hyvinvointi ja ilmastokysymykset ovat nyt nuorille keskeisiä teemoja. Myös korona, Ukrainan sota ja epävarma maailmantilanne ovat nousseet esille negatiivisina vaikuttajina nuorten elämässä. Nuorten aktiivisuus osallistua, vaikuttaa ja toimia on myös muutoksessa. Osaltaan nuorten kiinnostus yhteisten asioiden tekemiseen on laskenut ja nuorten saaminen mukaan tuntuu haastavammalta, mutta toisaalta osa nuorista on hyvinkin aktiivisia yhteiskunnallisia toimijoita. Kun Nuorten Suomen keskeinen lähtökohta on nuorten laajan osallisuuden edistäminen, työsarkaa riittää. Yhdistyksen periaatteisiin on aina kuulunut toimia siellä, missä muut eivät vielä toimi. Siksi kentän tiivis seuraaminen on tärkeää.

Eri alojen ammattilaisista sekä nuorista koostuvat "helikopteriryhmät" tarkkailevat yhdistyksen toimintaa ulkopuolelta tuoden esille ilmiöitä ja näkökulmia.

Nuorten Suomi ennakoi ja aistii nousevia trendejä, joihin yhdistys pyrkii toiminnassaan reagoimaan mahdollisimman tehokkaasti. Apuna ennakkoinnissa Nuorten Suomella on niin kutsuttu helikopteriryhmä, joka tarkkailee yhdistyksen toimintaa helikopteriperspektiivistä eli ulkopuolelta. Se koostuu eri alojen ammattilaisista, joille nuorten asioiden edistäminen on tärkeää. Ryhmässä keskustellaan esimerkiksi siitä, mitä asioita on pinnalla ja mihin ilmiöihin kannattaisi tarttua. Toinen vastaava ryhmä on puolestaan eri puolilla Suomea asuvista nuorista aikuisista (20–28-v.) koostuva helikopteriryhmä, joka tarkastelee ja kehittää järjestön toimintaa ja suunnitelmia nuorten näkökulmasta. Ryhmä on muodostunut Nuorten Suomen verkostojen kautta. Taloudellisen ennakkoinnin tueksi Nuorten Suomessa ollaan kehittämässä omaa varainhankintaa (mm. lahjoitukset, kumppanuudet, myyntituotteet), jotta yhdistyksellä olisi entistä enemmän mahdollisuuksia yleiseen kehittämistyöhön ja esimerkiksi hankerahoitusten omavastuuosuuksiin. Ennakointia tehdään myös jonkin verran aina hankerahoituksia hakiessa. Työkaluja käytetään tarpeen mukaan (esim. SWOT, skenaarioiden rakentaminen).

Vaikuta! -teemapäivällä kaikki nuoret mukaan

Vaikuta!-teemapäivän konsepti ideoitiin ja luotiin yhdessä nuorten kanssa vuosina 2017–2018. Tällöin Keski-Suomessa toteutettiin kymmenen paikkakunnan yläkouluun jalkautunut Vaikuta!-kampanja Erasmus+-tuella, minkä jälkeen malli on levinnyt ympäri Suomea ja vakiintunut osaksi Nuorten Suomen toimintaa yhtenä tärkeimmistä konsepteista. Tällä hetkellä päiviä on toteutettu lähemmäs sata yhteensä noin parissa kymmenessä kunnassa.

Vaikuta!-kampanja sai alkunsa nuorten nostamista epäkohdista. Nuorten Suomen toiminnassa mukana olevilta nuorilta kysyttiin vaikuttamisesta sekä vaikuttamiseen liittyvistä ongelmista ja haasteista. Nuoret kokivat aikuisten kertovan nuorille valikoivasti erilaisista vaikuttamismahdollisuuksista. Lisäksi nuoret nostivat esiin huolen vaikuttamisen mahdollisuuksien polarisoitumisesta. Vaikuta!-teemapäivän ideoinnin keskiössä oli nuorten nostama pohdinta siitä, mikä edistäisi kaikkien nuorten vaikuttamista ja kansalaisaktiivisuutta.

Tutkimusten mukaan nuorten kiinnostus yhteiskunnallisiin asioihin on lisääntynyt ja poliittiseen toimintaan osallistuvien määrä on kasvanut erityisesti alle 20-vuotiaiden keskuudessa. Samalla kuitenkin nuorten osallistuminen on eriarvoistunut. Demokratian tulevaisuuden kannalta on tärkeää pohtia, miten nuorten yhteiskunnallinen kiinnostus voidaan kanavoida paremmin mielekkääksi ja laajasti nuoria osallistavaksi vaikuttamistoiminnaksi. Vaikuta!-teemapäivä vastaa osaltaan tähän tarpeeseen.

Mikä Vaikuta!-teemapäivä?

Vaikuta!-teemapäivä on pelillisiä menetelmiä hyödyntävä tapahtumakonsepti, jonka tavoitteena on innostaa ja kannustaa nuoria vaikuttamiseen (ks. Nuorten Suomi 2023). Sen tarkoituksena on vahvistaa nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Teemapäivä mahdollistaa nuorten ja päättäjien vuorovaikutuksen sekä nuorten ajatusten ja ideoiden keräämisen eri tahojen kuten kunnan, maakunnan ja hyvinvointialueiden kehittämisen ja päätöksenteon tueksi.

Muutaman tunnin mittaiseen Vaikuta!-teema-päivään osallistuu koko ikäluokka tai luokkaste. Oppilaista muodostetaan pienryhmiä, jotka kiertävät työpajoja ja tekevät tehtäviä yhdessä. Innostusta lisäävät kisailu sekä monipuolisesti toteutetut tehtävät. Teemapäivää voidaan soveltaa ala- ja yläkoulussa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Teemapäivä soveltuu myös nuorisoalan eri toimintaympäristöihin.

Teemapäivässä vaikuttamista lähestytään laajasti. Äänestämisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon lisäksi vaikuttamisessa on kyse monenlaisista tavoista osallistua yhteisistä asioista keskus-

telemiseen ja päättämiseen. Teemapäivän organisoinnista vastaa yleensä kunnan nuorisopalvelut tai muu nuorten osallisuutta edistävä taho. Järjestelyissä on mukana kyseisen koulun oppilas- tai opiskelijakunta, kunnan nuorisovaltuusto, kunnan päättäjiä sekä muita yhteistyötahoja, kuten järjestöjä.

Tarkkaan suunnitellulla mallilla on tutkittuja vaikutuksia

Kansallisen lapsistrategian taustatyöhön liittyvässä valtioneuvoston julkaisussa tutkijat suosittelivat, että kaikissa Suomen kouluissa toteutetaan vuosittain Vaikuta!-teemapäivän kaltainen fyysinen ja virtuaalinen oppimisympäristö. Sen kautta nuoret saavat mahdollisuuden itse ideoida, kokeilla ja kokea erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen muotoja. Kokeileva ja konkreettinen, kouluympäristöön soveltuva Vaikuta!-teemapäiväkonsepti vastaa perusopetuksen tavoitteisiin demokratia- ja kansalaiskasvatuksen näkökulmasta. (Väljäärvi 2019, 100.)

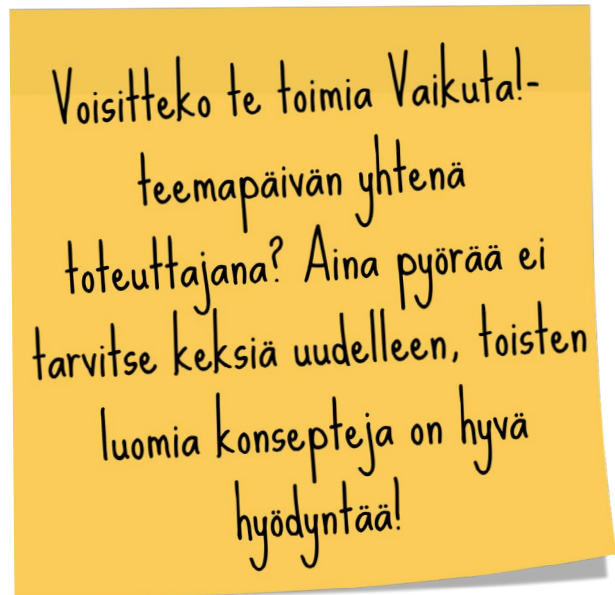
Laura Saartoalan pro gradu -tutkimuksessa haastatellut nuoret arvioivat Vaikuta!-päivää pääasiassa myönteisessä valossa. Etenkin moderni pelillinen toteutustapa sekä mielekäs ryhmätyöskentely koettiin hyvinä asioina. Päivä palvelee myös opetussuunnitelman perusteita ja antaa jokaiselle osallistujalle yhdenvertaisen mahdollisuuden tutustua vaikuttamisen maailmaan ja päästä vaikuttamaan. (Saartoala 2021.)

Vaikuta!-kampanjan jälkeen mallia on kehitetty runsaasti eteenpäin, ja sitä on konseptoitu yhä selkeämmäksi "tuotteeksi". Monitieteellisen "ALL YOUTH – Kaikki nuoret haluavat määrätä elämästään" -tutkimushankkeen tutkijoiden kanssa toimintamallista tehtiin kuvaus esitemuotoon. Se palvelee niitä nuorten parissa toimivia, jotka pohtivat Vaikuta!-teemapäivää osallistamisen malliksi. Vaikuta!-teemapäivän järjestämisen tueksi on luotu järjestäjäkoulutuskokonaisuus, joka voidaan toteuttaa etänä tai livenä, ja se sisältää runsaasti konkreettista toimintaa. Myös teemapäivästä kerättävää dataa ja sen esittämismuotoa on konseptoitu, mikä nopeuttaa työtä huomattavasti ja mahdollistaa tuloksien levittämisen sekä esittämisen yhä useammalle taholle.

Teemapäivän kehittäminen jatkuu

ALL YOUTH -tutkimushankkeen kyselytutkimuksen mukaan teemapäivän tarkoitus ja kytkeytyminen yhteiskuntaopin opetukseen jäivät osalle osallistujista epäselväksi. Onkin tärkeää panostaa ennakkoviestintään ja teemapäivän kytkemiseen osaksi opetusta. Tällöin myös oppilaat pystyvät valmistautumaan päivään. (Lähde & Rättilä 2020.)

Tällä hetkellä kehitteillä onkin Vaikuta!-teema-päivän sisällä toteutettavien työpajojen mallintaminen, jonka tavoitteena on niiden helppo käyttöönotto uusille järjestäjille. Myös teemapäivän visualisointi on työn alla. Tarpeen on muun muassa yhdenmukaistaa järjestäjäporukan tunnistettavuutta sekä teettää Vaikuta!-teemaan sopivia palkintoja. Tulevaisuudessa on tarpeen kehittää helposti ymmärrettävä koulutuspaketti nuorille, jonka ohjaava opettaja tai nuorisovaltuuston ohjaaja voi vetää omalle ryhmälleen.

Vaikuta!-teemapäivä sopii menetelmäksi, kun nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia halutaan edistää ja tarjota laajalle joukolle nuoria mahdollisuus osallistua. Vaikuta!-teemapäivän järjestäminen on iso kokonaisuus, joka vaatii riittävät resurssit. Osallistumalla Nuorten Suomen Vaikuta!-teemapäivä järjestäjäkoulutukseen kuka tahansa nuorten kanssa toimiva saa kuitenkin tietotaidon ja tarvittavaa sparrausta päivän järjestämiseen omassa kunnassa. On iso haaste mahdollistaa kaikille nuorille yhteiskunnallinen aktiivisuus ja vaikuttaminen. Kun tavoitteet ovat isoja, on toimenpiteidenkin pakko olla isoja!

Vaikuta!-teemapäivä on esimerkki siitä, kuinka toimintaympäristön trendeihin reagoimalla voidaan luoda konsepti, joka vastaa sekä yhteiskunnalliseen tarpeeseen että luo yhdistykselle vakiintuneen toimintamallin, jota voidaan jalostaa eteenpäin ja konseptoida jopa myyntituotteeksi osaksi varainhankintaa.

Lukiolaisbarometri nuorten hyvinvoinnin pulssilla

– Suomen Lukiolaisten liitto

SUOMEN
LUKIOLAISTEN
LIITTO

Matti Mannonen, pääsihteeri & Netta Varonen, liittohallituksen jäsen (2022)

Suomen Lukiolaisten Liitto on lukiolaisten oma järjestö, arkielämän helpottaja ja tehokas edunvalvoja. Lukiolaisiin kuuluu noin 50 000 jäsentä. Olemmekin siis Suomen suurin vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuva opiskelijajärjestö. Me olemme yhtä kuin lukiolaiset lukiolaisten asialla. Lukiolaiset on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton toimija, joka on perustettu vuonna 1985.

Lukiolaisten Liiton tärkein tehtävä on olla lukiolaisten ääni yhteiskunnassa. Edistämme, puolustamme ja valvomme lukiolaisten etuja sekä valtakunnallisesti että paikallisesti. Edunvalvonnan lisäksi tarjoamme valtakunnallisia ja paikallisia jäsenetuja, järjestämme tapahtumia ja koulutuksia sekä kustannamme lukiolaisten omaa verkkomediaa, Improbaturia. Tässä työssä meitä auttavat paikalliset aktiiviset ja toiminnasta kiinnostuneet lukiolaiset ympäri maan sekä kaikkien Suomen lukioiden opiskelijakunnat. Paikallista toimintaa Lukiolaisilla pyörittävät 12 piiri- ja jäsenjärjestöä eli jokaisen alueen lukiolaiset itse. Toiminnassa voi olla mukana itsellesi parhaiten sopivalla tavalla – mahdollisuuksia on rajattomasti!

Lukiolaisten toimintaa johtaa lukiolaisista koostuva liittohallitus, joka valitaan aina marraskuussa järjestettävässä liittokokouksessa seuraavaksi vuodeksi. Liiton arkea Töölön toimistolla pyörittävät palkatut toimihenkilöt pääsihteerin johdolla sekä liittohallituksen puheenjohtajisto.

Vaikuttava toiminta vaatii kattavaa tiedonkeruuta

Peruskuvauksemmekin sen jo kertoo, että tavoitteenamme on olla tehokas edunvalvoja. Tehokkuus vaatii tietoa ja ennen kaikkea sitä, että olemme lukiolaisten pulssilla. Nopeiden muutosten värittämässä maailmassa tarvitsemme tehokasta ja kaiken kattavaa tiedonhankintaa. Keinoja on monia, mutta viime aikoina tärkeimmiksi ovat muodostuneet sosiaalisen median kanavat, pari napakkaa laajempaa kyselyä 1–4 vuoden välein sekä harrastustoiminnan kautta saatu tieto lukiolaisten liiton aktiiveilta. Näiden tiedonkeruukokonaisuuksien pohjalta teemme arviointia siitä, mihin meidän olisi tärkeää käyttää rahaa, työntekijäresursseja sekä ylipäätään voimavaroja tulevien vuosien aikana.

Tutkimustiedon kokoaminen liiton työssä on muuttunut vuosien saatossa. 2000-luvun alusta aina vuoteen 2012 saakka liitossa koottiin paljon tietoa tiiviisiin opuksiin, joita julkaistiin lähes joka vuosi. Tähän käytettiin aikanaan myös paljon enemmän työntekijäresursseja. Nykypäivänä teemme samoin kuin moni muu järjestötoimija. Keräämme kasaan tärkeimmät asiat, mistä haluamme tietoa, ja itse käytännön tutkimus ostetaan ulkoa tai tehdään, niin kuin edellä mainittiin, kevyellä somesta kerättävän tiedon mallilla.

Viimeisten vuosien erittäin liikkuva ja vauhdilla muuttuva maailma on luonut haasteen tiedonkeruun ajankohtaisuudelle. Aikaisemmin käytetyt tapamme ovat osoittautuneet joissain määrin aikaisempaa tehottomammiksi, minkä vuoksi olemme päätyneet vähentämään isompien kyseilyiden määrää vuositasolla. Sen sijaan olemme keskittyneet viime aikoina vahvasti sosiaalisen

median mahdollisuuksiin lyhyiden kyselyiden ja galluppien teossa. Olemme kysyneet nopealla tempolla mielipiteitä liittyen arkisiin fiiliksiin lukuvuoden alusta sekä ylioppilaskirjoituksista. Tämän lisäksi olemme kehittäneet myös omia tapahtumakonsepteja, jotta saamme harrastustoiminnan tarjoamisen lisäksi kerättyä myös tietoa osallistavilla workshoppeilla.

Lukiolaisbarometri tietolähteenä

Vaikka sosiaalisesta mediasta kerättävän tiedon osuus on kasvamaan päin, on silti laajemmalle tutkimustiedolle paikkansa. Sosiaalinen media ei välttämättä tavoita kaikkia kohderyhmästä, mikäli Lukiolaiset ei ole tuttu lukiolaiselle. Tämän takia tuotamme lukiolaisbarometriä.

Lukiolaisbarometri on lukio-opiskelijoille suunnattu kysely opinnoista, arjesta ja tulevaisuudesta. Sen toteuttavat Suomen Lukiolaisten Liitto sekä Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus sr Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Viimeisin tiedonkeruu toteutettiin joulukuun 2021 ja tammikuun 2022 aikana. Lukiolaisbarometriin vastasi yhteensä 6 469 lukiolaista 63 eri lukiosta. Lukiolaisbarometri suunnattiin tällä kertaa kaikille yleissivistävällä toisella asteella opiskeleviin, eli tietoa kerättiin myös aikuislukiolaisista ja yhdistelmätkintoa suorittavista. Ensimmäinen Lukiolaisbarometri toteutettiin vuonna 2019.

Lukiolaisista jopa 62 % kokee, että opiskelu on henkisesti raskasta ja 31 % pitää läheisten ystävyyssuhteiden solmimista vaikeana. Onneksi 85 % kokee, että lukio-opetus on pääosin hyvää.

Lukiolaisbarometrin tuloksia hyödyntämällä saamme tietopohjaa edunvalvontaan sekä ylipäätään hyödynnämme sitä toimintamme kehittämisessä. Barometri on ennen kaikkea lukiolaisten näköinen tutkimus. Haluamme antaa tilaa lukiolaisten tuntemuksille ja ajatuksille lukio-opinnoista sekä heidän omasta hyvinvoinnistaan.

Barometrin tuloksia pystymme hyödyntämään niin paikallisessa kuin valtakunnallisessa edunvalvonnassa aina pari vuotta tutkimuksen jälkeen. Barometrillä yritetään tuoda tuloksia esiin erityisesti päättäjille sekä toki myös koulujen henkilökunnalle. Barometrin kautta annamme erilaisia suosituksia ja toiveita niin valtakunnallisista toimenpiteistä kuin ihan suoraan lukioarkeen. Liitolle tärkeää on osallisuus, ja barometrin tuloksista ja ratkaisuksista viestitään myös koulujen opiskelijakunnille, jotta heillä olisi parhaat mahdollisuudet tuoda esiin oman koulunsa haasteita.

Lukiolaisbarometri on tärkeä tutkimuksellinen väline, josta ei hyödy ainoastaan Suomen Lukiolaisten Liitto, vaan myös laaja joukko muita yhteiskunnan toimijoita. Haasteena tämänkaltaisissa tutkimuksissa on se, että kouluissa kerätään jo todella paljon tietoa muutenkin. Sen takia mekin olemme rytmittäneet lukiolaisbarometrin niin, ettei sitä julkaistaisi samaan aikaan esimerkiksi kouluterveyskyselyn kanssa.

Koemme, että tässä maailmassa moni taho haluaa käyttää kyselyitä tiedonlähteinä. Siksi on tärkeää muistaa ajankohtaisuuden ja vertailukelpoisuuden suhde: kumpaakin täytyy olla tasaisesti. Muutoksiin tulee reagoida, mutta pidempiaikaisiin kehityskaariin täytyy olla vertailukelpoista tietoa muutaman vuoden sykleistä. Sen takia mekin Suomen Lukiolaisten Liitossa pohdimme seuraavan barometrin teemoja tarkasti. Vaikka toistuvien tutkimusten julkaisuväli olisi kahden vuoden välein, on huomioitava, että koko prosessi on pidempi. Senpä takia mekin tämän julkaisun ilmeistyessä olemme jo käynnistämässä seuraavaa barometrityötä.

Pyrimme siihen, että ennakkoinnin tapoja on monipuolisesti. Nämä ovat tapoja, jotka ovat hyvin mallinnettavissa myös muille organisaatioille, kunhan tiedon muistaa hyödyntää ja purkaa. Käytämme ison resurssin tiedon keräämiseen, mutta tiedon purkamiseen varataan yleensä kovin vähän aikaa. Haastamme erityisesti nuorisjärjestöjä pohtimaan omia ennakkoinnin tapoja sekä sitä, miten tietoa kerätään.

Kohderyhmälähtöistä ennakointia yhteiskunnallisen markkinoinnin menetelmää hyödyntäen – Music Against Drugs ry

Joni Söderman, kehittämispäällikkö & Sampo-Ilmari Tuhkalehto, toiminnanjohtaja

Music Against Drugs ry on valtakunnallinen lasten ja nuorten ehkäisevän päihdetyön järjestö, joka on alkujaan syntynyt nuorten omaehtoisena projektina ja sittemmin vuonna 2009 järjestäytynyt valtakunnalliseksi sosiaali- ja terveysalan yhdistystoiminnaksi. Yhdistyksen arvoja ovat yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja ilo, jotka ilmentävät kaikkea yhdistyksen toteuttamaa toimintaa. Yhdistyksen alun perin nuorille suunnatut musiikilliset tapahtumat ovat kasvaneet nuorille ja heidän parissaan työskenteleville suunnatuiksi lukuvuoden mittaisiksi päihdekasvatuskokonaisuuksiksi. Niitä on tätä nykyä toteutettu noin 40 yhteistyökunnan kanssa ympäri Suomea.

Päihdekasvatuskokonaisuuksien rinnalle on kasvanut myöhemmin monenlaista nuorille suunnattua toimintaa. Näitä ovat esimerkiksi nuorten työelämäosallisuutta edistävä Ink-tiimitoiminta sekä sen pohjalle luotu valtakunnallinen Digi-ink-variantti. Lisäksi digipelaamisesta kiinnostuneille nuorille on luotu ISGee-toiminta. Se toimii tässä kirjoituksessa myöhemmin esiteltävänä case-esimerkkinä tavasta, jolla Music Against Drugs ry:ssä toimintaa on kehitetty, ja miten kohderyhmän tarpeet otetaan huomioon yhdistyksen toimintaa kehitettäessä.

Yhdistyksen toiminta koostuu sekä yleisestä ehkäisystä (ehkäisevän päihdetyön Music Against Drugs -kokonaisuudet) sekä kohdennetusta riskiehkäisystä, johon yhdistyksen muut toiminnot (Ink, Digi-ink sekä ISGee-toiminta) lukeutuvat. Vuosittain yhdistyksen Music Against Drugs -kokonaisuuksilla kohdataan noin 5 500 yläkouluikäistä nuorta sekä heidän parissaan työskenteleviä ammattilaisia. Muissa yhdistyksen kohdennetun riskiehkäisyn toiminnoissa kohdataan vuosittain muutamia satoja nuoria. Vuosittain yhdistyksen toiminnan piirissä on noin 6000 nuorta.

Yhdistyksessä työntekijämäärä vaihtelee hiukan. Tällä hetkellä kaikki täysiaikaiset ja osa-aikaiset työntekijät huomioiden töissä on noin 15 henkilöä. Yhdistyksen resursseista ylivoimainen enemmistö muodostuu STEAn myöntämästä yleisavustuksesta, kohdennetuista toiminta-avustuksista sekä kehittämishankeavustuksista. Lisäksi yhdistyksen toiminnassa on vuosien saatossa ollut mukana noin 300 vapaaehtoisnuorta. Heidän osallistumisintesiteettinsä on vuosien saatossa vaihdellut, mutta he ovat kuitenkin omalta osaltaan olleet mahdollistamassa runsaasti vapaaehtoistyöpanosta vaativien Music Against Drugs -päihdekasvatuskokonaisuuksien toteuttamisen eri puolilla Suomea.

Music Against Drugs ry:n syntytarina on siinä mielessä poikkeuksellinen, että toiminta on alun perin syntynyt nuorten omaehtoisena projektina ilman valtakunnallista rahoitusta tai edes sosiaalialan koulutusta tai kokemusta. Kaiken yhdistyksen kasvamisen takana on ollut kova halu kehittyä ja oppia. Tätä oppia on haettu ja saatu muun muassa eri asiantuntijaorganisaatioilta, kuten minis-

teriöistä, STEAn edeltäjältä Raha-automaattiyhdistykseltä, Terveiden- ja hyvinvoinnin laitokselta, Nuorisotutkimusseuralta, sosiaali- ja terveysalan järjestöiltä sekä monilta yksityishenkilöiltä.

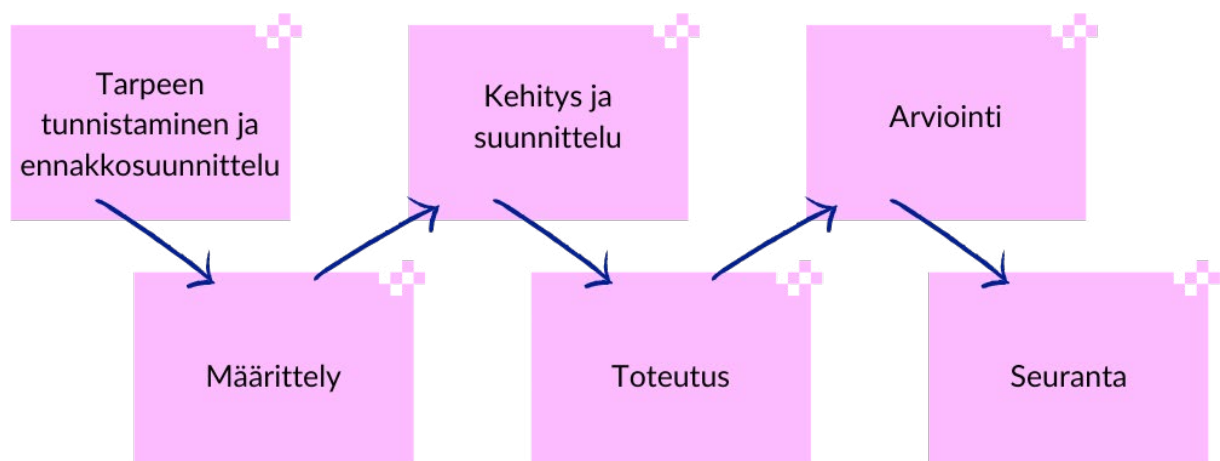
Halu kehittyä ja oppia koskee oleellisesti myös yhdistyksen ennakkoinnin käytänteitä. Yhdistyksessä pyritään aktiivisesti osallistumaan tulevaisuuden tutkimukseen liittyviin verkostoihin ja alan seminaareihin. Tällä tavoin pyritään tunnistamaan erilaisia kehityskulkuja, jotka ovat yhdistyksen toiminnan kannalta merkittäviä. Lisäksi ennakkointia tehdään myös seuraamalla ajankohtaista keskustelua sekä kuulemalla säännöllisesti myös toiminnan kohderyhmiä.

Koska Music Against Drugs ry on kuitenkin yhä varsin pieni yhdistys, päävastuu ennakkoinnista on yhdistyksen johdolla. Yhdistyksen työntekijöille tarjotaan kuitenkin mahdollisuuksia osallistua ennakkointityöskentelyyn mahdollistamalla erilaisiin teemaan liittyviin koulutuksiin osallistuminen. Osa on enemmän kiinnostunut ennakkointiin liittyvistä teemoista, kun taas osa haluaa keskittää kaiken tarmonsä oman perustyönsä hoitamiseen. Yhdistyksen ennakkointikäytänteitä leimaa ennen kaikkea mahdollisuus, mutta ei pakko osallistua. Kaikki yhdistyksen työntekijät kokoontuvat aika ajoin yhteen workshopin merkeissä. Yleensä näiden dialogisten yhteistyöskentelyhetkien teemat liittyvät yhdistyksen kehittämiseen, ja niissä on usein mukana ennakkointiin liittyviä elementtejä.

Yhteiskunnallisen markkinoinnin prosessimalli kehittämisen tukena

Tiiviin yhteiskunnallisen keskustelun ja asiantuntijaorganisaatioiden seuraamisen ohella yhdistyksen kehittämistyössä myös yhteiskunnallisen markkinoinnin (tunnetaan myös sosiaalisena markkinointina) kuusivaiheisella prosessimallilla on ollut keskeinen osa. Yhteiskunnallinen markkinointi on malli, jossa ihmisten käyttäytymiseen pyritään vaikuttamaan kohderyhmälähtöisesti (ks. Tukia ym. 2012). Siinä tunnistetaan tietyn toivotun käyttäytymisen taustalla olevia motiiveja, sen mahdollistavia tekijöitä sekä niitä esteitä, joita toivotun käyttäytymisen tiellä on. Music Against Drugs ry on ollut Suomen yhdistyskentällä yksi mallin aktiivisimmista käyttäjistä ja hyödyntänyt sitä käytännössä kaikkien toimintamalliensa kehittämistyössä.

Kuusivaiheinen prosessimalli tarjoaa selkeän kehyksen, jossa toiminta lähtee liikkeelle tarpeen tunnistamisesta ja ennakkosuunnittelusta. Sitä seuraavat määrittely-, kehitys- ja toteutusvaiheet, joissa yhdessä kohderyhmän kanssa pyritään tunnistamaan ja testaamaan toimivia ratkaisuja sekä poistamaan esteitä halutun kaltaisen toiminnan tieltä. Lopuksi toimintaa arvioidaan ja seurataan toiminnan edelleen kehittämiseksi havaittujen tarpeiden mukaisesti.

Prosessimallin mukainen toiminta Music Against Drug ry:ssä

Kuvatun kaltaista peruskaavaa on noudatettu lukuisissa yhdistyksen toimintojen ja hankkeiden kehittämisissä. Selkeimpänä esimerkkinä yhteiskunnallisesti markkinoinnista ja kohderyhmän hyödyntämisestä toimintamallin kehittämisessä voidaan pitää yhdistyksen ISGee-hanketta. Se keskittyy sekä digipelaamisesta kiinnostuneiden nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen että pelihaittojen ennaltaehkäisyyn. Toimintamalli sai alkunsa yhdistyksen toimintaan osallistuneen nuoren esiin nostamasta ajatuksesta. Hänen mukaansa pelaamisesta kiinnostuneille nuorille ei ole tarjolla toimintaa, joka tarjoaisi nuorille pelaamiseen liittyviä sosiaalisia mahdollisuuksia. Tarjolla oleva toiminta ei myöskään ota huomioon liiallisen pelaamisen mahdollisia haittavaikutuksia tai pyri ennaltaehkäisemään niitä.

Yhteiskunnallisen markkinoinnin prosessimallin mukaisesti tämä kohderyhmään kuuluvan nuoren ajatus käynnisti tarpeen tunnistamisen ja ennakkosuunnitteluvaiheen. Nuorta haastateltiin hänen ajatuksistaan vielä tarkemmin. Lisäksi selvitettiin muun muassa potentiaalisen kohderyhmän kokoa sekä pelaamisen ja pelaamisen haittojen yleisyyttä. Tällä pyrittiin saamaan tarkka käsitys siitä, olisiko toiminnan tarve sellainen, että siihen kannattaisi vastata kehittämishankkeella. Lopulta haastattelun ja taustaselvitysten myötä päädyttiin siihen, että STEAlle jätettiin avustushakemus kehittämishankkeesta, jolla pyrittiin vastaamaan kohderyhmästä ja tutkimustiedosta esiin nousseisiin tarpeisiin.

Huolellisesti tehdyn ennakkosuunnittelun tuloksena STEA myönsi toiminnalle kolmevuotisen kehittämishankeavustuksen. Tämän jälkeen toiminta käynnistettiin kutsumalla joukko innokkaita nuoria suunnittelemaan ja yhteiskehittämään sitä, miten ja millaisin konkreettisin toimin asetettuihin hanketavoitteisiin voitaisiin päästä ja millainen toiminta vastaisi nuorten toiminnalle asettamia toiveita. Tällä varmistettiin se, että toiminta vastaa mahdollisimman hyvin kohderyhmän tarpeisiin. STEA-hankkeen hakemisen ja hankkeen mahdollisen käynnistämisen välillä on usein jopa vuoden väli johtuen avustuspäätöksen odottamisesta, rekrytoinneista ja vastaavista asioista. Ottamalla kohderyhmän mukaan toiminnan ennakkosuunnitteluun sekä käynnistämiseen pystytään vielä kartoittamaan mahdollisia kohderyhmän tarpeissa tapahtuneita muutoksia. Se auttaa myös huomiomaan muut mahdolliset toimintakentässä tapahtuneet muutokset, jotka saattaisivat vaikuttaa hankkeen käytännön toteutukseen.

Kuvatun kaltaisella toimintakentän seuraamisella, kohderyhmien kuulemisella sekä yhteiskunnallisen markkinoinnin menetelmän hyödyntämisellä pelaamisesta kiinnostuneille nuorille suunnattu ISGee-hanke on onnistunut tavoittamaan toiminnan pariin paljon nuoria. Se on tuottanut hyviä tuloksia muun muassa lisäämällä nuorten yhteenkuuluvuuden tunteita, vähentämällä yksinäisyyttä sekä tarjoamalla nuorille mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin.

Vaikka yhteiskunnallisen markkinoinnin menetelmä ei suoraan olekaan ennakoitiin liittyvä työkalu, niin yhdessä ennakoinnin kanssa sen kohderyhmälähtöinen työskentelyote on ollut meille yhdistyksenä erinomainen tapa kehittää omia toimintamuotojamme. Se myös auttaa tunnistamaan kohderyhmiemme tarpeita, toiminnan motiiveja sekä niitä esteitä, joita toivotun kaltaisen terveyskäyttäytymisen tiellä on. Yhdessä aktiivisen yhteiskunnallisen keskustelun seuraamisen sekä verkostotyöskentelyn ohella koemme, että menetelmä on tarjonnut meille hyvän ja yksinkertaisen rakenteen, jonka varassa toimintaa on ollut selkeä rakentaa ja edelleen kehittää. Voimme suositella menetelmää ihan kenelle tahansa ihmisten parissa työskentelevälle toimijalle, joka haluaa kehittää toimintaansa kohderyhmälähtöisesti ihmisten tarpeet ja toiminnan motiivit huomioiden.

Kokeilemalla kehittämisen ja oppimisen positiivinen kehä – Nuorten Akatemia

NUORTEN
AKATEMIA

Heikki Vuojakoski, toimitusjohtaja

Nuorten Akatemia on nuorisotyön palveluorganisaatio, jonka jäsenenä ovat Suomen suurimmat nuoriso- ja liikuntajärjestöt. Meidän roolimme on tarjota ja kehittää työkaluja nuorten parissa toimiville aikuisille nuorten osallisuuden ja osallistumisen lisäämiseksi yhteiskunnassa. Kohderyhmämme ovat ohjaajat, opettajat sekä yhteisöt, jotka haluavat toimia yhteistyössä nuorten kanssa.

Nuorten Akatemian koko toiminta perustuu hankkeisiin, joita on käynnissä yleensä yli 20. Tavoitamme vuosittain toiminnassamme yli 5 000 nuorten parissa toimivaa aikuista ja lähes 100 000 nuorta. Palveluksessamme on parikymmentä osallisuuden asiantuntijaa. Nuorten Akatemia omistaa NA Kehittämö OY:n, jonka kautta toteutetaan ALV:n alainen toiminta.

Ennakointi Nuorten Akatemian toiminnassa

Nuorten Akatemian toiminnassa tulee huomioida muutokset rahoittajissa, nuorten parissa toimivissa aikuisissa ja nuorissa. Lisäksi siinä tulee huomioida koko yhteiskuntaan vaikuttavat megatrendit. Nuorten Akatemian ennakoinnissa on kolme näkökulmaa: rahoittajien (asiakkaiden) tarpeet ja kohderyhmän tarpeet, palveluiden toteutusprosessi sekä rahoituksen toteutuminen. Näitä tarpeita ennakoidaan seuraamalla tutkimusta ja ajankohtaista uutisointia sekä henkilökohtaisten tapaamisten ja myynnin kautta. Tärkeää on myös nuorten ja nuorten parissa toimivien aikuisten kohtaaminen. Palveluiden toteuttamisprosessissa käytämme omaa vaikuttavuuden arviointityökalua, jolla seurataan tavoitettavien henkilöiden määrää sekä palveluidemme merkitystä kohderyhmälle. Rahoitusta seuraamme ennakointitaulukolla ja tekemällä talousarvion neljä kertaa vuodessa.

Järjestelmällisimmin ennakointia tehdään rahoituksessa, jossa erilaisia hakemuksia ja tarjouksia arvioidaan todennäköisyysprosentteilla. Toiminnassa ennakointi tapahtuu käytännössä kokeilemalla kehittämisen kautta. Luomme hypoteesin ja testaamme sitä käytännössä. Tarvittaessa muutamme toteutusta ja teemme sitä mikä toimii.

Tulevaisuuteen voidaan vaikuttaa myös proaktiivisesti esimerkiksi tarjoamalla rahoittajille tai asiakkaille palveluja, joilla voidaan vaikuttaa kohderyhmien elämään hyvinvointia vahvistavalla tavalla.

Nuorten Akatemian ennakointi yhteiskunnan ja kohderyhmän tarpeisiin tapahtuu kysynnän mukaan. Julkinen sektori ja yritykset reagoivat yhteiskunnan tai toimialan ongelmiin tarjoamalla projekti- tai kampanjatyyppisiä rahoituksia. Projektirahoitus ja asiakassopimukset edellyttävät, että toteutus tosiasiallisesti tavoittaa kohderyhmän ja asetetut tavoitteet saavutetaan. Toteutustavan ja sisällön tulee näin ollen olla kohderyhmiä kiinnostava.

Kun kohderyhmän tarpeet ja rahoitus ovat jatkuvassa muutoksessa, edellyttää se Nuorten Akatemialta ketteryyttä reagoida hyvinkin nopeasti erilaisiin tilanteisiin sekä päätöksenteon yksinkertaisuutta.

Pelaa! -hanke esimerkkinä

Pelaa! -hanke oli vuonna 2020–2022 toteutettu ESR-hanke, jonka tavoitteena oli ammatillisissa toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevien nuorten osallisuuden vahvistaminen heidän omissa opinnoissaan ja oppilaitoksissaan pelipedagogiikkaa hyödyntäen. Nuorten Akatemia käsitteli hankkeessa nuorten kanssa erityisesti harrastuksen löytämiseen ja harrastamisen esteisiin liittyviä teemoja. Kumppaniorganisaatioina hankkeessa toimivat SAKU ry ja Lasten ja nuorten säätiö.

Meillä hankkeen suunnitteluprosessi käynnistyy hakuilmoitusten julkaisemisen jälkeen. Tällöin vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- *Mihin yhteiskunnalliseen ongelmaan haetaan ratkaisua?*
- *Miten nuorten ajatuksilla ja näkemyksillä olisi vaikutusta ongelman ratkaisuun?*
- *Miten nuoret haluaisivat ratkaista ongelman?*
- *Mitä me saamme?*
- *Miten referenssimme tukevat hanketta?*
- *Mihin aikaisempaan hankkeeseen, kehityssuuntaan tai kokeiluun asia liittyy?*
- *Mikä on osaamisemme ratkaisussa? Mitä uutta osaamista tarvitaan/ saadaan toteutuksessa?*
- *Keitä kumppaneita hankkeeseen olisi hyvä ottaa? Mitä osaamista kumppanit tuovat hankkeeseen, ja mitä me opimme kumppaneilta?*
- *Miten me toteuttaisimme hankkeen?*

Ennakointi näkyy erityisesti pohdinnassa yhteiskunnan muutostrendeihin, kohderyhmän tarpeisiin ja omaan kehittymiseemme liittyen. Joskus myös kumppanivalinta on merkittävä ennakkoinnin näkökulmasta. Tämän alustavan pohdinnan jälkeen teemme tiivistelmän omasta toteutusehdotuksestamme (kenelle, mitä ja miten), jonka avulla etsimme hankkeen kumppanit. Kun kumppanit ovat löytyneet, viimeistelemme hakemuksen. Kohderyhmän kiinnostusta sekä toimintatavan toimivuutta testaamme hankkeen aluksi.

Pelaa! -hankesuunnitelma perustui seuraaville ennako-olettamuksille:

- *Yhteiskunta: Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret kaipaavat erityistä tukea omaan elämänhallintaansa. Harrastaminen on yksi tärkeimmistä nuoren kasvua tukevista asioista ja tiedettiin myös, että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat nuoret harrastavat muita vähemmän.*
- *Nuorten Akatemiassa olimme kokeilleet pelillistämistä aiemmin, ja siitä oli hyviä kokemuksia. Halusimme kehittää omaa osaamistamme edelleen pelillistämässä sekä muotoilla konkreettisen mallin pelien yhteiskehittämiseen kohderyhmiemme kanssa.*
- *Hankkeen muut yhteistyökumppanit olivat myös kiinnostuneita pelillistämisen mahdollisuuksista. Hanke loi erinomaisen mahdollisuuden kokeilla omaa osaamistaan pelien kehittämisessä ja myöhemmin itsenäisesti kehittää pelejä omalle kohderyhmälleen.*
- *Nuoret: Pelaaminen ja pelien tekeminen olisi kiinnostava tapa perehtyä käsiteltäviin teemoihin. Pelin kehittämiseen osallistuville opiskelijoille kehittämisprosessi tarjoaa projektimaisen ja työelämäsidonnaisen tavan suorittaa opetussuunnitelmaansa sisältyviä opintoja.*
- *Nuorten parissa toimivat aikuiset: Pelillistäminen olisi hyvä työkalu toimittaessa nuorten kanssa.*

Nuorten Akatemian omat tavoitteet:

- *Kehittää toimintamalli, jonka avulla nuoret voisivat osallistua pelien kehittämiseen. Nuorten Akatemian yksi aikaisemmin kehitetty palvelu on ollut Idealaboratorio. Siinä etsitään nuorten kanssa ratkaisu johonkin yhteiskunnalliseen ongelmaan tai kehitetään jotain nuorille suunnattua palvelua. Pelaa!-hankkeessa kehitettiin Idealaboratorio-mallin pohjalta Nuorten Akatemialle uutta Pelilaboratorio-mallia, jossa nuoret kehittivät nuorille pelin. Hankkeen kokemusten ja tulosten myötä Pelilaboratoriosta on muotoiltu Nuorten Akatemian myymä tuote.*
- *Oppia pelillistamisestä ja etsiä siihen sopivia käytäntöjä. Samalla voidaan levittää kumppaniorganisaatioille (järjestöille) ja oppilaitoksille (opettajille) pelillistämisen sekä pedagogisten pelien suunnittelun hyviä käytäntöjä.*
- *Kehittää uusia toimintatapoja ilmiöpohjaisen oppimisen mahdollistamiseksi ja opetuksen projektimaiseen toteuttamiseen. Nuoret edistävät omia opintojaan osallisuudessaan pelin kehittämiseen ja pelaamiseen.*

Nuorten Akatemiassa selvitettiin, millainen hanke olisi tässä kohtaa vaikuttava ja meidän strategiaamme sopiva. Alkuperäisen tavoitteen näkökulmasta tiedettiin, että harrastaminen on yksi tärkeimmistä nuoren kasvua tukevista asioista sekä se, että ammatillisissa oppilaitoksissa olevat nuoret harrastavat muita vähemmän. Näin syntyi hankkeen tavoite.

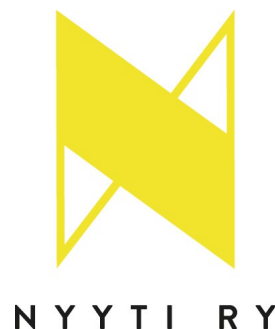
Nuorten Akatemiassa pohditaan aina, mihin laajempaa kokonaisuuteen tai kehittämistarpeeseen hanke voisi liittyä. Olimme kokeilleet pelillistämistä aikaisemmin, ja siitä oli hyviä kokemuksia ja halusimme kehittää omaa osaamistamme edelleen. Hypotesimme oli, että pelin tekeminen olisi ammatillisissa oppilaitoksissa nuoria kiinnostava tapa tutkia harrastuksia.

Vaikka koko hankeajan kestänyt koronaviruspandemia aiheutti runsaasti haasteita toteutukseen, hankkeessa tuotettiin onnistuneesti yhdessä nuorten kanssa kolme erilaista peliä, koulutettiin järjestöjen ja oppilaitosten henkilökuntaa pelillistämiseen sekä järjestettiin ammattioppilaitoksissa opiskelijoille suunnattuja pelitapahtumia. Palaute kohderyhmältä oli erittäin rohkaisevaa. Pohdittavaksi jää, kuinka pysyviä muutoksia hanke aiheutti nuorten parissa toimivissa aikuisissa ja opettajissa. Nuorten Akatemian omat ennako-odotukset täyttyivät.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että ennakointia ja kehittämistä on vaikea erottaa toisistaan. Ennakointi liittyy Nuorten Akatemiassa strategiseen keskusteluun ja siitä tehtäviin strategisiin valintoihin, joiden pohjalta tehdään kehittämistä. Kehittäminen tapahtuu kokeilemalla, mikä taas varmistaa organisaation nopean oppimisen. Oppiminen tuottaa puolestaan ymmärrystä strategiseen keskusteluun ja sitä kautta valintoihin. Kyseessä on itseään ruokkiva positiivinen kehä.

Jatkuvalla media- seurannalla pysytään kiinni ajankohtaisissa teemoissa – Nyyti ry

Tommi Yläkangas, vaikuttamisen asiantuntija

Nyyti ry on opiskelijoiden mielenterveyttä edistävä valtakunnallinen ja yleishyödyllinen yhdistys. Työskentelemme sen puolesta, että jokaisen opiskelijan mielenterveyttä arvostettaisiin ja tuettaisiin, ja että opiskelijoiden mielenterveys nähtäisiin yhteiskunnan voimavarana. Opiskelijoiden mielenterveyteen vaikuttavat hyvin monet tekijät, joten toimintakenttämme on laaja.

Seuraamme tarkasti yhteiskunnallista keskustelua ja päätöksentekoa, jotta pystymme vaikuttamaan tehtäviin päätöksiin siten, että niissä huomioidaan myös mielenterveystekijät. Pyrimme myös olemaan esillä mediassa ja tuomaan esille omaa näkökulmaamme.

Ennakointityömme ja siihen liittyvä mediaseuranta on luonteeltaan jatkuvaa. Käytössämme on medianseurantatyökalut, joiden avulla pystymme melko systemaattisesti seuraamaan meille tärkeitä aiheista käytävää keskustelua. Sen lisäksi monet Nyytin työntekijät seuraavat yhteiskunnallista keskustelua ja mielenkiintoiset teemat saattavat nousta puheenaiheeksi esimerkiksi kahvitauolla. Nyytille tärkeitä teemoja saattaa nousta agendalle myös esimerkiksi erilaisten ajankohtaisten Youtube-kanavien, podcastien, some-julkaisujen ja muiden mediasisältöjen myötä.

Ennakointityön tuloksia ei systemaattisesti kirjata minnekään ylös, vaan ajankohtaisimmat teemat otetaan heti käsittelyyn. Toisaalta pidempiaikaiset aiheet pysyvät luontaisesti mukana keskustelussa, kunnes ne löytävät oman muotonsa Nyytin toiminnassa tai mahdollisesti hiipuvat pois keskustelusta. Heti käsittelyyn otettavat teemat jalostetaan nopeasti some-sisällöksi, tiedotteeksi, nettisivujen uutiseksi tai kannanotoksi.

Ensikertalaiskiintiö case-esimerkinä

Hyvänä esimerkkinä erilaisten teemojen jalostumisesta vaikuttamistyön toimenpiteiksi toimii case-ensikertalaiskiintiö. Ensikertalaiskiintiöissä on kyse siitä, että ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville on varattu opiskelijahaussa tietty kiintiö, joka helpottaa ensikertalaisten

Nyytin eduskuntavaalitavoitteet 2023

1. Päätöksenteossa otettava opiskelijoiden mielenterveys ja opiskelukyky keskiöön
2. Opiskelijoiden toimeentulo turvattava
3. Mielenterveystukea vahvistettava

mahdollisuuksia saada opiskelupaikka. Kiintiöpaikka on hakijan käytössä vain kerran. Kun opiskelupaikka otetaan vastaan, samalla käytetään oma kiintiöpaikka.

Meillä Nyytissä tämä teema oli keskustelussa eri yhteyksissä pidemmän aikaa. Vaikka kiintiön tavoitteet ovat sinällään kannatettavat, kuulimme siitä myös paljon negatiivisia kommentteja ja tulkintoja. Toki teimme myös omaa kannanmuodostusta asiaan. Meidän näkemyksemme mukaan ensikertalaiskiintiöt voivat johtaa myös taktikointiin opiskelupaikkojen vastaanottamisen kanssa, välivuosiin ja opiskelualan vaihtamisen hankaloitumiseen. Nyytin sisäisten keskustelujen pohjalta tämä teema jalostui lopulta osaksi hallituksemme hyväksymää vaikuttamisen tavoiteohjelmaa, joka julkaistiin nettisivuillamme. Sivuiltamme näkemyksemme huomasi Suomen Tietotoimiston (STT) toimittaja, joka oli kiinnostunut aiheesta, ja hän päätyi lopulta haastattelemaan vaikuttamisen asiantuntijaamme. Toimittaja teki aiheesta jutun, joka päättyi lopulta mm. Helsingin Sanomiin, Ilta-Sanomiin ja moniin alueellisiin medioihin. Juttu tavoitti noin 400 000 ihmistä.

Ennakointityöhön, mediaseurantaan ja niihin liittyvään vaikuttamiseen on vaikea luoda selkeää prosessia, jonka pohjalta asiat nostetaan tarkempaan käsittelyyn. Tärkeää on aito kiinnostus omaan aihealueeseen ja toisaalta yhteiskunnallisiin asioihin ylipäänsä. Monet keskustelunaiheet ja teemat nousevat samanaikaisesti esiin eri elämänalueilta ja meidän tehtävänä on sitoa langanpäät yhteen ja koota hiljaisista viesteistä yhtenäinen ja selkeä kanta tai tulkinta.

Ennakoiden ideoita, mallia ja ilmiötietoa ulkomailta – Nicehearts ry

Johanna Sjöholm, toiminnanjohtaja

Nicehearts on vuonna 2001 perustettu tyttö-, nais- ja perhetyötä tekevä järjestö. Toimimme pääkaupunkiseudun lisäksi Etelä-Karjalassa. Yhdistyksellä on neljä omaa toimipistettä: Vantaan Tikkurilassa, Espoon keskuksessa, Helsingin Malmilla ja Lappeenrannan keskustassa. Yhdistyksessä työskentelee noin 30 kokoaikaista työntekijää, jotka puhuvat noin 10 eri kieltä äidinkielenään. Valtaosalla on joko ammattikorkeakoulututkinto tai maisterin tutkinto.

Nicehearts tarjoaa monipuolista, vertaistuellista ryhmätoimintaa ja yksilöllistä psykososiaalista tukea Suomeen muuttaneille naisille ja perheille sekä eri-ikäisille tytöille ja nuorille naisille. Sukupuolen moninaisuus ja itsemääritys huomiodaan toiminnassa. Toiminta vahvistaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä, kokonaisvaltaista hyvinvointia ja toimintakykyä sekä vähentää yksinäisyyttä ja eriarvoisuutta. Toiminta sujuvoittaa tyttöjen ja naisten kotoutumista ja nostaa esiin tyttö- ja nais erityyppisen näkökulman kotoutumisen kysymyksissä. Toiminnan tarkoituksena on rasmin, syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäiseminen, segregaaation purkamisen sekä rakenteellisen syrjäyttämisen pysäyttäminen.

Luomme yhteistyötahojen kanssa turvallisempia tiloja sinne, missä lapset, nuoret ja perheet liikkuvat, myös sosiaalisessa mediassa. Toimintamme tarjoaa ennaltaehkäisevää tukea mielen ja kehon hyvinvointiin. Työotteemme on tyttö- ja nais erityyppisyys sekä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyys. Antirasistinen näkökulma on läpileikkaavaa toiminnassamme.

NiceHeartsin tarjoamat palvelut ja toiminta

- *Tyttöjen Tila -toiminta (10–28-vuotiaat tytöt ja nuoret naiset)*
- *Sua Varten Somessa -toiminta yhteistyössä Loisto Settlementin kanssa (lapset ja nuoret)*
- *Luottotyypit (nuoret)*
- *Toimintaa perheille ja naisille (Suomeen muuttaneet naiset ja romaninaiset)*
- *Avoin ryhmätoiminta, vertaistukiryhmät, palveluneuvonta, seksuaaliterveyspalvelut (seksuaalineuvonta, seksuaaliterapia)*
- *Yksilöllinen psykososiaalinen tuki mm. lähisuhdeväkivaltaa kokeneille*
- *Vapaaehtoistyön mahdollisuudet*
- *Vaikuttamistyö (myös sosiaalisessa mediassa)*
- *Jalkautuva työ toiminta-alueilla (koulut, oppilaitokset, kohtaamispaikat)*

Toiminnan kautta rakennamme siltoja ja luottamusta julkisiin palveluihin, autamme kävijöitä oikeiden palveluiden piiriin, kuljemme rinnalla sekä toimimme kieli- ja kulttuuritulkkeina. Lisäämme ymmärrystä ja jaamme oikeaa tietoa tukemalla asiakkaitamme myös omaan toimijuuteen.

Pohjoismainen ja eurooppalainen yhteistyö uusien ideoiden synnyttäjänä

Yhdistyksen toiminnan kautta on noussut esiin tärkeä kohderyhmä eli kotona lapsia hoitavat maahan muuttaneet äidit. Heillä on tarve saada apua ja tukea esimerkiksi työllisyyteen ja opiskeluun liittyvissä asioissa. Toiset Pohjoismaat ovat ainakin jossain määrin edelläkävijöitä työllisyyteen, kotoutumiseen ja monikulttuurisuuteen liittyvissä asioissa. Siksi olemme lähteneet hakemaan niistä ideoita ja tietoa osallistumalla seminaareihin ja tekemällä opintomatkoja.

Olemme osallistuneet säännöllisin väliajoin seminaareihin ja konferensseihin, joita on järjestetty mm. Pohjoismaiden ministerineuvoston toimesta eri maissa. Seminaareista ja vierailuista on haettu tietoa yhdistyksen perustehtävään eli tyttöjen, naisten ja perheiden kanssa tehtävään työhön ja erityisesti kotoutumiseen ja työllisyyteen liittyvissä kysymyksissä. Matkojen tarkoituksena on ollut saada tietoa mahdollisista ilmiöistä ja tutkimustuloksista, jotka eivät vielä ole rantautuneet Suomeen toimijatasolle. Osallistuminen on siis tarjonnut laajempaa näkökulmaa ja uutta tietoa toimintamme kehittämiseen. Myös uusien kumppanuuksien löytäminen on mahdollistunut.

Oman alan tutkimustiedon seuraaminen kansainvälisellä tasolla on olennaista. Joitain vuosia sitten lähdimme hakemaan ideoita ja tietoa uusista käytännöistä Tukholmassa järjestettyyn pohjoismaiseen seminaariin, jossa julkistettiin OECD:n julkaisu (2018). Tuosta seminaarista saatujen ideoiden pohjalta syntyi kolmevuotinen ESR-rahoitteinen Itse Naiset – Kotiäitiydestä kohti opiskelua ja työelämää -hanke, joka päättyi vuonna 2021 (Nicehearts 2021). Myös Naapuriäidit toimintamalli (ks. Innokylä 2021) mallinnettiin ja sittemmin juurrutettiin Suomeen Tanskasta. Toiminta on alun perin lähtöisin Saksasta, josta se otettiin kehitettäväksi Tanskaan Sosiaalisen vastuun säätön toimesta (ks. Fonden for Socialt Ansvar 2023).

Hankevalmistelua ja mallintamista varten teimme opintomatkan yhdessä yhteistyöverkostomme kanssa Kööpenhaminaan ELYn rahoittaman Qutomo-hankkeemme aikana. Matkalle osallistui yhdistysten, oppilaitosten ja julkisen sektorin edustajia, sillä kutsuimme mukaan lähimmät yhteistyötahot, jotta saisimme mahdollisimman laajaa näkökulmaa ja osaamista mukaan. Käytännössä matkoille on osallistunut toiminnanjohtaja ja matkat ovat pääosin olleet omakustanteisia.

Naapuriäiti-toiminnan käynnistäminen, kehittäminen ja juurruttaminen Suomeen tapahtui kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe oli puolen vuoden mittainen esiselvitys, joka tehtiin ELYn ESR-esiselvitysrahoituksella. Esiselvityksen aikana tehtiin tarkempaa tarveanalyysiä, käytiin tiivistä keskustelua tanskalaisten toimijoiden kanssa, hankittiin materiaalia ja suunniteltiin kahden vuoden ESR-hanke. Naapuriäiti toimintamallissa koulutetaan Suomeen muuttaneita naisia vapaaehtoisiksi tarkoituksena tavoittaa muita maahanmuuttajataustaisia naisia mukaan aktiiviksi toimijoiksi asuinalueilleen ja vaikuttamistyöhön. Yhdistys on kehittänyt Suomen toimintamallia nyt reilut viisi vuotta.

Millä resursseilla voi lähteä ulkomaille opintomatkalle? Mitä vaihtoehtoisia tapoja verkostoitumiseen? Miten kansainvälistä oman alan kenttää voisi seurata?

Kokemuksiemme mukaan opintomatkan suunnittelu vaatii tutustumista kohdemaan ja kaupunkiin sekä toimijoihin. On hyvä, jos on olemassa aiempi kontakti tai jokin linkki vaikkapa toisen yhteistyötahon kautta. Matkalle lähdettäessä on hyvä olla myös pohjatietoa oman maan tilanteesta ja tutkimuksista. Asioiden tarkastelu toisen maan kotoutumis-, nuoriso- ja vaikkapa sosiaalipolitiikan näkökulmista voi antaa uusia näkökulmia ja lähestymistapoja asioihin ja synnyttää kokeilemisen ja kehittämisenarvoisia projekteja. Mikään asia tai toiminta ei istu suoraan toiseen maahan saatika kaupunkiin, vaan aina tarvitsee tehdä paikallista ja alueellista tarveanalyysiä ja muokata toiminta ”oman” näköiseksi.

Kansainvälisten ilmiöiden havainnointi

Paitsi että kuulemme mitä yhteistyökumppanimme maailmalla tekevät, myös maahanmuuttaja-taustaiset toimintaamme osallistujat käyvät keskustelua sukulaistensa kanssa eri puolille maailmaa. Kuulemalla heitä saatamme saada etukäteen tietoa tulevasta. Esimerkiksi lastensuojeluun liittyvät pelot ovat lisääntyneet Suomessa asuvien maahanmuuttajien keskuudessa. Samasta ilmiöstä saimme tietoa Ruotsin kollegoilta kaksi vuotta sitten pandemian alussa. Ruotsalaiset kertoivat laajasti leviävistä vääristä tiedoista lastensuojelun asiakkuuksiin liittyen. Samantapaisen ilmiön voinee nähdä jengiytymisen ja roadman-kulttuurin lisääntymisen olevan. Nyt jengiytymisen ennaltaehkäisy on ajankohtainen asia myös Suomessa ja meillä oma roolimme sen tuomien haasteiden vastaamiseen toiminnassamme.

Nämä ulkomailta saapuvat havainnot on syytä ottaa vakavasti ja kuulla herkällä korvalla kävijöitämme. Saatua tietoa yritetään viedä ylöspäin ja laatia mahdollisia strategioita toiminnan tasolle. Omia toimintamalleja on syytä kehittää jatkuvasti, huomioiden uusia ilmiöitä. Myös uusille hankkeille on paikkansa silloin, jos tarvitaan isompaa kehittämistyötä. Jostain syystä Suomessa kehitettyjä toimintamalleja pääsee harvemmin esittelemään muille Pohjoismaille tai että niihin tulitai-siin aidosti kiinnostuneina tutustumaan. Niceheartsin toiminnan ”Sua varten somessa”-hanke ja ”Naapuriäiti”-toimintamallit ovat potentiaalisesti levitettävissä myös kansainvälisesti.

Hållbarhetsveckan - Kestävän kehityksen viikko - Finlands svenska 4H

FINLANDS SVENSKA 4H

Bettina C. Lindfors, koulutuspäällikkö (Finlands svenska 4H) ja

Nora Backlund, erityisasiantuntija (Svenska lantbrukssällskapens förbund, SLF).

Finlands svenska 4H on valtakunnallisesti toimiva ruotsinkielinen nuorisjärjestö. Paikallista 4H-toimintaa tarjoaa 18 eri 4H-yhdistystä ruotsinkielisillä alueilla Suomessa, myös Ahvenanmaalla. 4H auttaa lapsia ja nuoria löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja monipuolisen harrastuksen. Lapset ja nuoret saavat mahdollisuuden tekemällä oppimiseen 4H:ssa, jossa opetellaan uusia taitoja ja sosiaalisia kohtaamisia. Arvostamme käytännön tietoa, työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. 4H-toiminta kehittää myös nuorten johtamistaitoja. 4H-Akatemiassa nuorten oppiminen tulee näkyväksi opintopisteiden, digitaalisten osaamismerkkien ja pohjoismaiseen ja kansainväliseen toimintaan osallistumisen kautta.

Finlands svenska 4H edistää lasten ja nuorten hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Arvostamme suuresti sekä vuoropuhelua ja kokemusten vaihtoa että yhteistä, konkreettista toimintaa. Fs4h on aktiivinen toimija poikkihallinnollisissa verkostoissa, jotka yhdistävät julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita. Tämä on tärkeää myös vaikuttaessamme yhteiskunnallisiin asioihin, jotka liittyvät lasten ja nuorten vastuulliseen ympäristöön. Parhaat tulokset saavutetaan yhdessä. Fs4H:n ääni on vahva pohjoismaisessa ja globaalissa yhteisössä.

Epävarma tulevaisuus haastaa proaktiivisuuteen

Finlands svenska 4H seuraa aktiivisesti ulkomaailman muutoksia ja pyrkii olemaan proaktiivinen sekä toiminnan kehittämisessä että paikallisessa 4H-nuorisotyössä.

Koronapandemia ja monet samanaikaiset kriisit ovat merkinneet uudenlaisia haasteita lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Tulevaisuus koetaan epävarmaksi. Yhä useammat lapset ja nuoret ovat vaarassa syrjäytyä. 4H-toiminta on matalan kynnyksen harrastus, joka on helposti saavutettavissa iästä, sosioekonomisesta asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. 4H-toiminnassa lapset ja nuoret saavat onnistumisen kokemuksia sekä konkreettisia mahdollisuuksia tehdä asioita yhdessä muiden kanssa, oppia uutta, saada töitä ja pyörittää yritystä. 4H-toiminnalla on tärkeä rooli nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä.

4H tukee lasten ja nuorten elämää monin tavoin

Kansalaisjärjestöjen yhteiskunnallinen asema ja rooli ovat muutoksessa. Nuorisotyön rahoitusmallit uudistuvat ja vapaa-ajan toimintaan liittyvät käytännöt muuttuvat. Suomen mallin kautta vapaa-ajan harrastukset ovat tulleet osaksi koulupäivää. 4H:n ja monien muiden vapaaehtoisorganisaatioiden koulun ulkopuolella järjestämä harrastustoiminta on uusien haasteiden edessä.

4H:lla on perinteisesti ollut merkittävä rooli maaseudun vapaa-ajan toiminnan järjestämisessä sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaihtuksen edistämiseksi. Alhainen syntyvyys on haaste toiminnan jatkamiselle yhä useammassa kunnassa. Sellaisilla alueilla on tärkeää ajatella vilpittömästi myös 4H-toiminnan tulevaisuutta.

Nuorten huoli ilmastonmuutoksesta on laajan yhteiskunnallisen keskustelun ja huomion kohteena. 4H-toiminta tarjoaa mahdollisuuksia konkreettisiin toimenpiteisiin ilmastonmuutoksen rajoittamiseksi ja vastuullisuustietojen ja -taitojen hankkimiseen. On huomionarvoista, että jopa alle 18-vuotiaat nuoret voivat saada näihin teemoihin liittyviä töitä. 4H tarjoaa valmiita ratkaisuja sekä nuorille että koko yhteiskunnalle.

Monipaikkaisuus on ajankohtainen ja globaali ilmiö. Se tarkoittaa, että ihminen liikkuu, käyttää palveluita, tekee töitä, harrastaa, kokee ja asuu usealla eri paikkakunnalla. Erilaiset uudet perhe- ja elämäntavat vaikuttavat siihen, että tulevaisuudessa on yhä yleisempää, että lapset asuvat tai oleskelevat eri paikkakunnilla. 4H-toiminta on matalan kynnyksen harrastus, joka on helposti saavutettavissa asuinpaikasta riippumatta.

Työelämässä tapahtuu suuria muutoksia. Nuorten työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta tarvitaan yhä enemmän, kun taas työelämän tulevia tarpeita on vaikea ennustaa. 4H:n tarjoama työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta vahvistaa nuorten valmiuksia tulevaisuuden työmarkkinoille sekä alentaa kynnystä työelämään astumiseen. Työllistämme vuosittain tuhansia nuoria, mikä lievittää työvoimapulaa monilla alueilla. Toimintamme tukee työllisyyttä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Hållbarhetsveckan - Kestävän kehityksen viikko tuo esille paikallisia vastuullisuustoimia

Hållbarhetsveckan – Kestävän kehityksen viikkoon keskittyvissä toimissa paneuduimme yhteiskunnan kohtaamiin haasteisiin siirryttäessä kohti vastuullisempaa elämäntapaa. Kiinnitimme erityistä huomiota nuorten huoleen ilmastonmuutoksesta ja paikallisyhdistystemme halukkuuteen toimia paikallisesti vastuullisemman arjen puolesta yhdessä lasten ja nuorten kanssa. Tutkimme, miten asiaa käsitellään Suomen ulkopuolella, ja totesimme Västerbottenin Kestävän kehityksen viikon (Hållbarhetsveckan) olevan mielenkiintoinen tapahtuma matalalla osallistumiskynnyksellä. Tämä loi perustan Fs4H:n Hållbarhetsveckan – Kestävän kehityksen viikko -hankkeelle ja sen pilotoinnille Pohjanmaalla, jossa testataan yhdessä ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää elinympäristöä edistäviä ratkaisuja.

4H-toiminnassa kestäviä valintoja painotetaan lapsille kerhotoiminnassa ja leireillä sekä nuorille työelämässä. 4H:lla oli siis paljon annettavaa Kestävän kehityksen viikon kehittämiseen ja sen sisältöön. Kehityshanke tarjosi mahdollisuuden luoda nuorille aikuisille tärkeää toimintaa 4H-liikkeessä. Koemme, että nuorten aikuisten tärkeimpiä mieltä askarruttavia asioita ovat huoli ilmastonmuutoksesta ja vastuullisemman elämäntavan vaatimukset. Paikallista vastuullisuustyötä näkyväksi tekevä Kestävän kehityksen viikko nostaa asiat konkreettiseksi suunnitelmaksi, jossa toimijat voivat tehdä yhteistyötä vastuullisten ratkaisujen puolesta.

Miten Hållbarhetsveckanin kaltaista toimintaa voisi toteuttaa järjestöksänne?
Jos kestävä kehityksen arvot ja niiden siirtyminen nuorille kiinnostaa, tutustu Kentaurin Nuorten ekologisten arvojen mittariin NEMIin!

Kestävän kehityksen viikon pilottialueeksi valikoitui Pohjanmaa. Kestävän kehityksen viikko järjestettiin Fs4H:n alaisuudessa vuosina 2020 ja 2021. Siihen osallistui yhteensä kymmenen Pohjanmaan 4H-yhdistystä, jotka järjestivät lapsille kerhoja kierrätyksen, ruokahävikin, metsässä toimimisen yms. parissa. Kerhot työllistävät nuoria paikallisia auttajia ja luovat uusia keskusteluja nuorten välillä.

Syksyllä 2021 aloitettiin valtakunnallinen maaseutupoliittinen hanke Kestävän kehityksen viikko -konseptin levittämiseksi muualle maahan. Hanke on saavuttanut hyvää näkyvyyttä ja vaikuttanut myönteisesti koko Pohjanmaan alueella. Kestävän kehityksen viikko -konsepti palkittiin Mittnorden-komitean ympäristöpalkinnolla syksyllä 2020. Kestävän kehityksen viikko sai maininnan siitä, että se ottaa niin pienet kuin suuretkin toimijat mukaan tapahtumaan. Kevästä 2022 alkaen Suomen Kestävän kehityksen viikko on myös solminut kumppanuuden Euroopan kestävän kehityksen viikon kanssa, mikä on hieno tunnustus hankkeen tuloksista.

Kyselytutkimuksella tietoa konseptin onnistumisesta

Kestävän kehityksen viikko on levinnyt Pohjanmaalla laajalle. Åbo Akademin aluetieteen keväällä 2022 toteuttama kartoitus Kestävän kehityksen viikosta tiivistää hankkeen tulokset.

Kestävän kehityksen viikko Pohjanmaalla on lyhyessä ajassa saanut mukaansa suuren joukon organisaatioita, ja siitä on tullut tuttu käsite. Kartoitus osoittaa, että osallistumisella oli sekä leveyttä että syvyyttä. Siihen on osallistunut monia erityyppisiä järjestöjä, ja maantieteellinen jakauma on ollut suhteellisen hyvä. Muutamia havaintoja Kestävän kehityksen viikon leviämisestä voidaan vielä tehdä: se esittelee parhaita paikallisia esimerkkejä, tuo esille hyviä ratkaisuja kuntien ja kaupunkien vastuullisuusasioihin sekä levittää tietoa, herättää kiinnostusta ja synnyttää keskustelua.

Kartoitus osoittaa, että yhteiskunnan eri sektoreiden osallistumisen motiivi vastaa hyvin sitä loogista perustaa, jonka mukaan ne toimivat. Kolmannen sektorin toimijat ovat voittoa tavoittelemattomia, ja tällaiset syyt hallitsevat niiden motiivien kuvausta. Yksityistä sektoria motivoi markkinoiden houkuttelevuus, mikä näkyy myös haastatteluvastauksissa. Julkisen sektorin motiivit vastaavat samalla tavalla sen vastuuta yhteiskunnan yleisestä suotuisasta kehityksestä.

Voidaan myös todeta, että Kestävän kehityksen viikon viestin levittäminen sosiaalisessa mediassa on toiminut hyvin. Useimpien organisaatioiden pitäisi hyötyä näkyvyydestä, ja sen pitäisi olla vahva argumentti, jolla houkutellaan organisaatioita osallistumaan Kestävän kehityksen viikkoon.

Tiettyjen toimijaryhmien tavoittamiseksi saatetaan tarvita kohdennettuja toimia. Joillakin organisaatioilla näyttää olevan korkea kynnys ymmärtää, että heidän toimintaansa voidaan luonnehtia vastuulliseksi, ja toisaalta nähdä julkisen kanavan hyödyntäminen eduksi, jotta ne voivat profiloitua vastuulliseksi ja levittää kestävän kehityksen ajattelua. Tämän tyyppiset organisaatiot tarvitsevat vahvempaa motivointia, jotta ne käyttäisivät aikaa osallistumiseen. Ne tarvitsevat tietoa siitä, mitä osallistuminen vaatii ja mitä hyötyä osallistumisesta on. Maaseudun yhdistykset ovat usein ikäsidonaisia, niitä ei välttämättä houkutella sosiaalisen median kautta eikä digitaalinen toteutus välttämättä sovi niille. Samalla nämä yhdistykset usein edustavat perinteistä kestävän kehityksen osaamista, jota kannattaa jakaa.

Kestävän kehityksen viikko-konseptin tulevaisuus

Kestävän kehityksen viikko -konseptia kehitetään edelleen maaseutupoliittisen verkostohankkeen ”Kestävän kehityksen viikko – maaseutu edelläkävijänä” (2021–2024) puitteissa.

Vuonna 2022 Kestävän kehityksen viikko järjestettiin jo seitsemässä Suomen maakunnassa kaksi-kielisenä tapahtumana ja yhteistyöverkostona. Kestävän kehityksen viikko korostaa maaseutua vastuullisena, elinvoimaisena elinympäristönä ja tarjoaa maaseudun toimijoille mahdollisuuden vahvistaa vastuullista identiteettiään erilaisilla yksilöllisillä ja yhteisillä toimilla. Kestävän kehityksen viikko tarjoaa nuorille hyvän mahdollisuuden luoda omia aloitteita ja toimia vastuullisen tulevaisuuden puolesta: esimerkiksi aloittaa nuorten välisiä live- ja digikeskusteluja ja -tapaamisia sekä sukupolvien välisiä keskusteluja paikallisesta vastuullisesta asumisesta, yrittäjyydestä, koulutuksesta ja vanhustenhuollosta maaseudulla ja saaristossa.

Joutilaisuuden vallankumous – Miten luoda tilaa kukoistukseen johdattaville ajatuksille? – Nuorten Palvelu ry

Nuorten Palvelu ry

Tatu Tossavainen, toiminnanjohtaja

Nuorten Palvelu ry on valtakunnallinen sosiaalipedagogisen nuorisotyön kehittäjäjärjestö. Järjestömme on perustettu vuonna 1969 ja kotipaikkamme on Kuopio. Olemme rahallista voittoa tavoittelematon sekä uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisyhteiskunnallinen toimija.

- **Tarkoitus:** Luoda vallankumouksia haavoittuvassa asemassa olevien nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämiseksi kumppanuuksien voimaa ja nuorten toimijuutta vaalien.
- **Arvot:** Rakkaudellisuus, rohkeus & toimijuus.
- **Toiminta:** Toteutamme ammatillista ja vapaaehtoisvoimaista sosiaalipedagogista nuorisotyötä, asiantuntijatyötä, kokeilu- ja kehittämistoimintaa sekä vaikuttamistoimintaa.
- **Ihmiset:** Nuorten Palvelun yhteisössä on tällä 170 jäsentä, 7 hallituksen jäsentä, 13 työntekijää ja koko vuoden aikana noin 120 vapaaehtoista.

Miksi ennakointi on meille tärkeää?

Kansalaisyhteiskunnalliset toimijat ovat mielestämme yksi yhteiskunnan ja sen kehityksen alkuvoimista. Parhaimmillaan me toimijat haastamme ja rohkaisemme vallitsevaa poliittista ja yhteiskunnallista järjestelmää toivottua muutosta edistävästi ja vastaamme toiminnallamme erityisesti niiden ihmisten tarpeisiin, jotka kärsivät eniten ajassa elävistä yhteiskunnallisista epäkohdista.

Kehittäjäjärjestönä ja haavoittuvassa asemassa olevien nuorten asialle omistautuneena toimijana meille on elintärkeää kyetä tunnistamaan ja analysoimaan nykyhetkessä eläviä muutosvoimia, hyvää nuoruutta, nuorten tulevaisuutta uhkaavia ilmiöitä sekä kehittämään vaikuttavia ratkaisuja inhimillisemmän yhteiskunnan puolesta. Ennakointi asenteena, toimintaperiaatteena ja käytäntönä on siten olennaisessa asemassa kaikessa toiminnassamme.

Joutilaisuus eräänä ennakoinnin käytäntönä

Miten luoda tilaa paremmalle ajattelulle? Miten luoda työarkea, jossa on mahdollisuus pysähtyä, jossa työskentelykokemuksena on rauhallisuuden tunteen kyllästävä keskittynyt ja läsnä oleva tekeminen, ja jossa on riittävästi hiljaisuutta?

Usealla meistä arki muistuttanee ennemminkin kaiken huudosta muodostuvaa kakofoniaa, jossa jokainen minuutti on kyllästetty eri elämäntilanteilla tulevilla suoritus- ja täydellisyyssodotuksilla. Onnistunut ennakoitu on erityisesti onnistunutta inhimillistä ajattelua. Yksi vaikuttava tapa mahdollistaa se, on joutilaisuuden vaaliminen osana työn tekoa.

Joutilaisuudella tarkoitetaan moninaisten vähintään kohtalaiseen näyttöön perustuvien käytäntöjen joukkoa, joilla lisätään työskentelyn palauttavia ominaisuuksia ja luodaan tilaa olemiselle ilman tietoista pyrkimystä.

Seuraavaksi kuvaan inspiroitumistarkoituksessa muutamia jokaiselle asioina hyvin tuttuja mutta systemaattisesti ja suunnitelmallisesti toteutettuina vallankumouksellisia esimerkkejä joutilaisuuden käytännöistä, joita vaalimalla rakentaa hyviä olosuhteita paremmalle ajattelulle.

Priorisointi

- *Se, että kalenteria ei millään saa täytetyksi, on harvan alallamme työskentelevän ongelma. Olennaisinta olisi kuitenkin saada tehtyä riittävän hyvin ja riittävän usein se ratkaisevasti kaikkein tärkein. Kaikki muu on extraströsseliä työannoksen päällä.*

Tauot

- *Tauko on irrottautumista työstä, ei toisen työtehtävän hoitamista toisesta tehtävästä tauolla ollessa. Erilaisia, puolesta minuutista viiteentoista kestäviä, taukoja olisi hyvä pitää työpäivän aikana lähes tauotta.*

Tietoinen hengitys

- *Minuuttikin rauhallista ja tietoista hengittämistä nenän kautta sisään kahdeksaan laskien ja suun kautta ulos yhteentoista laskien tekee ihmeitä. Kun huomaat puuskuttavasi ja puskevasi hartiat jännittyneenä – Pysähdy ja hengitä.*

Päiväunet

- *Päiväunet voivat olla mitä parhainta työskentelyä luovaa ajattelua vaativien tehtävien edessä. Pienet torkut (5–15 minuuttia) ovat tärkeää työtä.*

Lounas & Luonto

- *Lounaan nauttiminen rauhassa ja sitä seuraavaa lyhyt käyskentely luonnossa tai puistossa työpäivän aikana vahvistaa ja palauttaa erinomaisen hyvin.*

Kohottavat kohtaamiset

- *Täysin työhön liittymättömät tai työtä tyylikkäästi karnevalisoivat työystävälliset ovat todella arvokkaita myös vaikuttavan työn teon näkökulmasta. Anostelu: Yksi ilottelu vähintään kerran työpäivässä.*

Keskeneräisyyden hyväksyminen

- *Keskeneräisyytemme ihmisinä ja toistaiseksi tekemätön työ ovat aina olevalle. Ajan hengen tuntu ei kuitenkaan vaikuta edellä mainittua todellisuutta kovin hyvin kunnioittavan. Mitä pidemmälle keskeneräisyytensä ja tekemättömän työn iäisen olemassaolon hyväksymisessä pääsee, sitä voimakkaammin huomaa sen rauhoittavan vaikutuksen.*
- *Inhimillisesti kestävää työelämää tulisi tehdä todeksi niin itsearvoisista syistä kuin luovaa ajattelua vaativan viisaan työskentelykulttuurin edistämiseksi. Haastan lempeästi jokaista organisaatiota vahvistamaan oman näköistään joutilaisuuden kulttuuria itselle sopivalla tavalla.*

Järjestö- ja asiantuntijatyössä tehdään harvoin töitä kellokortilla. Kehittämistä ja ajatuksia työhön liittyen liikkuu myös työajan ulkopuolelle. Voisiko järjestöissä antaa ajatuksille välillä vallankumouksellisesti tilaa joutilaisuudella?

Johtopäätökset:

entiseen malliin

vai uutta kehittäen?

Käsikirjasta käy ilmi, että nuorisoalan järjestöt tekevät jatkuvasti ennakointia, myös huomaamattaan. Ennakointia ja kehittämistä voi olla vaikea erottaa toisistaan, kuten Nuorten Akatemian toimitusjohtaja Heikki Vuojakoski toi tekstissään esille. Ennakointi tarkoittaa strategisten valintojen tekemistä, joiden pohjalta puolestaan tehdään kehittämistä. Mutta kuten käsikirjan erilaiset case-esimerkit osoittavat, ennakointi ja kehittäminen voi olla hyvin erilaista ja tapahtua monenlaisilla tavoilla. Myös järjestön koko ja resurssit vaikuttavat ymmärrettävästi ennakoinnin laajuuteen sekä luonteeseen.

Kentaurin keskusteluissa esille on tullut järjestöjen valmius muuttua ja uudistua. Samaan aikaan kuitenkin tunnustetaan, että olemassa on myös puhetapa ”meillä on ollut tapana toimia näin”. Tämä tosin usein myös saman tien kyseenalaistetaan kysyen ”onko siinä järkeä, että toimitaan näin ja mihin tarpeeseen toimitaan?”

Käsikirjassa on tullut esille, että erilaiset yhteiskunnalliset, paikalliset, globaalit ja järjestöjen kohderyhmiin liittyvät ilmiöt ovat jatkuvassa liikkeessä. Nuorisoalan järjestöille keskeinen kysymys onkin, mitä niille tarkoittaa olla muutosten suhteen valppaana ja reagoivina, mitä tarkoittaa olla mukana muutoksissa, kuinka seurata ja pysyä mukana – ja ehkä kaikkein keskeisin kysymys on, kehitetäänkö uutta vai vahvistetaan olemassa olevaa toimintaa? Riskinä voi olla, että asioita tehdään kuten ennenkin, jolloin helposti haetaan vain toiminnan jatkuvuutta ja resurssien vakautta eikä uudisteta toimintaa.

Nuorisoalan järjestöt, siinä missä myös muiden alojen järjestöt, joutunevatkin tasapainottelemaan sen suhteen, miten ne ylipäänsä orientoituvat a) toimintaympäristöönsä ja b) omaan tehtäväänsä, tarkoitukseensa (ks. Taulukko 1). Toimintaympäristölähtöisesti toimiville järjestöille niiden oma tehtävä ei joko ole tarkasti rajautunut tai sellainen itseisarvo, joka lähtökohtaisesti määrittäisi niiden toimintaa ja tulevaisuutta. Mutta tässäkin suhteessa on eroa siinä, onko järjestöllä resursseja ja mahdollisuuksia ennakoida toimintaympäristön muutoksia ja omaa tulevaisuuttaan. Reaktiivisesti toimivilla ei ole, vaan ne joutuvat olemaan ”lastuna laineilla”, kun taas proaktiivisesti toimivilla (ennakoivilla) järjestöillä on puolestaan useita keskenään vaihtoehtoisia tapoja toimia muuttuvassa toimintaympäristössä. Karrikoidusti voitaisiin ajatella, että erilaiset palvelujärjestöt ovat usein toimintaympäristölähtöisiä – onhan niille keskeistä tuottaa omalle kohderyhmälleen ja alalleen tarpeellisia sekä ajankohtaisia palveluja. Tehtävälähtöisesti toimivilla järjestöillä niiden tarkoitukseen liittyvät arvot ovat puolestaan keskeisiä. Tällaisia järjestöjä voisivat tyypillisesti olla erilaiset aktivisti- ja intressijärjestöt. Keskeinen haaste niille on siinä, miten paljon ne pystyvät tai haluavat pitää kiinni omasta perinteestään (usein pitkäaikaisesta) ja omista tavoistaan toimia. Reaktiivisesti tehtävälähtöiset järjestöt voivat pahimmillaan ”jämähätä menneeseen” ja kadottaa kiinnostavuuttaan. Ennakoivasti tehtävälähtöiset järjestöt voivat uudistaa ja ”päivittää” rohkeastikin omaa tarkoitustaan. Käytännössä tuskin mikään järjestö on kuitenkaan puhtaasti joko toimintaympäristölähtöinen tai tehtävälähtöinen, vaan sekoitus molemmista.

Ammattimaisesti toimivat nuorisoalan järjestöt – kuten muutkin suomalaiset järjestöt – ovat usein resurssiltaan melko pieniä, jolloin mahdollisuudet kokeilla uutta, ottaa toiminnallisia riskejä tai laajentaa/haastaa olemassa olevaa toimintaa voivat jäädä vähäisiksi tai jopa olemattomiksi. Resurssiriippuvaisuutta korostava ”kädestä suuhun” -toiminta voi johtaa vain muuttuvien tilanteiden mukaiseen reagointiin, jolloin laaja-alaisempi tulevaisuuden ennakointi jää helposti

Taulukko 1. Järjestöjen toimintaympäristö- ja tehtävälähtöisyys.

	Reaktiivisuus	Proaktiivisuus
Toimintaympäristölähtöisyys	Järjestön toiminnan mukauttaminen vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja odotuksia	Uusiin mahdollisiin tehtäviin (ja markkinoihin) suuntautuminen
Tehtävälähtöisyys	Järjestön asemasta ja tehtävästä kiinnipitäminen	Järjestön asemaa ja tehtävää nykyaikaistava

puuttumaan. Tällainen kokemus tuli usein esille myös tätä julkaisua tehdyissä keskusteluissa. Ennakoinnin haastavuutta lisää osaltaan myös julkisen vallan ja rahoittajien kontrollin tiukentuminen kansalaisyhteiskunnan toimijoihin 1990-luvulta lähtien (Ruuskanen ym. 2020). Järjestöjen toimintaa ja sen painopisteitä halutaan – usein toki hienovaraisesti – rahoituksen keinoin ohjata, ja tätä kautta vaikuttaa myös järjestöjen tapoihin suuntautua tulevaisuuteen ja tehdä ennakointia. Riskinä on, että tämä voi johtaa järjestöjen toiminnan ja samalla myös ennakkoinnin samankaltaistumiseen. Käsikirjassa aiemmin esitelty hybridisaatio tarkoittaa juuri tätä: samat toimintamallit ja -ajatukset leviävät sektorilta toiselle ja tämän jälkeen järjestöstä toiseen. Tämä on haaste siksikin, että moninainen ja eriaäninen järjestökenttä on ollut suomalaiselle ja pohjoismaiselle kansalaisyhteiskunnalle arvokas asia.

Jo käsikirjan johdannossa tuotiin esille syitä tehdä ennakointia: se lisää järjestöjen kokemusta tulevaisuuden hallinnasta, se monipuolistaa järjestöjen mahdollisuuksia toimia ja se osaltaan turvaa järjestöjen autonomiaa. Alussa viitattiin myös nuorisovaltuustojen ennakkoinnin erityispiirteeseen eli siihen, että niissä toimitaan nuorten kanssa ja vaikutetaan heidän kanssaan siihen, millainen tulevaisuus tulee olemaan. Tämä onkin tärkeää muistaa ja tiedostaa: ennakkoinnilla voidaan luoda positiivista tulevaisuuden uskoa, sen avulla voidaan vahvistaa tulevaisuuteen vaikuttavaa toimijuutta. Ennakointi on siis myös tapa vaikuttaa ja muuttaa maailmaa, mutta tämä edellyttää sitä, että myös järjestön toiminta puhuttelee ja kiinnostaa ihmisiä – että se kutsuu mukaan tekemään tulevaisuutta. Tietynlaista muutoskykyä ja ketteryyttä on siis väistämättä pidettävä yllä.

Eräitä vinkkejä ennakointityöhön

Ennakointiin ja tulevaisuusajatteluun liittyviä suomenkielisiä materiaaleja löytyy paljon. Nostamme seuraavaksi esille vinkeiksi erilaisia aihepiiriin keskeisiä toimijoita sekä järjestöjen tulevaisuuden ennakointiin liittyviä menetelmiä. Liitämme vinkkeihin samalla lyhyitä kuvauksia menetelmien hyödynnettävyydestä ja käytöstä erityisesti järjestöjen käyttöön.

Topi – tulevaisuuden tutkimuksen oppimateriaali

Topi – tulevaisuuden tutkimuksen oppimateriaali -sivusto on laajasti ennakointia ja tulevaisuusajattelua kokoava <https://tulevaisuus.fi/>. Sen tekijöinä on Turun kauppakorkeakoulun ja Turun yliopiston yhteydessä toimiva Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Sivusto sisältää mm. tulevaisuuden tutkimuksen perusteita, käsitteiden avaamisia ja erilaisia artikkeleita, myös kattavan valikoiman erilaisia menetelmiä. Sivustolla on monipuoliset opastukset ja menetelmäkuvaukset toimintaympäristön muutosten tarkasteluun (heikot signaalit, driving forces – muutosvoimat, trendianalyysi). Lisäksi sivuston menetelmissä on kuvattu selkeästi myös skenaariotyöskentelyä, siihen liittyviä työkaluja ja työskentelyyn liittyviä erilaisia osallistavia menetelmiä. <https://tulevaisuus.fi/menetelmat/>

Sivustolta löytyy valmiita työstöpohjia mm. skenaarioiden, skenaariopolkujen, toimintaympäristöanalyysien ja tulevaisuustaulukoiden tekemiseen. <https://tututopi.files.wordpress.com/2022/03/latti-et-al-tyopohjat-skenaarioiden-rakentaminen-tulevaisuustaulukkomenetelmalla.pdf>

Lisäksi sivustolla on alan monipuolinen oppikirja (Tulevaisuuden tutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä) niille, jotka haluavat saada vielä laajemman käsityksen tulevaisuuden tutkimuksesta ja ennakoinnista. <https://tulevaisuus.fi/oppikirja-2022/tulevaisuudentutkimus-tutuksi/>

Kaikkiaan sivusto on erittäin monipuolinen, mutta esimerkiksi edellä mainittujen menetelmien sekä työstöpohjien hyödyntäminen järjestötoimijoille vaatii riittävää etukäteissuunnittelua.

Järjestön ja yhdistyksen ennakointityökalu

OK-Siviksen ja Future Sills for Volunteering –hankkeen tuottama Järjestön ja yhdistyksen ennakointityökalu. Malli on kehitetty erityisesti järjestöille. Mallin keskiössä on hakea tietoa järjestöjen/ yhdistysten eri sidosryhmien odotuksista, analysoida ja yhdistää näitä odotuksia ja jalostaa kerättyä ennakointitietoa järjestön/ yhdistyksen toiminnaksi. Kehitetty ennakointimalli on kevyehkö, nopea ja yksinkertainen toteuttaa. Mallin keskiössä on tavoite tuoda eri sidosryhmien näkemyksiä yhteen. Ennakointimalli sisältää mallin periaatteet ja työkaluja erilaisten sidosryhmien tulevaisuusnäkökantojen selvittämiseen ja niiden analysoimiseen. <https://www.ok-sivis.fi/media/jarjeston-ja-yhdistyksen-ennakointityokalu.pdf>

Yhdistysten strategiaopas (Heikkala ym. 2014).

Ennakointi yhdistyy ja konkretisoituu monille järjestöille ja yhdistyksille erityisesti strategioiden tekemiseen ja päivittämiseen. Tämä opas on hyvin selkeä, kompakti, helppokäyttöinen ja soveltuu nimensä mukaisesti erityisesti yhdistysten ja järjestöjen strategiatyön tukemiseen. Sen kymmenen avainkysymystä rytmittävät hyvin strategiaproessia. Opas lähtee liikkeelle toimintaympäristön muutosten tarkastelun, toiminta-ajatuksen sekä arvojen ja vision kirkastamisen tärkeydestä. Se päättyy toimenpiteiden ja strategiatyötä osallistavien menetelmien esittelyyn. Se luo näkökulmia tulevaisuuden suunnitteluun (NÄE) ja valintojen tekemiseen (KOE) sekä niiden toteuttamiseen käytännössä (TEE). Opas sopii hyvin eri kokoisille yhdistyksille. Opas on suunnattu yhdistysten jäsenille, toimihenkilöille ja luottamustoimijoille sekä kaikille yhdistyksen kehittämisestä kiinnostuneille. <https://www.heikkaconsulting.fi/uploads/1/0/7/4/107444887/strategiaopas.pdf>

Merimatka tulevaisuuteen (Heponiemi & Suutari 2022).

Opas on TUTU-verstas -hankkeessa toteutettu hyvin visualisoitu, selkeä ja keskeisiä ennakointimenetelmiä esittelevä työkirja. Se on suunnattu yrityksille ja elinkeinoelämän toimijoille, mutta soveltuu hyvin myös yhdistys- ja järjestötoimijoille. Se alkaa organisaation osaamisen tunnistamisesta ja toimintaympäristön kartoituksesta (trendit, megatrendit, PESTE-analyysi). Työkirjassa on hyviä ja käyttökelpoisia työpohjia erilaisia tulevaisuuden hahmotteluja varten (mm. PESTE-analyysin ja vision pohjalta tehtäviin tulevaisuustaulukoihin ja -kuviin sekä erilaiseen skenaariotyöhön). Työkirjassa esitellään myös Lotuskukka-ennakointityökalu sekä kolmen horisontin (3H) -malli. Tämän työkirjan hyvänä puolena on, että siitä voi helposti valita omaan käyttöön soveltuvimmalta tuntuvan ennakointitavan https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/756203/LAB_2022_46.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Sitra

Suomen itsenäisyyden rahasto (Sitra) on eräs keskeinen laajasti tulevaisuutta ennakoiva toimija. Se julkaisee mm. tulevaisuusbarometreja <https://www.sitra.fi/aiheet/tulevaisuusbarometri/> ja megatrendikatsauksia <https://www.sitra.fi/aiheet/megatrendit/>. Keskeisimmin ennakointityöskentelyyn Sitra on kehittänyt tulevaisuusajattelua <https://www.sitra.fi/aiheet/tulevaisuuden-uudistajat/> ja siihen kytkeytyviä menetelmiä, keskeisimmin Tulevaisuustaaajuusnimistä työpajamenetelmää. Tulevaisuusajattelulla Sitrassa tarkoitetaan vaihtoehtoisten tulevaisuuksien hahmottamista ja niiden peilaamista nykyhetken valintoihin (Dufva ym. 2021). Tulevaisuustaaajuus on kolmen tunnin (tai vaihtoehtoisesti kahteen 1,5 tunnin) kestoiseen työpajaan pohjautuva menetelmä toisenlaisten tulevaisuuksien kuvittelemiseen ja rakentamiseen. Menetelmä on avoin ja kuka tahansa voi ottaa sen käyttöön, ja työpajan vetäjälle on oma helppokäyttöinen käsikirja. Tulevaisuustaaajuus on siis käsikirjoitettu ja aikataulutettu työpajamenetelmä, mutta sitä voi soveltaa ja muokata ryhmän tarpeiden mukaan, esimerkiksi teemoittamalla työpajan tavoitteita. Se ei myöskään vaadi ennako-osaamista tulevaisuusajattelusta. Kaikki materiaalit ja ohjeet oman Tulevaisuustaaajuus-työpajan järjestämiseen löytyvät osoitteesta www.tulevaisuustaaajuus.fi.

On huomioitava, että tulevaisuustaaajuusmenetelmä on yleistä tulevaisuusajattelua inspiroidaan pyrkivä menetelmä eikä se fokusoidu suoraan järjestöjen ennakointi- ja strategiatyöhön. Menetelmää voi kuitenkin muokata ja suunnata rajatumpiin teemoihin. Tämä vaatii kuitenkin riittävää ennakkosuunnittelua, johon voi saada tukea Sitrasta ja sivustolta löytyviltä tahoilta.

Järjestöjen itseanalyysin työkalu

Institutionaalisiin logiikkoihin perustuva työkalu järjestöjen itseanalyysiin (Laitinen 2018, 112). Laitisen tutkimuksen mukaan valtakunnalliset nuorisjärjestöt toimivat nykyään yhä useamman erilaisen toimintalogiikan (yhteisölogiikka, valtiologikka, markkinalogiikka, ammattikunnan logiikka, demokratialogiikka, aate- ja altruismilogiikka) mukaan. Laitisen tekemän työkalun avulla järjestöt voivat tehdä itseanalyysiä siitä, millaisia kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja nuorisotyön ja -politiikan toteuttajia ne ovat. Itseanalyysitaulukko voi auttaa niitä arvioimaan, ovatko ne sellaisia kuin haluavat olla. Analysoimalla erilaisten logiikkojen merkitystä nuorten osallistujien, jäsenten, hallituksen jäsenten ja työntekijöiden kanssa järjestö voi saada arvokasta tietoa siitä, miltä sen toiminta eri sidosryhmien näkökulmasta vaikuttaa. Ne voivat tehdä sen perusteella aiempaa paremmin informoituja tulevaisuuden valintoja. Itseanalyysitaulukko on kysymyksineen melko yksinkertainen toteuttaa, mutta sen tulosten tulkinta vaatii perehtymistä Laitisen tutkimuksen erilaisten logiikkojen merkitykseen. Sitä varten voi suositella esimerkiksi perehtymistä Laitisen tutkimuksen lukuun 5.1.2 Nuorisjärjestöjen institutionaaliset logiikat. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60002/978-951-39-7586-9_vaitos10112018%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vapaaehtoistoiminnan ennakkoinnin työkirja

Tämä on Kansalaisareena ry:n, Kanssala-hankkeen ja Helsingin kaupungin yhdessä toteuttama tiivis ennakointiopas siitä, mihin suuntaan tai suuntiin vapaaehtoistoiminta on kehittymässä. Se esittää lopputulemana mahdollisia vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuskuvia. Ennakointi toteutettiin kartoittamalla sidosryhmien kanssa vapaaehtoistoiminnan nykytilaa ja keskeisiä muutosajureita (SWOT-analyysi), toteuttamalla verkkokysely ja kaksi työpajaa. Työkirjan tarkoituksena on tarjota välineitä tulevaisuus- ja ennakointityön jatkamiselle mm. siitä, mitä haluttujen tulevaisuuskuvien toteutuminen vaatii tai miten ei toivottujen tulevaisuuksien toteutuminen voidaan estää. Samalla työkirja pyrkii muotoilemaan lähtökohdat jatkuvalla ennakointityölle vapaaehtoistoiminnassa. Opas soveltuu hyväksi esimerkiksi erilaisiin tulevaisuuskuviin pohjautuvasta ennakointityöstä. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/04/Vapaaehtoistoiminnan-ennakkoinnin-tyo%CC%88kirja-02_2021.pdf

Nyt on laivanne lastattu hyvillä
erilaisten muutosten,
mahdollisuuksien, reittien ja
valintojen ideoilla. On aika avata
purjeet kohti uusia ennakoiteja!
Onnea matkaan!

Lähteet

Aalto, Hanna-Kaisa 2022. Ennakointi – tulevaisuuksiin varautumisen ja virittäytymisen näkökulma. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukkila, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022) Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisu 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 347–358. 481 s, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>. Julkaistu myös verkossa: <https://tututopi.files.wordpress.com/2022/03/tva-1-2022-siivonen.pdf>

Billis, David 2010. Towards a theory of hybrid organizations. Teoksessa David Billis (toim.): Hybrid Organizations and the Third Sector. Challenges for Practice, Theory and Policy. Basingstoke, Hampshire/New York: Palgrave Macmillan, 46–69.

Dufva, Mikko, Grabtchak, Anna, Ikäheimo, Hannu-Pekka, Lähdemäki-Pekkinen, Jenna & Poussa, Liisa 2021. Vaikuta tulevaisuuteen. Haasta kuvittele ja toimi. Sitran selvityksiä 174. Viitattu 11.3.2023. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/01/vaikuta-tulevaisuuteen.pdf>

Dufva, Mikko & Rekola, Sanna 2023. Megatrendit 2023. Ymmärrystä yllätysten aikaan. Sitran selvityksiä 224. Viitattu 15.3.2023. <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2023/>

Eräranta, Kirsi & Autio, Minna 2008. Johdanto: polarisaatio käsitteenä ja empiirisesti koeteltuna tutkimusteeseinä. Teoksessa Autio, Minna, Eräranta, Kirsi & Myllyniemi, Sami (toim.) Polarisoituvuus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. 8–16. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura & Nuorisosian neuvottelukunta & Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 17.2.2023. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/polarisoituvanuoruus.pdf>

Erätauko 2023. Mikä Erätauko? Viitattu 14.3.2023. <https://www.eratauko.fi/mika-eratauko/>

Fields, Marion & Hannukainen, Kristiina 2022. Järjestöjen uudistumiskyky ja talousosaaminen koetuksella. Katsaus Opintokeskus Siviksen vuoden 2022 osaamistarvekyselyn tuloksiin. Viitattu 24.3.2023. <https://www.ok-sivis.fi/media/katsaus-opintokeskus-siviksen-vuoden-2022-osaamistarvekyselyn-tuloksiin.pdf>

Fonden for Socialt Ansvar 2023. Viitattu 17.3.2023. <https://socialtansvar.dk/>

Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä – Nuorten näkökulma. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus, julkaisu 3/2011 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 41. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Viitattu 15.3.2023. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuorisotalo.pdf>

Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila 2020. Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Nuorisotutkimusverkoston Poikkeusolot – nuorten arki koronan keskellä kirjoitusarja. Näkökulma 66. Viitattu 17.2.2023. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66>

Hakanen, Tiina & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu 61, Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2019:2, Nuorisotutkimusverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisu 215. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Viitattu 17.2.2023. <https://tietoanurista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf>

Heikkala, Juha 2021. Nuorisoalan järjestöjen tulevaisuusosaamisen kehittäminen. Kentaurin työpaja 27.10.2021. Julkaisematon esitys.

Heikkala, Juha, Krook, Pekka, Pekkarinen, Helena, Förbom, Jussi & Pylväs, Jussi 2014. Näe, koe, tee: Yhdistysten strategiaopas. Helsinki: Kolmas lähde -hanke. Viitattu 10.3.2023. <https://www.heikkalaconsulting.fi/uploads/1/0/7/4/107444887/strategiaopas.pdf>

Heimonen, Päivi 2019. Järjestöt, muutos ja johtajuus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksen ja johtajuuden rakentuminen yhteiskunnallisten muutosten keskellä. Tampereen yliopisto: Tampereen yliopiston väitöskirjat 119. Viitattu 29.3.2023. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/117025>

Heponiemi, Kimmo & Suutari, Hanna 2022. Merimatka tulevaisuuteen. Ennakoinnin työkirja yrityksille ja elinkeinoelämän toimijoille. LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja, osa 46. Viitattu 11.3.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/756203/LAB_2022_46.pdf?sequence=2&isAllowed=y

HS 2022. Lätti, Johanna (15.10.2022): Komeroituneita nuoria uhkaa loppuelämän yksinäisyys. Viitattu 17.2.2023. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009090401.html>

Huhtanen, Kerkko & Itkonen, Hannu 2022. Julkiset palvelutuotantotehtävät suomalaisten liikuntaseurojen muodonmuutosten lähteenä. Liikunta & Tiede 59 (4), 91–102.

Huhtanen, Kerkko & Itkonen, Hannu 2022. Julkiset palvelutuotantotehtävät suomalaisten liikuntaseurojen muodonmuutosten lähteenä. Liikunta & Tiede 59 (4), 91–102.

Inayatullah, Sohail 2008. Six pillars: futures thinking for transforming. Foresight Vol. 10, No. 1, pp. 4–21.

Innokylä 2021. Naapuriäidit – kohderyhmästä toimijaksi 2020. Sokra koordinaatio. Viitattu 17.3.2023. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/naapuriaidit-kohderyhmasta-toimijaksi>

Into ry 2022. Into: Tukea tarvitsevien nuorten palveluista ei saa leikata. Viitattu 17.2.2023. <https://www.intory.fi/ajankohtaista/uutiset/into-tukea-tarvitsevien-nuorten-palvelusta-ei-saa-leikata/>

Iso-Aho, Juha 2022. Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoiset järjestöissä. Teoksessa Kimmo Lind & Pekka Kaunismaa toim. Järjestöt valokeilassa. Järjestöt organisaatioina, toimijoina ja tutkimuskohteina. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja, 136, 20–30. <https://www.humak.fi/julkaisut/jarjestot-valokeilassa/>

Jalonen, Harri, Lehti, Mira, Tonteri, Anna, Koskelo, Minna, Nousiainen, Anu K., Jäppinen, Tuula 2017. Signaaleista tulevaisuustarinoihin. Ennakoinnin lyhyt käsikirja. Turun ammattikorkeakoulu: Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 109 & Suomen Kuntaliitto. Viitattu 21.3.2023. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166524.pdf>

Jokela, Satu, Luopa, Pauliina, Hyvärinen, Anni, Ruuska, Tupu, Martelin, Tuija & Klemetti, Reija 2020. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019. Viitattu 16.2.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140742/URN_ISBN_978-952-343-580-3.pdf

Kankainen, Tomi & Pessala, Heli & Siisiäinen, Martti & Stranius, Leo & Wass, Hanna & Wilhelmsson Niklas 2009. Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikutamisen tilaan ja tutkimukseen. Oikeusministeriön julkaisu 5. Helsinki: Oikeusministeriö. Viitattu 15.3.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/76188>

Kansallinen ennakointiverkosto 2022. Viitattu 6.2.2023. <https://www.foresight.fi/>

Kaunismaa, Pekka 2022. Yleiskuva nuorten harrastuksista ja järjestötoiminnasta. Teoksessa Pekka Kaunismaa (toim.): Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisu 142. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 6–8. Viitattu 15.3.2023. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>

Kaunismaa, Pekka 2021. Järjestöt ja nuorisjärjestöt – mitä ne ovat ja mitä ne tekevät? Teoksessa Aino Tormulainen (toim.): Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisoalan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 54–63. Luettu 16.2.2023 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>

Kauppinen, Eila & Laine, Sofia 2022. Nuorten harrastusten ja vapaa-ajan merkityksiä kestävästä hyvinvoinnin näkökulmasta korona-aikana. Teoksessa Marjatta Kekkonen & Mika Gissler & Päivi Känkänen & Anna-Maria Isola (toim.): Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikana. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022., 87–102. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Kiilakoski, Tomi & Laine, Riku 2022. Tilasto-osio. Teoksessa Tomi Kiilakoski (toim.): Kestävä tekeminen. Nuorisobarometri 2021 Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 169. Viitattu 16.2.2023. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2022/03/nuorisobarometri-2021-web.pdf>

Kojo, Katariina (toim.) 2022. Mitä kuuluu nuorille? – Tieto- ja ratkaisupaketti nuorten hyvinvoinnin tilasta. Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry. Viitattu 16.2.2023. https://allianssi.kuvat.fi/kuvat/Julkaisut/Mit%C3%A4%20kuuluu%20nuorille_%20%E2%80%93%20tieto-%20ja%20ratkaisupaketti%20nuorten%20hyvinvoinnin%20tilasta.pdf?img=full

Koskelo, Minna 2021. Tehtävänä tulevaisuus. Tulevaisuusmuotoilu päätöksenteossa. Helsinki: Alma Talent.

Laitinen, Hanna 2018. Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisjärjestöjen hybridit toimintalogiikat. JYU Dissertations 31. Viitattu 10.3.2023. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60002/978-951-39-7586-9_vaitos10112018%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laitinen Hanna & Taavetti, Riikka 2016. Valtakunnalliset nuorisjärjestöt ja nuorten osallistumismahdollisuudet. Yhteiskuntapolitiikka 81, 1/2016, 55–68.

Lehtonen, Kati 2017. Muuttuvat rakenteet – staattiset verkostot. Suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008–2015. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus.

Lind, Kimmo 2021: Pärekkattotalkoista aikapankkiin – lyhyt katsaus epämuodollisen kansalaistoiminnan eräisiin käsitteisiin. Teoksessa Aino Tormulainen (toim.): Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan. Käsitteitä ja suuntia nuorisoalan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 68–76. Viitattu 16.2.2023. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2021/04/kompassi-osaamiskeskus-kentaurin-matkaan-2021-humak.pdf>

Lind, Kimmo 2020. Kenen äänellä, millä asialla? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustellisuus, toimintaympäristön muutokset ja operatiivisen johdon toimijuus. Jyväskylän yliopisto. JYU Dissertations. Viitattu 10.3.2023. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/71033/978-951-39-8224-9_vaitos_2020_08_29_jyx.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lähde, Miia & Rättilä, Tiina 2020. Vaikuta!-teemapäivä yläasteen demokratiaopetuksen virittäjänä. Verkkoartikkeli. Viitattu 7.3.2023. <https://www.allyouthstn.fi/vaikuta-teemapiva-ylaasteen-demokratiaopetuksen-virittajana/>

Lätti, Risto, Malho, Maria, Rowley, Cristopher & Frilander, Oona 2022. Skenaarioiden rakentaminen tulevaisuustaulukkomenetelmällä. Teoksessa Aalto, Hanna-Kaisa – Heikkilä, Katariina – Keski-Pukkila, Pasi – Mäki, Maija & Pöllänen, Markus (toim.) (2022): Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 313–336. 481 s. Viitattu 12.3.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>. Julkaistu myös verkossa: <https://tututopi.files.wordpress.com/2022/03/tva-1-2022-siivonen.pdf>.

Majlander, Satu, Lehtonen, Jukka, Luopa, Pauliina, Sares-Jäske, Laura, Teräsaho, Mia, Vihtari, Johanna, Nenonen, Tellervo, Hyvärinen, Anni & Klemetti, Reija 2022. Sateenkaarinuoret poikkeusaikana. Teoksessa Marjatta Kekkonen & Mika Gissler & Päivi Känkänen & Anna-Maria Isola (toim.): Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022, 179–196. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Manner, Joel & Jurvanen, Susanna & Helfner Alix & Nyyssölä, Anni 2023. ”Ankeeta on ollut” -Nuorten henkinen pahoinvointi korona-aikana. Näkökulma 92. Viitattu 17.2.2023. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma91>

Metsämuuronen, Jari & Seppälä, Hannele 2021. Covid-19-pandemia, osaa-misvaje ja osaamisen eriytyminen. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi. Viitattu 16.2.2023. https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/12/KARVI_Policy_brief_0121.pdf

Minkkinen, Matti, Auffermann, Burkhard & Ahokas, Ira 2019. Six foresight frames: Classifying policy foresight processes in foresight systems according to perceived unpredictability and pursued change. Technological Forecasting and Social Change, 149, 119753. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2019.119753>

Myllyniemi, Sami & Kiilakoski, Tomi 2021. Tilasto-osio. Teoksessa Päivi Berg & Sami Myllyniemi (toim.) Palvelu pelaa! Nuorisobarometri 2020. 9–76. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija 2021. Neljäs sektori – kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Tampere: Vastapaino.

Nicehearts 2021. ItseNaiset – Kotiäitiydestä kohti opiskelua ja työelämää. Viitattu 7.3.2023. https://www.nicehearts.com/wp-content/uploads/2021/02/Nicehearts_ItseNaiset_2021_loppujulkaisu.pdf

Nuorisotyöstä Suomessa 2019. Allianssi yhdessä Kuntaliiton, kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunan, Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston ja Kirkkohallituksen kanssa. Viitattu 17.2.2023. <https://nuorisotyosta.fi/>

Nuorten Suomi 2023. Vaikuta!-teemapäivä. Viitattu 15.3.2023. <https://www.nuorten-suomi.fi/vaikuta-teemapaiva/>

Nyyssölä, Anni & Manner, Joel 2023. Nuorten hyvinvointia tukeva vapaa-aika ja siihen korona-aikana tulleet säröt. Näkökulma 90. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Viitattu 17.2.2023. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma90>

OECD 2018. Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland. Paris: OECD Publishing. Viitattu 7.3.2023. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>

Okka-säätiö 2022. Kestävän tulevaisuuden indikaattorit. Viitattu 16.2.2023. <https://kouluajaymparisto.fi/hae-sertifikaattia/jarjestot/kestavan-tulevaisuuden-indikaattorit/>

Peltosalmi, Juha & Eronen, Anne & Haikari, Janne & Laukkarinen, Matti & Litmanen, Tapio & Londén, Pia & Ruuskanen, Petri 2020. Järjestöbarometri 2020. Helsinki: SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Piispa, Mikko 2022. Liikkuvia utopioita, hidastamisen politiikkaa. Tutkimus nuorista liikkeessä ilmastokriisin ajassa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 172. Viitattu 16.2.2023. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/343477/Piispa_Mikko_dissertation_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pihkala, Panu, Sangervuo, Julia & Jylhä, Kirsti M. 2022. Nuorten ilmastoahdistus ja ympäristötunteet. Teoksessa. Kiilakoski, Tomi (toim.): Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Julkaisuja Nro 237, Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö, 95–116.

Pouru, Laura, Minkkinen, Matti, Auffermann, Burkhard, Rowley, Christopher, Malho, Maria, Neuvonen, Aleksis 2020. Kansallinen ennakointi Suomessa 2020. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:17. Viitattu 10.3.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-948-6>

Ruuskanen, Petri & Selander, Kirsikka & Anttila, Timo 2013. Palkkatyössä kolmannella sektorilla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 20/2013. Viitattu 15.3.2023. <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Palkkaty%C3%B6ss%C3%A4+kolmannella+sektorilla+27062013.pdf>

Ruuskanen, Petri, Julia Jousilahti, Maija Faehnle, Kirsi Kuusikko, Outi Kuittinen, Johanna Virtanen, Lisbeth Strömberg 2020. Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:47. Viitattu 16.2.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162498>

Ruusuvirta, Minna 2019. Does Sector Matter? Plural Characteristics and Logics in Third Sector Festival Organisations. JYU Dissertations 60. Jyväskylän yliopisto.

Saartoala, Laura 2021. Vaikuta!-päivä nuorten silmin – Pelillisiä menetelmiä hyödyntävä toimintamalli demokratiakasvatuksen keinona. Pro gradu -tutkielma, Tampereen Yliopisto. Viitattu 7.3.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202109207167>

Salasuo, Mikko & Lahtinen, Jenni 2021. ”Edelleen harmittaa” – Nuorten kokemus harrastamisen keskeytymisestä korona-aikana ja sen yhteys vapaa-ajan tyytyväisyyteen. Nuorisotutkimusverkoston Poikkeusolot -nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja. Näkö-kulma 79. Viitattu 15.3.2023. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma79>

Salasuo, Mikko & Tarvainen, Kai & Myllyniemi, Sami 2021. Nuoriso harrastamassa kulttuuria, taidetta ja mediaa: lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen tilasto-osio. Teoksessa Mikko Salasuo (toim.): Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura, 32–137.

Selander, Kirsikka 2018. Työhyvinvoinnin paradoksit kolmannen sektorin palkkatyössä. JYU Dissertations 13. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 11.3.2023. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/59451>

Sinisalo-Juha, Eeva 2022. Nuorten harrastus- ja järjestötoiminnan peilautuminen nuorten kokemuksiin muun muassa elämänhallinnasta, vastuullisuudesta ja osallisuudesta. Teoksessa Pekka Kaunismaa (toim.) Harrastus- ja järjestötoiminnan merkitys nuorten elämässä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 142. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 20–22. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/04/harrastus-ja-jarjestotoiminnan-merkitys-nuorten-elamassa.pdf>. Viitattu 24.2.2023.

Sitra 2023. Tulevaisuussanasto. Viitattu 10.3.2023. <https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/megatrendi/>

Suni, Anna, Stenroos, Marko & Mietola, Reetta 2018. Nuoret ovat jo yhteiskunnallisia toimijoita. Poliitikasta. Ajankohtainen ja ajaton tiedeverkkolehti. Viitattu 14.3.2023. <https://politiikasta.fi/nuoret-yhteiskunnallisina-toimijoina/>

THL 2021. Tilastoraportti 30/2021 17.9.2021. Viitattu 17.2.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>

THL 2022. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Viitattu 17.2.2023. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot>

Tuomi, Ilkka 2019. Chronotopes of foresight: Models of time-space in probabilistic, possibilistic and constructivist futures. Futures & Foresight Science. Vol. 1, 2/2019.

Tukia, Helena, Wilskman, Kaarina & Lähteenmäki, Marko toim. 2012. Sosiaalisen markkinoinnin ABC. Käännetty englannista. Published by National Social Marketing Center. Viitattu 15.3.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90857/URN_ISBN_978-952-245-513-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtiovarainministeriö 2023. Valtionavustustoiminnan kehittäminen. Viitattu 14.3.2023. <https://vm.fi/valtiovastustustoiminnan-kehittaminen>

Vataja, Katri & Parkkonen, Pinja 2019. Näkökulmia ja lähestymistapoja tulevaisuustyön ja ennakoinnin arviointiin. Futura 1/2019. Viitattu 16.3.2023. <https://www.sitra.fi/julkaisut/nakokulmia-ja-lahestymistapoja-tulevaisuustyon-ja-ennakoinnin-arviointiin/#lahdeviitteet>

Vauhkonen, Teemu & Hoikkala, Tommi 2020. Syrjäytymisen lasku. Tutkimus syrjäytymisestä, sen kustannuksista ja kohdennetun nuorisotyön vaikuttavuudesta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu 153. Viitattu 17.2.2023. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf

Väljjarvi, Jouni (toim.) 2019. Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia, lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi. Valtioneuvoston julkaisu 2019:7. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 7.3.2023 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161440/VN_2019_7_Edellytykset_kasvuun_oppimiseen_ja_osallisuuteen_kaikille.pdf

Kimmo Lind & Aino Tormulainen (toim.)
Miksi ennakoida? Näkökulmia ja menetelmiä nuorisoalan järjestöjen ennakointiin

ISBN 978-952-456-441-0 (painettu)
ISBN 978-952-456-439-7 (verkko)
ISSN 2343-0664 (painettu)
ISSN 2343-0672 (verkkajulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 159
© Tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2023, Helsinki